

ARUBA'RIBA

HERSTEL EN VOORUITGANG

Verkiezingsprogramma van de AVP
voor de periode 2009 - 2013

augustus 2009

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
HOOFDSTUK 1 DE CRISIS EN DE PRIORITEITEN TER BESTRIJDING ERVAN	8
1.1 De crisis	8
1.2 De bestrijding van de crisis	9
HOOFDSTUK 2 BETROUWBAAR BESTUUR	15
2.1 Naar een volwassen parlementaire democratie	15
2.2 Een efficiënt professioneel ambtenarenapparaat	17
HOOFDSTUK 3 DEUGDELIJKE OVERHEIDSFINANCIËN	18
3.1 Financieel beleid	19
3.2 De stabiliteit van de munt	21
HOOFDSTUK 4 KWALITEIT IN DE ECONOMIE	23
4.1 Kwalitatieve groei op weg naar een kenniseconomie	24
4.2 Startende ondernemers en het Midden- en Kleinbedrijf	25
4.3 Kritische consumenten en kwaliteit in de economie	25
4.4 Energievoorziening; duurzame energie....	26
4.5 Toerisme	27
4.6 Diversificatie in de economie	33
4.7 Onderwijs	33
4.8 Arbeid	40
4.9 Pensioenen	42
4.10 Regionale ontwikkeling	43
HOOFDSTUK 5 ZEKERHEID IN ZORG EN WELZIJN	46
5.1 Gezondheidszorg	46
5.2 Jeugdbeleid	49
5.3 Sociaal beleid: zorg voor gezin en kind	50
5.4 Ouderenbeleid	51
5.5 Sport	52
5.6 Cultuur	53
HOOFDSTUK 6 VEILIGHEID IN DE LEEFOMGEVING	56
6.1 Milieu	56
6.2 Ruimtelijke ordening	57
6.3 Infrastructuur, verkeer en vervoer	57
6.4 Luchtvaart	58
6.5 Wonen	59
6.6 Justitie	60
6.7 Immigratie en integratie	61
HOOFDSTUK 7 PERSPECTIEF IN HET KONINKRIJK	63
7.1 Betere Samenwerking	63

INLEIDING

VERTROUWEN, EVENWICHT EN KWALITEIT

De AVP ontvouwt in dit verkiezingsprogramma haar visie en haar voornemens voor de komende regeerperiode. De partij aanvaardt de uitdagingen waarmee Aruba en de Arubaanse overheid nu en in de komende jaren worden geconfronteerd. Op basis van onze christen-democratische beginselen - gespreide verantwoordelijkheid, publieke gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap - geven wij in dit verkiezingsprogramma de richting aan waarin onze oplossingen gaan.

Sommige uitdagingen zijn het gevolg van internationale ontwikkelingen en komen van buiten op ons af. De instabiele prijs van de ruwe olie die ongekende hoogte heeft bereikt, de financiële crisis ontstaan binnen het bankwezen in de Verenigde Staten, gevolgd door een crisis in de economie van praktisch de hele wereld hebben grote nadelige gevolgen gebracht voor onze economie. Zulke rampen kunnen wij niet voorkomen of beïnvloeden. Wel kunnen wij er voor zorgen dat ons land minder kwetsbaar is voor dit soort schokken van buitenaf.

Andere zaken vinden hun oorzaak in Aruba zelf. De ondoordachte invoering van de Belasting op Bedrijfsomzetten (AB 2006 no. 83, hierna te noemen BBO) en de disproportionele verhoging van de prijzen voor de door de overheid aan de burgers verstrekte diensten hebben het bestaan van de burgers ernstig bemoeilijkt. Bovendien is de schade die door toedoen van de regering de afgelopen jaren is toegebracht aan het vertrouwen in de politiek een probleem van onze eigen samenleving. Politieke vervolging, inmenging in justitie en politie en financieel wanbeheer hebben het vertrouwen in de staat ondermijnd. De AVP stelt zich met dit verkiezingsprogramma onder andere tot doel dit vertrouwen te herstellen.

De onevenwichtigheid tussen onze economische groei aan de ene kant en de stagnering van onze sociale ontwikkeling aan de andere kant is eveneens een probleem dat de AVP volledig onderkent. Geheel in de traditie van de AVP zullen wij enerzijds werken aan de sociale samenhang vanuit de verantwoordelijkheid van de burgers zelf, en anderzijds verder bouwen aan de sociale voorzieningen vanuit de overheid. AVP zal zich daarbij ook inzetten voor het versterken van de democratische en sociale normen en waarden, die van ons een beschaafde, tolerante en vooruitstrevende samenleving hebben gemaakt.

De AVP zal deze democratische en sociale vernieuwing van de samenleving benaderen vanuit haar christendemocratische principes en de principes van het komunitarisme, waarbij op systematische wijze en met de actieve deelname van alle sectoren van de samenleving, gezocht wordt naar een evenwicht tussen rechten en verantwoordelijkheden, tussen autonomie en orde en waarbij elk individu en organisatie medeverantwoordelijk is voor het welzijn van de samenleving als geheel.

De AVP is echter niet tevreden met herstel van tekortkomingen in politiek en maatschappij. De AVP zal vanuit haar visie verder vorm geven aan de toekomst van Aruba. In dit verkiezingsprogramma staat het begrip kwaliteit centraal. Kwaliteit in de economie door verhoging van de productiviteit, innovatie en toepassing van ICT in een kenniseconomie, zoals uitvoerig uiteengezet in het **FESCA**-rapport "Economische ontwikkeling van Aruba". De AVP zet de kwaliteit in het onderwijs voorop, omdat hier de vorming van de nieuwe generaties plaatsvindt en het fundament wordt gelegd voor onze verdere ontwikkeling. Van cruciaal belang is eveneens kwaliteit in onze zorg voor het milieu en de veiligheid van onze leefomgeving. Ook zullen wij blijven werken aan de positieve invulling van de relaties van ons Land binnen het Koninkrijk, en zetten wij onze verkenning van de mogelijkheden richting Europese Unie voort.

De AVP is van mening dat Aruba na acht jaar regering Oduber in een crisissituatie is terecht gekomen, die bovendien eind 2008 versterkt is geworden door de gevolgen van de plotseling opgekomen mondiale financieel-economische crisis, waardoor een absolute noodzaak is ontstaan om Aruba een nieuw begin te garanderen. De AVP acht het niet alleen haar taak maar ook haar verplichting om zich in de komende regeerperiode, samen met alle betrokkenen, met daadkracht te gaan inzetten om met zeer grote spoed in het belang van Aruba en zijn mensen een ommezwaai in het beleid te realiseren. Voor de AVP is dit de reden geweest om dit verkiezingsprogramma te openen met een hoofdstuk over de ontstane crisissituatie, aan het eind waarvan een serie prioriteiten worden aangegeven ter bestrijding van deze crisis.

HERSTEL VAN VERTROUWEN

Bij de verkiezingen van 2001 liet de kiezer de AVP weten dat het vertrouwen in onze partij was geschaad. De AVP reageerde op dit signaal door een ingrijpende vernieuwing in organisatie, stijl, ideeën en personen. Het toen gelanceerde motto '**scucha, pensa y trece cambio**' - luisteren, nadenken en verandering aanbrengen - is zeer succesvol geweest. De leiding van de partij werd vernieuwd, de basisbeginselen van de partij werden opnieuw opgezocht en actief betrokken bij het vernieuwingsproces. De verschillende organisaties rond de partij werden met nieuw élan herstart. In samenwerking met onze zusterpartij het CDA deed het wetenschappelijke bureau FESCA onderzoek naar maatschappelijk en politiek belangrijke thema's en leverde daarmee nieuwe inzichten op die doorwerken in dit verkiezingsprogramma. De AVP werd voor deze nieuwe koers beloond met een spectaculair herstel van de waardering vanuit de bevolking, dat bij de verkiezingen van 2005 resulteerde in een vooruitgang van ruim 33% van het aantal in de Staten behaalde zetels.

Tegelijkertijd is echter het vertrouwen van het publiek in het politieke bedrijf en de overheid in de afgelopen jaren volledig uitgehold. Op ongekend grote schaal heeft de regering tijdens de beide afgelopen regeerperiodes het overheidsapparaat verder gepolitiseerd, door politieke vervolging, door intimidatie en door het creëren van banen voor politieke vrienden. Op ongekend grote schaal heeft de regering druk uitgeoefend op de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en het politieapparaat. Op ongekend grote schaal heeft de regering gemeenschapsgelden verkwist, de staatsschuld schrikbarend laten oplopen en zo een wissel getrokken op de toekomstige generaties. Het vertrouwen van de burger in de politiek is door deze ontwikkelingen sterk beschadigd.

De AVP aanvaardt deze uitdaging en wil deze vertrouwensbreuk herstellen. De AVP wil de politiek opnieuw betrouwbaar en integer maken, en de politiek dichterbij de burger brengen. Op alle belangrijke punten zal inspraak van de bevolking voorop staan, en op sociaal-economisch gebied zal de 'nationale dialoog' werkelijkheid worden.

AVP staat voor een herstel van de democratische rechtsstaat, voor een professioneel en efficiënt overheidsapparaat en een degelijk financieel beleid. Publieke gerechtigheid begint bij een betrouwbare overheid.

HERSTEL VAN EVENWICHT

Het succes van onze economische groei de laatste jaren heeft onze maatschappij op verschillende punten uit haar evenwicht gebracht. De opbouw van ons sociale stelsel loopt niet gelijk met onze welvaart. Te veel mensen leven op of onder het minimuminkomen en delen niet in het succes van onze economie. Drievierde deel van de werknemers heeft na pensionering alleen uitzicht op de minimumvoorziening die de AOV biedt. Deze onevenwichtigheid benadert de AVP door solidariteit te tonen ten opzichte van de zwakkeren in de samenleving. De AVP komt met een algemeen pensioen, een kindertoeslag en een woonkostentoeslag voor de zwakste groepen in onze samenleving. Het gezin en het kind komen in het middelpunt van het sociale beleid te staan. Sociale voorzieningen mogen echter de impuls voor mensen niet

wegnemen om zelf kansen te creëren en te benutten; de AVP zal hen hierin stimuleren en steunen. Om deze reden ook heeft de AVP de afgelopen drie jaar bij de behandeling van de begroting een zogenaamde alternatieve begroting ingediend waarin met het voorgaande rekening is gehouden.

De grote immigratie die onze groei mogelijk maakte, heeft een grote druk op onze bevolking, de voorzieningen en de cultuur gelegd. De AVP neemt de uitdaging van integratie aan, op basis van **wederzijds respect en eenheid in verscheidenheid**. Het Papiamento zal een versterkte rol krijgen als bindmiddel in de maatschappij. Ook hier ziet de AVP vanuit haar beginsel van gespreide verantwoordelijkheid een rol voor de overheid, maar vooral ook voor de burgers en hun organisaties zelf.

ONTWIKKELING VAN KWALITEIT

De AVP ontvouwt in dit verkiezingsprogramma wederom een positieve visie voor de komende regeerperiode, die kort samengevat neerkomt op **ontwikkeling van kwaliteit**.

De kwaliteit van de overheid moet sterk worden verbeterd. **Gespreide verantwoordelijkheid** en **publieke gerechtigheid** betekenen dat de overheid alleen die taken uitvoert die burgers, bedrijven en andere organisaties niet zelf kunnen uitvoeren, en bovendien dat de overheid bij het volbrengen van haar taken efficiënt en betrouwbaar is. Onze economische structuur moet naar een hoger plan worden gebracht. Kwantiteit moet plaats maken voor kwaliteit. De kwaliteit en de toegevoegde waarde moeten omhoog, niet alleen in de toeristensector maar in de gehele economie. Daartoe moeten ook het onderwijs en andere investeringen in 'menselijk kapitaal' sterk worden verbeterd, vooral op het gebied van ICT.

Rentmeesterschap betekent dat wij nu voldoende investeren in de mogelijkheden voor toekomstige generaties en onze kinderen niet met onze schulden opzadelen. In dit verkiezingsprogramma loopt de AVP de achterstanden in die ons Land de afgelopen jaren heeft opgelopen op het gebied van onderwijs, infrastructuur en andere basisvoorzieningen. Rentmeesterschap komt bij uitstek tot uiting in de zorg voor het milieu. Zeker nu de bevolking groeit en de beschikbare ruimte in ons land afneemt, moeten wij extra zorgzaam omgaan met onze natuurlijke leefomgeving.

Ten slotte zijn wij aan onszelf verplicht om aan de samenwerking in Koninkrijksverband een nieuwe invulling te geven. Wij zijn ons allen bewust dat het Koninkrijk onze rechtsorde en onze externe veiligheid garandeert, maar wij benutten het Koninkrijk onvoldoende voor nieuwe vormen van samenwerking en ontwikkeling. Bovendien moeten wij alle opties in de banden met de Europese Unie openhouden, verder bestuderen en actief ontwikkelen, zodat wij geen enkele weg afsluiten voor de toekomstige generaties bij het zoeken naar nieuwe niveaus van kwaliteit en stabiliteit.

CHRISTENDEMOCRATISCHE BEGINSELEN

In dit verkiezingsprogramma geeft de AVP een antwoord op de veranderingen in de samenleving en daarnaast oplossingen voor structurele problemen. De AVP gaat er daarbij van uit dat oplossingen alleen gerealiseerd worden als mensen hun vrijheid en idealen in samenwerking met anderen uitoefenen. De visie van de AVP is gebaseerd op een viertal uitgangspunten:

- ***Gespreide verantwoordelijkheid: ontwikkeling komt het beste tot haar recht als mensen verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zichzelf en hun naasten en derhalve de ruimte krijgen eigen keuzes te maken waarbij de overheid zich beperkt tot haar kerntaken. Het subsidiariteitsbeginsel houdt in, dat de overheid enerzijds de maatschappelijke organisaties zoveel mogelijk ruimte biedt om in de behoeften van de burgers te voorzien, en anderzijds daar waar dat nodig is taken op zich neemt, een***

aanvullende rol speelt en voorwaarden scheidt.

- ***Publieke gerechtigheid: een betrouwbare overheid moet op basis van vaste waarden de burger de zekerheid van de rechtsstaat bieden en duidelijke grenzen stellen.***
- ***Solidariteit: vraagt om betrokkenheid tussen generaties en tussen arm en rijk, alsmede een rechtvaardig en voorspelbaar inkomensbeleid waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en de draagkracht van huishoudens uitgangspunt is.***
- ***Rentmeesterschap: alleen als wij op verantwoorde wijze omgaan met de ons toevertrouwde leefomgeving, de natuur en het milieu zorgen wij voor een duurzame welvaart, ook voor volgende generaties.***

HOOFDSTUK 1

DE CRISIS EN DE PRIORITEITEN TER BESTRIJDING ERVAN

1.1 DE CRISIS

Door jarenlang falend beleid van de zittende regering Oduber was Aruba op zowel financieel-economisch als sociaal gebied reeds ernstig verzwakt toen medio 2008 de wereldwijde financiële crisis in alle hevigheid uitbrak. Als gevolg hiervan lijdt Aruba al een tijd onder ongewoon hoge inflatie waardoor onze internationale concurrentiepositie sterk negatief is beïnvloed. Zo steeg de inflatie van Aruba's belangrijkste handelspartner en toeristische markt, de Verenigde Staten van Amerika, gemeten over dezelfde periode de helft van de inflatie van Aruba. De officieel beschikbare cijfers leiden tot de conclusie dat er sinds het aantreden van Oduber III in 2001 een nationale verarming heeft plaatsgevonden. Het reële inkomen van de Arubaanse bevolking is in de afgelopen jaren met meer dan 10 % afgenomen. Daarnaast is in al die jaren onvoldoende geïnvesteerd in onze infrastructuur, zodat ook op dit punt Aruba's concurrentiepositie een behoorlijke deuk heeft opgelopen.

Het verlies in welvaart staat in schril contrast tot de enorm gestegen kosten van de overheid zelf. Het aantal werknemers in dienst van de overheid bijvoorbeeld is sinds 2001 met meer dan 2000 toegenomen, terwijl het hier voor een zeer groot gedeelte politieke benoemingen betreft. Bovendien heeft de overheid op alle mogelijke manieren de directe achterban - in de volksmond bekend onder de naam "friends and family" - met allerlei lucratieve projecten en "projecten" bevoordeeld, waaronder het huren van gebouwen in eigendom van deze zelfde groep. Het zijn juist deze niet altijd noodzakelijke enorm gestegen kosten van de overheid die in feite de hoge inflatie hebben helpen veroorzaken en/of versterken. Voorzover er bij de kabinetten Oduber III en IV sprake is van beleidsprioriteiten voor wat betreft de inkomsten, is het verhogen van de belastingdruk de enige prioriteit. In de afgelopen acht jaar heeft de AVP keer op keer de zittende regering aangesproken op dit in haar ogen immorele en desastreuze beleid voor de bevolking. Bovendien is de AVP vanaf 2007 bij de behandeling van de jaarlijkse begroting telkens met een op de pure realiteit gebaseerde "Alternatieve Begroting" gekomen, doch steeds weer zijn deze voorstellen niet eens door de regering Oduber in behandeling genomen.

Inmiddels dreigt de situatie uit de hand te lopen: nadat eerder American Airlines resp. Carnival Cruises aankondigden Aruba gedeeltelijk resp. geheel niet meer te zullen aandoen, heeft ook KLM besloten om haar vluchten op Oranjestad voorlopig stop te zetten. De hotels draaien inmiddels met gevaarlijk lage bezettingen en de eerste faillissementen, niet alleen in de toeristische sector, zijn reeds gevallen.

De laatst beschikbare cijfers van de Belastingdienst zijn zeer verontrustend. De inkomsten uit de loonbelasting daalden in de maand mei 2009 met 23%, ofwel een daling in inkomsten voor de overheid van 4.7 miljoen florin. Ook de inkomsten uit de AOV- en de AZV-premies beduidend minder; de BBO-inkomsten in de maand mei daalden met 12%; de invoerrechten gingen met 23% omlaag. Voor wat betreft de laatst bekende cijfers van de hotelsector, is een daling van gemiddelde opbrengst per kamer van 18% in de maand maart 2009 te zien. Niets duidt erop dat het hier om toevallige cijfers gaat; het is een tendens die zich zal voortzetten wanneer er geen adequaat optreden tegenover wordt gesteld.

Als klap op de vuurpijl kondigde Valero - als direct gevolg van de falende onderhandelingstactiek van de regering Oduber - begin juni 2009 aan dat de raffinaderij voor ongeveer drie maanden zal worden stilgelegd. De situatie van thans lijkt in vele opzichten op de situatie van 1985 toen

de Lago Aruba verliet.

1.2 DE BESTRIJDING VAN DE CRISIS

De hiervoor beschreven crisissituatie op Aruba is inmiddels zo ernstig dat “gewone” maatregelen of een simpele “verandering” van beleid, niet meer de gewenste resultaten zullen hebben. De situatie vraagt enerzijds om een directe aanpak van de crisis en anderzijds om een fundamentele vernieuwing van de peilers waar onze maatschappij op staat. Om dit met succes te kunnen realiseren heeft de AVP als regeringspartij de bijdrage nodig van alle betrokkenen; van het complete overheidsapparaat, van de sociale partners en van elke individuele burger. De AVP wil met alle betrokkenen een nieuwe afspraak maken - “Un Compromiso Nobo” - met de bedoeling om zaken fundamenteel anders aan te gaan pakken en vooral om weer te gaan investeren in de kwaliteit van Aruba.

Volgens de AVP is de keuze voor “kwaliteit” - in de breedste zin van het woord - de weg om van Aruba wederom een welvarend land te maken. Voor het toerisme, waar het voor de Arubaanse maatschappij geen zin meer heeft om de capaciteit te vergroten, leidt alleen een integrale verhoging van de kwaliteit tot hogere marges. Alleen voor een kwalitatief hoogstaand product kan meer geld gevraagd worden en leidt een hogere kwaliteit van de organisatie in de regel tot meer efficiëntie, tot betere service en tot lagere kosten.

Maar kwaliteit gaat in de visie van de AVP veel verder dan bijvoorbeeld 4-sterren hotels ombouwen naar 5-sterren hotels. De kwaliteit moet overal in onze maatschappij verhoogd worden. Kwaliteit en duurzaamheid moeten de leidraad worden in alles wat we ondernemen. Te beginnen in de overheid, daarna in de zorg, in het onderwijs en uiteindelijk ook in alle sectoren van ons land. Maar kwaliteit moet nog dieper gaan: het moet de basis worden waarop wij omgaan met bijvoorbeeld het milieu en onze cultuur en hoe wij uiteindelijk omgaan met elkaar. Kwaliteit dient helemaal doorgetrokken te worden in onze manier van politiek bedrijven. Het in het leven roepen van het wetenschappelijk instituut FESCA en het blijven bevorderen van het werk van dit instituut, is het bewijs dat het de AVP ernst is om in de richting van de verhoging van kwaliteit te werken. Immers het zijn de gedurende de afgelopen jaren gepubliceerde onderzoeksrapporten en -cahiers van FESCA, waardoor de AVP over veel wetenschappelijk onderbouwd materiaal beschikt, waaruit geput kan worden bij het vaststellen van het in de komende regeerperiode te voeren duurzaam beleid.

Bij de aanvang van de komende regeerperiode zal de nieuwe regering, naast het werken aan de andere prioriteiten, het accent leggen op een directe aanpak van de crisis. Het aldus centraal gestelde crisisplan zal in eerste instantie gericht zijn op een veelomvattend sociaal plan dat rechtstreeks ten goede komt aan de meest zwakken in onze samenleving. Daarnaast zal het crisisplan zich moeten richten op het in stand houden en zelfs versterken van de koopkracht van de gemiddelde Arubaanse burger, om daarmee de consumptieve bestedingen van Aruba in stand te houden. Hét instrument hiertoe is de gefaseerde afschaffing van de BBO.

Concreet gaat de AVP bij de uitvoering van het crisisplan uit van de volgende prioriteiten:

1. AANPAK FINANCIËEL ECONOMISCHE CRISIS

De economie versterken op weg naar een nieuwe ontwikkeling.

- Nieuwe invulling geven aan de relaties met belangrijke economische partners van Aruba, zoals Valero, KLM, American Airlines, Carnival Cruises en hoteleigenaren.
- Verbeteren van de dienstverlening in de toeristische sector.
- Intensiveren van de promotiecampagnes op zowel de traditionele als op potentiële markten die een hoog rendement kunnen geven.
- Het doen van investeringen in de infrastructuur ter verbetering van het product Aruba.

- Prioriteit verlenen aan investeringen met als doel het verbeteren en het diversificeren van de economie.
- Gebruik maken van fiscale instrumenten ter stimulering van investeringen in nieuwe vormen van economische activiteiten.
- Het introduceren van onderwijsprogramma's om de inzet van het lokale arbeidspotentieel bij de nieuwe economische activiteiten te verzekeren.

Het onmiddellijk verminderen van de uitgaven van Land Aruba.

- Het onmiddellijk stopzetten van onnodige uitgaven.
- Het evalueren en uitvoeren van het project "Kerntakenanalyse".
- Stopzetting van aanname personeel. Voorstellen in rapport Calidad hieromtrent invoeren.
- Het beëindigen van niet strikt noodzakelijke contracten of van contracten die kennelijk het algemeen belang niet dienen.
- Het tekort op de begroting van Land Aruba zo snel mogelijk trachten weg te werken.
- Vastleggen van specifieke prioriteiten voor elk ministerie.

2. HET VERBETEREN VAN DE KOOPKRACHT

- Het in fase afschaffen van de Belasting Bedrijfsomzetten (BBO), te beginnen met ingang van 1 januari 2010.
- De hoogte van de belastingen, gewijzigd bij de invoering van BBO, blijft gelijk aan die van het jaar 2009.
- Het evalueren van andere kostenverhogende maatregelen van de afgelopen jaren en indien nodig corrigeren.
- Verbeteringen aanbrengen in en het intensiveren van het prijscontrole systeem.
- Het werken aan mogelijkheden op het gebied van alternatieve energie zodat Aruba rond 40% van haar behoefte aan energie uit alternatieve energie kan gaan putten.
- Het gebruik maken van alternatieve energie blijven stimuleren om de afhankelijkheid van olie en de financiële druk van de "brandstof clausule" te verminderen.

3. HULP AAN FINANCIËEL MINDER DRAAGKRACHTIGEN IN DE SAMENLEVING

- De onderstand wordt met 50% verhoogd.
- Aan de onderstandtrekkers wordt additioneel aan de verhoogde onderstand een financiële bijdrage van Afl. 100,00 (éénhonderd Arubaanse florin) per maand per schoolgaand kind toegekend.
- De mogelijkheid van het introduceren van een financiële steun aan gezinnen met een laag inkomen wordt bestudeerd.
- Er zal naar de mogelijkheid gekeken worden om een woontoelage toe te kennen aan gezinnen met een laag inkomen.

4. OPTIMALE AANDACHT VOOR HET ONDERWIJS

Het onderwijs moet ieder kind alle gelegenheid en mogelijkheid bieden om zich als persoon op optimale wijze te ontwikkelen, moet ondersteuning geven aan de bevordering van burgerzin en moet de basis kunnen leggen voor een succesvolle toekomst.

- Aan eenieder ongeacht leeftijd moet de gelegenheid gegeven worden om zodanige kennis op te doen dat hij in staat is om met succes een of meerdere beroepen uit te oefenen.
- Het onderwijs moet zodanig ingericht zijn dat het tegemoet komt aan de capaciteit en de belangstelling van de Arubaanse leerling en zijn leefomgeving, om zodoende verhoging van de kwaliteit en het rendement van het onderwijs te realiseren.
- De wet op de "leerplicht" in verdere behandeling nemen en vervolgens overgaan tot implementatie.
- De strijd aanbinden tegen verschijnselen als, "drop-out", "doubleren" en "van school

verwijderen vanwege plaatsgebrek”.

- De investeringen in het onderwijs per jaar met 50 (vijftig) miljoen Arubaanse florin verhogen, te beginnen in 2010.
- Het beroepsonderwijs (EPB, EPI, Universidad di Aruba) zo veel mogelijk laten aansluiten bij de economische ontwikkeling en bij de behoefte van de arbeidsmarkt.
- Voor alle vormen van onderwijs kwaliteitsnormen vaststellen, die zowel nationaal als internationaal van aard zijn.
- Prioriteit geven aan vernieuwingsprocessen bij het primair en het secundair onderwijs.
- Reparatie en onderhoud van schoolgebouwen continu en systematisch laten plaats vinden.
- De opleiding en het werk van de leerkracht voortdurend blijven professionaliseren en daarvoor de faciliteiten aanbieden.
- In het algemeen moet het beleid voor wat betreft het onderwijs samengesteld en uitgevoerd worden in voortdurende samenspraak tussen de regering vertegenwoordigd door haar departementen en alle betrokkenen, te weten de leerlingen, de ouders, leerkrachten en schoolbesturen. Verder moet iedere instantie haar eigen verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit en de resultaten van het onderwijs.
- Het streven is om te komen tot voldoende betaalbare dagopvang voor kinderen van nul tot vier jaar. De reeds op beperkte schaal bestaande kinderopvang na schooltijd (Traimerdia) voor het primair en secundair onderwijs zal naar behoefte uitgebreid worden.

5. CRIMINALITEITSBESTRIJDING

Het politiecorps moet onder alle omstandigheden effectief uitgerust zijn om zowel preventief als repressief met succes op te kunnen treden.

- Wettelijke regelingen invoeren of actualiseren zodat er zowel preventief als repressief opgetreden kan worden.
- Zorgen voor de aanwezigheid van voldoende deskundigheid op alle terreinen.
- Er voor zorgen dat het politiecorps over voldoende modern materiaal beschikt en dat dit altijd optimaal onderhouden is.

Preventief.

- Het bestrijden van armoede door scholing, door het creëren van werkgelegenheid en door in het algemeen de levenssituatie te verbeteren.
- Het voorkomen van “drop outs” in het onderwijs, het verbeteren van de begeleiding tijdens en na de schooluren en door het onderwijs voor de jongeren aantrekkelijker en relevanter voor hun leven te maken.
- Het meedogenloos bestrijden van de handel in en het gebruik van verdovende middelen.
- Het strak bestrijden van de handel in illegale wapens.

6. STIMULERING VAN EEN KWALITATIEVE ECONOMIE

Onmiddellijk initiatieven nemen om een economie te creëren gebaseerd op kwaliteit in plaats van op kwantiteit.

- Er dient onmiddellijk aan de “upgrading” van de toerismesector gewerkt te worden.
- Diversificatie dient in de richting te gaan van zakelijke dienstverlening en permanente educatie in alle overige sectoren van de economie.
- Kenniseconomie moet een zeer belangrijke rol gaan spelen.
- Beginnende lokale ondernemers worden gestimuleerd bij het ontplooiën van nieuwe economische activiteiten.
- Gebruik maken van het onderwijs (“permanente educatie”) om kwaliteitsverbetering van en verhoging van de productiviteit in de economie te bewerkstelligen.

7. AANPAK PROBLEMATIEK DAKLOZE ZWERVERS

- Het huidige beleid ombuigen naar een beleid dat heel duidelijk en concreet gericht is op preventie en rehabiliteren.
- Het aanpassen en/of het invoeren van wettelijke regelingen die de zorg en rehabilitatie op onvrijwillige basis mogelijk maken.
- Zo spoedig als mogelijk Hotel Central sluiten, alle dakloze zwervers onderbrengen in andere lokaliteiten, hen de benodigde zorg en rehabilitatie geven, zodat zij een nieuwe gelegenheid krijgen om een goed lid van de gemeenschap te worden.
- De programma's in het onderwijs omtrent preventie van het gebruik van verdovende middelen blijven stimuleren en verbeteren. De reikwijdte van deze programma's uitbreiden richting sociale- en sportverenigingen, de verschillende "centro di bario's" en de media.

8. GEZOND LEVEN EN HERSTEL VAN HET VERTROUWEN IN DE MEDISCHE ZORG

Het doel van een goede gezondheidszorg moet zijn om de burgers te helpen een gezond leven te leiden en tegelijkertijd de burgers de garantie geven dat zij kunnen rekenen op een medische zorg van hoge kwaliteit wanneer dat nodig mocht zijn.

- Veel meer aandacht schenken aan het voorkomen van ziek worden en ziek zijn door middel van meer en betere voorlichting in het onderwijs, in de media en bij de sociale- en sportverenigingen.
- Het bewustwordingsproces met betrekking tot het leiden van een gezond leven stimuleren via het onderwijs en via voortdurende voorlichtingscampagnes.
- Er voor zorgen dat er in voldoende mate mogelijkheden geschapen worden om gezond te eten en te leven. Vooral voor de jongeren.
- Te realiseren dat iedere burger van een medische zorg van zeer hoge kwaliteit verzekerd is, zowel lokaal als in het buitenland. Om hiervan verzekerd te zijn moet onder andere een optimale samenwerking van de dienstverleners in de medische zorg gestimuleerd worden.
- Het financiële tekort bij de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) moet zo snel mogelijk weggewerkt worden door het premiestelsel te herstructureren en door het steeds meer en meer verantwoord gebruik maken van de diensten van de AZV.

9. ONDERHOUDEN EN VERHOGEN KWALITEIT INFRASTRUCTUUR

Te realiseren door middel van een op te stellen plan ter integrale verbetering van de infrastructuur, onder meer gebaseerd op het betreffende FESCA-rapport.

- Restaureren van het centrum van Playa en San Nicolas.
- Aanleggen, verbeteren en onderhouden van wegen en publieke plaatsen in alle wijken.
- Aanleggen en onderhouden van het riolerings- en het rooiensysteem.
- Verfraaien van publieke gelegenheden in alle districten.
- Bevorderen onderhoud en verbetering infrastructuur en kwaliteit van water, stroom, telefoon, televisie en internet.
- Financiering van het plan voor de fysieke infrastructuur, onder meer met gelden uit het 'wegenfonds', dat de inkomsten verkrijgt uit de motorrijtuigenbelasting.

10. ZORG VOOR HET MILIEU

Het doel is te komen tot een duurzaam evenwicht tussen economische groei, bevolkingsgroei en de kwaliteit van ons milieu.

- Bereiken van een evenwichtige ruimtelijke ordening, met functiebestemmingen in alle districten van ons eiland.
- Deugdelijke uitvoering van bestaande wetten op het gebied van de ruimtelijke ordening en de zorg voor het milieu. Waar nodig uitbreiding van bestaande wetgeving.

- Waar nodig uitbreiding van bestaande wetgeving.
- Instelling van een strikte controle ter bescherming van ons milieu.
- Bevorderen van processen om reeds gebruikt materiaal opnieuw te gebruiken en om het milieu te beschermen tegen schadelijke stoffen.

11. HERSTELLEN MAATSCHAPPELIJKE NORMEN EN WAARDEN

Het doel is om activiteiten te stimuleren, die bijdragen aan de vorming van een gemeenschap, die met inachtneming van de rechten van de mens de verantwoordelijkheid op zich neemt om te zorgen voor alle mensen en alle dingen om ons heen. Om dit te bereiken zullen alle organisaties gesteund worden, die zich sterk maken om elementaire omgangsvormen, persoonlijke behandeling, democratische waarden en maatschappelijke principes te propageren, teneinde voor eenieder een betere kwaliteit van het leven te scheppen.

- Versterking van het gezin, de buurt, de school en andere democratische organisaties om de sociale waarden en onderlinge omgangsvormen te hernieuwen en versterken, die nodig zijn voor een gemeenschap die vriendelijk, rechtvaardig en respectvol is voor elk mens.
- Op systematische wijze met alle organisaties in de gemeenschap samenwerken om elk individu en elke organisatie medeverantwoordelijk te laten zijn voor het welzijn van de gehele gemeenschap.
- Introductie van de 'maatschappelijke stage' in het secundair onderwijs, om jongeren te leren onze gemeenschap beter te kennen en om hen te leren verantwoordelijkheid te dragen voor andere mensen en voor de gemeenschap.

12. PENSIOEN VOOR ELKE WERKNEMER

Het doel is om te verzekeren dat iedereen die de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt een vast inkomen heeft.

- De pensioenleeftijd wordt voor iedereen vastgesteld op 60 jaar. Ook voor ministers en parlementariërs.
- Introductie, naast de AOV, van een pensioenvoorziening voor alle werknemers, waarvan de uitvoering budgettair neutraal zal zijn.
- De regering blijft verantwoordelijk voor de AOV als waardevast basispensioen vanaf 60 jaar.

13. HERSTEL VERTROUWEN IN POLITIEK

Het doel is om de gemeenschap het vertrouwen te geven dat de regering en het parlement enkel werken in het belang van Aruba en dat zij dit bovendien op een transparante wijze doen, volgens de wet en met respect en met gelijke behandeling voor iedereen.

- Verzekeren van openheid bij het regeren en versterken van belangrijke instituties, zoals de Algemene Rekenkamer, de Raad van Advies en de Centrale Accountantsdienst.
- Verzekeren van de integriteit van de regering bij alle bestuurlijke aangelegenheden.
- Actualiseren en integraal uitvoeren van het rapport 'CALIDAD'.
- Verzekeren van kwaliteit en objectiviteit van alle overheidsinstanties. De ambtenaren het vertrouwen geven en de instrumenten aanreiken om het werk professioneel en zonder politieke intimidatie uit te voeren. Professionalisme, integriteit en onpartijdigheid dienen de criteria te zijn om voor de overheid te kunnen werken.
- Eliminatie van elke vorm van politieke patronage, alsmede van misbruik van positie en publieke media.
- Regeren in openheid en in voortdurend overleg met organisaties in de gemeenschap over de voor hen relevante thema's. Gebruikmaken van waardevolle bijdragen van experts en organisaties; in dit verband zal bijvoorbeeld rekening gehouden worden met de aanbevelingen van o.a. het project 'Nos Aruba 2025'.

- Versterking van de parlementaire democratie:
 - Verzekeren van de onafhankelijkheid van het parlement, opdat zij de regering kan controleren.
 - Openheid bij het werk van het parlement, om eenieder de gelegenheid te geven dit te volgen of daaraan te kunnen participeren.
 - Mogelijk maken dat iedereen documenten van het parlement kan inzien via de website van het parlement.

14. RECHTSSTAAT HOEKSTEEN SAMENLEVING

Het doel is dat iedereen weer het gevoel krijgt dat hun rechten worden gerespecteerd en gehonoreerd, dat naar hen wordt geluisterd door niet-politieke, professionele en betrouwbare instanties en dat beslissingen en handelingen van regeringsinstanties gebaseerd zijn op rechtvaardige wetgeving en niet op politieke gunsten of belangen.

- Verzekeren van een optimaal functioneren van alle justitiële organen – Openbaar Ministerie, Hof van Justitie, Politiekorps – vrij van politieke inmenging.
- Gebruikmaken van legale en educatieve media om rust en veiligheid in de gemeenschap te verzekeren alsmede vertrouwen in het justitiële apparaat, nu en in de toekomst.
- Onder alle omstandigheden het beginsel van scheiding der machten (“Trias Politica”) – regering, parlement en rechterlijke macht – handhaven.
- Verzekeren dat alle mensen, in relaties tot de regering en haar departementen, in dezelfde situatie een gelijke en onpartijdige behandeling volgens vigerende wetgeving krijgen.

15. EEN HUMAAN INTEGRATIEBELEID

- Het beleid voor wat betreft de niet in Aruba geboren inwoners moet consistent, rechtvaardig en humaan zijn, en moet worden vastgelegd in wetgeving en vervolgens op waardige wijze, met respect voor het menselijk wezen, in praktijk worden gebracht. Om een humaan integratiebeleid te realiseren, zal de LTU en daarmee samenhangende wetgeving worden gewijzigd.

16. HERSTEL GOEDE BETREKKINGEN BINNEN HET KONINKRIJK EN DAARBUITEN

Als lid van het Koninkrijk is het doel van onze buitenlandse betrekkingen het onderhouden en verstevigen van relaties met andere landen, in het bijzonder met landen waarmee Aruba al vele jaren samenwerkt. Dit verzekert de integriteit en de stabiliteit van Aruba, en vergroot de ontwikkeling van ons land op elk gebied.

- Versterken van de Status Aparte.
- Herstellen, onderhouden en versterken van de Koninkrijksrelaties om alle landen van het Koninkrijk medeverantwoordelijk te laten zijn voor het welzijn van het gehele Koninkrijk.
- Herstellen en onderhouden van de goede relatie met de Verenigde Staten en onze buurlanden in het Caribisch gebied en in Zuid-Amerika.
- Blijven zoeken naar mogelijkheden om de samenwerking met de Europese Unie te intensiveren.

HOOFDSTUK 2

BETROUWBAAR BESTUUR

De AVP heeft een traditie hoog te houden bij het bevorderen van de integriteit en kwaliteit van het bestuur. Het rapport 'Calidad' (rapport van de Arubaanse Werkgroep Deugdelijkheid van Bestuur) uit 1997 kan gerust een mijlpaal worden genoemd in de ontwikkeling van de jonge Arubaanse democratie. Dit rapport, aangepast aan de realiteit van dit moment, dient dan ook als inspiratie voor het beleid ten aanzien van deugdelijkheid van bestuur in de komende regeerperiode.

In de regeerperiode die in oktober 2009 ten einde komt, is zware schade toegebracht aan het vertrouwen van de burger in de politiek. Het functioneren van de parlementaire democratie heeft in onze geschiedenis sinds de Status Aparte een dieptepunt bereikt; het bewijs hiervan is dat de fractie in de Staten, die de regering steunt zich bij het uitvoeren van haar werkzaamheden, zich uitsluitend laat kennen als een verlengstuk van de regering. De '**checks and balances**' in ons systeem zijn niet opgewassen tegen een regering die op een absolute meerderheid van één partij steunt én die vervolgens een aantal elementaire regels van de democratie met voeten treedt.

Alle aspecten van de 'trias politica' zijn uit balans geraakt. Van effectieve parlementaire controle op de regering is geen sprake geweest. Bovendien werden de achter ons liggende twee regeerperioden gekenmerkt door een lange reeks beschuldigingen aan het adres van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie, gecombineerd met pogingen tot beïnvloeding van deze instituties door de regering.

Tegelijkertijd is de cultuur van politisering van het overheidsapparaat tot een nieuw hoogtepunt gestegen. Niet alleen door het wegwerken van ambtenaren die de regering om wat voor reden dan ook onwelgevallig waren, maar ook door een recordaantal nieuwe indiensttredingen. De inmenging van de politiek in het functioneren van de diensten is sterk toegenomen.

Met dit nieuwe verkiezingsprogramma komt de AVP met concrete maatregelen om te werken aan het versterken van het democratisch proces en aan het professionaliseren en depolitiseren van het overheidsapparaat. De AVP is zich er ten volle van bewust dat het geen gemakkelijke taak zal zijn, doch de eerste stappen moeten gezet worden. De politiek is vóór alles verplicht het vertrouwen van de burger in de democratie en het overheidsapparaat te herstellen.

2.1 NAAR EEN VOLWASSEN PARLEMENTAIRE DEMOCRATIE

Het parlement is de belangrijkste van alle 'checks and balances' in ons politieke systeem. Als controleur van de regering en medewetgever ligt bij de Staten de eerste verantwoordelijkheid voor het van dag tot dag bewaren van het evenwicht in onze democratie. Het parlement moet worden versterkt door verbetering van de faciliteiten en verbetering van de procedures. De AVP-plannen over de rol van het parlement zijn onder meer ontleend aan het FESCA-rapport "**De Staten van Aruba op weg naar volwassenheid**" uit 2003, aan het symposium over hetzelfde onderwerp, aan de ontwikkelingen die zich tot heden hebben voorgedaan en aan de opgedane ervaringen.

Volgens de AVP is Aruba toe aan een stijl van regeren die tegelijkertijd professioneler is, en ook dichter bij alle burgers staat. Een regering heeft de plicht om eenheid van beleid te laten zien. Een regering mag niet bestaan uit los van elkaar opererende ministers. Het beleid van de regering moet samenhangend en consistent zijn. Steeds veranderend beleid maakt burgers en

bedrijven onzeker en bedreigt het vertrouwen in de politiek. Ook moet de regering voor iedere burger even toegankelijk zijn, en niet alleen voor leden van een bepaalde politieke partij, familie of een bevoorrechte groep. De AVP zal de nationale dialoog in ere herstellen om belangrijke te nemen sociaal-economische beslissingen met de sociale partners te kunnen bespreken en voorbereiden. De wijze van besluitvorming via de dialoog-methode zal door een nieuwe regering op alle terreinen en op alle niveaus gestimuleerd moeten worden. De AVP zal een stijl van regeren blijven aanhangen, die samenhangend, betrouwbaar en toegankelijk is.

DE STATEN

- De AVP staat voor een professionalisering van de politieke cultuur in het parlement, waarin regerings- en oppositiefracties elkaar met meer respect tegemoet treden. De AVP streeft naar een 'debatcultuur' in de politiek, waarin argumenten een grotere rol spelen.
- Het proces van de verzelfstandiging van de Staten dat door de Kabinetten Eman II & III in de periode 1994-2001 is aangevangen, dient ten spoedigste gecontinueerd te worden. In het kader hiervan moet bijvoorbeeld het geruime tijd geleden genomen besluit om fractiemedewerkers in de Staten aan te stellen, uitgevoerd worden. Vervolgens dient ook de behoefte aan persoonlijke medewerkers van statenleden worden onderzocht. De verzelfstandiging van de Staten brengt eveneens met zich mee dat het personeelsbeleid van de Staten, inclusief de griffie, geheel los moet komen te staan van enige invloed van de regering.
- Als uitvloeisel van de verzelfstandiging van de Staten moet het voor de regering niet meer mogelijk zijn om in het aparte begrotingshoofdstuk "hoge colleges van Staat" - de Staten, de Rekenkamer en toekomstige onafhankelijke organen zoals een ombudsman - wijzigingen aan te brengen.
- Alle handelingen en documenten van de Staten worden openbaar, tenzij het landsbelang zich daartegen verzet. De commissievergaderingen worden zoveel mogelijk toegankelijk voor het publiek. Alle door de Staten uit te brengen documenten worden zo snel mogelijk via internet openbaar gemaakt.
- Er dient naar gestreefd te worden dat het instrument van de parlementaire enquête wordt gebruikt op de wijze zoals deze is bedoeld. Misbruik schaadt het aanzien van en het vertrouwen in de politiek.
- De Landsverordening Financiering Politieke Partijen - reeds tijdens het kabinet Eman-III in ontwerp gereed - dient zo snel mogelijk aan de Staten te worden aangeboden en behandeld.
- De eenheid van beleid staat voorop voor de AVP. De nieuwe regering moet zorgen voor afstemming van het beleid van alle ministeries, zodat verschillende plannen elkaar niet tegenwerken of leiden tot verspilling. Coördinatie en discipline op financieel gebied staat voorop. Eén regering heeft slechts één budget en ook één financieel kader waarbinnen elk ministerie moet opereren.
- Continuïteit in het beleid is de tweede prioriteit voor een nieuwe regering. De burgers hebben recht op zekerheid. Regels mogen niet van de ene dag op de andere veranderen, om vervolgens weer te worden teruggedraaid.
- Ingrijpend nieuw beleid, zeker op sociaal-economisch terrein, zal eerst met de sociale partners (gremio's) worden besproken. De nationale dialoog zal nu werkelijk worden ingevoerd.
- De transparantie in de regering moet maximaal worden. Niet-geheime landsbesluiten en beleidsdocumenten van de regering worden via elektronische weg (internet) openbaar gemaakt. Dit geldt tevens voor de geldende wetsteksten.
- De financiële situatie van het Land moet op ieder moment volledig transparant zijn voor de pers, de burgers en andere belanghebbenden. Eenieder moet inzicht kunnen krijgen in de begroting zelf, de realisatie van de begroting en de kassituatie van het Land.
- De arbeidsvoorwaarden van ministers en Statenleden moeten onmiddellijk worden aangepast en versoerd. Het rapport-Fowler biedt hiervoor een uitstekende basis. Het

AVP-initiatief wetsontwerp tot herziening van de pensioenopbouw en pensioenleeftijd - 60 jaar - van politieke ambtsdragers wordt hierin verwerkt.

- Reeds ingediende initiatief wetsontwerpen dienen met voortvarendheid te worden geagendeerd.

REGERING EN MINISTERS

De AVP-regering zal gekenmerkt worden door ondermeer:

- Het aantal ministers op maximaal 7(zeven) te houden en het een minister direct ondersteunend personeel tot een minimum te beperken. Er zal meer gebruik gemaakt worden van de directies en diensten, die om deze reden adequaat dienen te zijn geëquipeerd.
- Inachtneming van de wettelijk voorgeschreven begrotingscyclus.
- Het streven om te gaan werken met meerjarenbegroting zonder tekorten vanaf 2011.
- Het gebruik maken van vaste uitgavenkaders in de begroting.
- Wegwerken van de achterstand in de rekeningen van het Land.

2.2 EEN EFFICIËNT PROFESSIONEEL AMBTENARENAPPARAAT

In de visie van de AVP heeft de burger recht op een doelmatige besteding van het geld dat via belastingheffingen aan de overheid ter beschikking wordt gesteld. Efficiëncy in het overheidsapparaat is dan ook een verplichting voor iedere regering.

Bovendien heeft de burger recht op een overheid die onpartijdig is, dus haar diensten gelijkmatig aanbiedt aan alle burgers, zonder beïnvloeding door partijpolitieke banden, familiebanden of zakelijke belangen. Het overheidsapparaat mag niet worden misbruikt voor het creëren van werk voor (politieke) vrienden, en het ambtenarenapparaat moet in staat worden gesteld zijn werk uit te voeren zonder willekeurige inmenging vanuit het politieke niveau. Er moet meer professionaliteit en dynamiek in het overheidsapparaat komen, alsmede arbeidsvoorwaarden die meer in overeenstemming zijn met de marktsector. Ook hier baseert de AVP zich op de inzichten vermeld in het rapport Calidad.

- **Benoemingen** in het ambtenarenapparaat moeten los komen te staan van partijpolitieke invloed. Dit geldt echter evenzeer voor het overplaatsen of anderszins verwijderen van ambtenaren uit (leidinggevende) posities. De instelling van een a-politiek toezichthoudend orgaan voor het personeelsbeleid wordt onderzocht.
- Taken die de marktsector even goed of beter kan uitvoeren dan de overheid moeten worden afgestoten. De vaak genoemde, maar nooit definitief gerealiseerde '**kerntakenanalyse**' dient onmiddellijk te worden afgerond. Dit wordt binnen strikte financiële plafonds uitgevoerd.
- De taken die de overheid voor haar rekening neemt, dienen zo **doelmatig** mogelijk te worden uitgevoerd. Door vergelijking met andere vergelijkbare landen en situaties ('benchmarking') zal bij alle taken van de overheid het juiste niveau van personeelsbezetting en andere middelen worden bepaald.
- De **salarisstructuur bij de overheid** (zoals vastgelegd in de Bezoldigingsregeling) dient, in samenspraak met alle betrokkenen, aan een grondige analyse te worden onderworpen.
- Het benoemen, het aanzeggen van ontslag en het bevorderen van ambtenaren moet geschieden in overeenstemming met de regels en de strekking zoals die naar voren komen in het rapport Calidad.
- **Loopbaanontwikkeling** moet een plaats krijgen in het overheidsapparaat. Opleidingen en andere ontplooiingsmogelijkheden moeten meer dynamiek brengen in de carrièreontwikkeling. Bekende cursussen als de opleiding voor bestuursambtenaar, SOD en managementcursussen worden weer georganiseerd.

HOOFDSTUK 3

DEUGDELIJKE OVERHEIDSFINANCIËN

INLEIDING

In de regeerperiode die nu teneinde loopt, was er geen sprake van enige coördinatie of discipline in de begrotingsopstelling.

Deze regering is dan ook niet verder gekomen dan het formuleren van standaard teksten die zogenaamd het beleid moeten verwoorden. Derhalve ontbrak het aan enige serieuze formulering van en discussie over het beleid bij de opstelling van de begroting. De uitgaven werden enkel gedirigeerd door partijpolitieke belangen dan wel door de persoonlijke belangen van ministers. Hierdoor werd op verschillende plaatsen in het overheidsapparaat een groot aantal banen gecreëerd. Het gevolg hiervan is een sterke achteruitgang van de productiviteit en stijgende lopende uitgaven mede door het oneigenlijk en verkeerd gebruik van belastinggelden. Tegelijkertijd zijn de investeringen van de overheid op een onverantwoord laag niveau terecht gekomen. Dit heeft de economische vooruitgang ernstig gestagneerd, de lokale inflatie danig aangezwengeld en de koopkracht van de florin aangetast. De deviezenreserves bevinden zich op een te laag niveau en zijn niet toegenomen met de economische groei in de toeristenindustrie.

De concurrentiepositie van Aruba in de Caribische regio is significant op een achterstand geraakt

door met name onverantwoorde indirecte belastingverhogingen, zoals de verhoging van invoerrechten en tegelijkertijd de introductie van de belasting op bedrijfsomzetten (BBO) in 2007. De inflatie in 2008 is weliswaar afgenomen door sterke internationale deflatoire (prijsverlagende) tendensen, veroorzaakt door de internationale recessie. Doch in vergelijking met haar afzetmarkt, de Verenigde Staten, is de positie van Aruba sterk verslechterd door de ontstane binnenlandse kostenniveau's. De Arubaanse toeristenindustrie is duur geworden voor de Amerikaanse toerist.

De voortdurende tekorten in de begroting werden verborgen met onrealistische projecties en onbetrouwbare of ontbrekende realisatiecijfers.

Afstemming en discussie van begrotingscijfers in de afgelopen twee regeerperioden met behulp van de jaarrekeningen en kritische macro-economische beschouwingen was nimmer mogelijk. Het spreekt vanzelf dat de begrotingstekorten slechts toenamen met alle economische gevolgen van dien. Oplopende begrotingstekorten leiden automatisch tot oplopende staatsschulden, omdat geleend moet worden om de tekorten te kunnen betalen. Daarbij ging de zittende overheid zonder enige onderkenning van het algemeen economisch belang en met veronachtzaming van het algemeen sociaal belang over tot sterk inflatoire, koopkracht ondermijnende en concurrentie verslechterende indirecte belastingverhogingen en de introductie van een belasting op bedrijfsomzetten. Tevens werd massaal overgegaan tot de verkoop van overheidsactiva aan overheidsbedrijven waarbij de overheidskas gespekt werd middels door de overheids-N.V.'s afgesloten leningen terug te storten op de rekening van de overheid. De belastingbetaler betaalt derhalve voor de tweede maal voor dezelfde activa waar het publiek altijd al in het verleden met belastinggeld heeft bijgedragen tot de vorming van de betreffende activa. De overheid had moeten overgaan tot overdracht van de activa aan de desbetreffende bedrijven en niet tot verkoop, aangezien zulks neerkomt op een verkapt belastingverhoging middels verhoogde tarieven. Zonder meer desastreus is de omstandigheid dat de overheid met de eenmalige opbrengsten lopende uitgaven betaalt. Hierdoor lopen de begrotingstekorten verder op, en ziet de regering zich genoodzaakt de verdere fiscale maatregelen te treffen, zoals de BBO, met alle genoemde negatieve gevolgen voor de economie en sociale structuur van Aruba.

Ondanks deze eenmalige opbrengsten en het wegwerken van oude verplichtingen, is de **staatsschuld onder het Kabinet Oduber flink opgelopen**. Eind 2008 bedroeg de totale schuld van Land Aruba Afl. 2.1 miljard. Het gevoerde financieel beleid zal de uitstaande schuld van Land Aruba verder doen toenemen. Dit bedreigt de kredietwaardigheid van het Land, want de jaarlijkse rentelast op deze schulden bedraagt in 2009 al 130 miljoen. Dit is gelijk is aan 1 miljard belastinggeld in de komende tien jaar, die de belastingbetaler moet opbrengen terwijl de belastingbetaler er niets voor terugkrijgt aangezien het reeds bestede uitgaven betreft. Dit is de meest zuivere vorm van afschuiven op toekomstige generaties van reeds gedane uitgaven. In 2001 was de rentelast nog maar 40 miljoen.

De toenemende rentelasten als gevolg van automatisch toenemende staatsschulden, ontstaan door de onbeheersbare begrotingstekorten, verdringen steeds meer het collectieve voorzieningen niveau. Het gevolg hiervan is een zichtbare en merkbare achteruitgang in de Arubaanse infrastructuur van collectieve voorzieningen zoals het wegennet, het onderwijsniveau, de rechtshandhaving, duurzame economische ontwikkeling, het milieu en de continue vervuiling van Aruba in het vooruitzicht, het leeghalen van de reserves van overheids-N.V.'s en publiekrechtelijke instellingen. Het spreekt daarom vanzelf dat het Kabinet Oduber nog verdere aanslagen moet plegen op de koopkracht van de florin door belastingverhogingen en toenemende staatsschulden en rentelasten, zijnde de formule voor een nationaal bankroet en een uiteindelijke 'bail-out'.

Tevens zal het in de toekomst moeilijk zo niet onmogelijk zijn leningen af te sluiten dan wel te verlengen in US dollars vanwege de economische crisis. De rente zal aanmerkelijk hoger liggen hetgeen de rentelasten verder zal doen toenemen. Met de huidige politieke exploitatie van de begroting echter heeft de overheid zichzelf in een dwangpositie gemanoevreerd van toenemende tekorten en staatsschulden met een desastreuus eindscenario voor de status aparte van Aruba.

3.1 FINANCIEEL BELEID

Geconfronteerd met een dergelijke ontwikkeling **ziet de AVP een ombuiging als bittere noodzaak** waarbij voorop staat formulering van beleid, transparantie en verantwoording (accountability) vastgelegd in afdoende wetgeving en sancties voor wat betreft het begrotingsbeleid en het inhoud geven aan het budgetrecht van de Staten. Het scenario van politiek geïnduceerde financieringstekorten moet verdwijnen, de kredietwaardigheid van Aruba moet omhoog, de huidige politiek van ondermijning van de koopkracht van de munt en olopemde staatsschulden moet worden geëlimineerd en omgebogen worden naar doelstellingen voor het algemeen belang van Aruba zonder politieke bevoordeling van politiek gelieerde groepen met belastinggeld van de Arubaanse gemeenschap zoals thans het geval is. Investerings in combinaties van publieke/private sector projecten, overheidsinvesteringen in onderwijs, preventieve gezondheidszorg en duurzame economische ontwikkeling verdienen een blijvende prioriteitspositie. Bij het samenstellen van de landsbegroting zal de AVP de internationale economische richtlijnen en normen zoveel mogelijk volgen ten aanzien van de begrotingsuitgaven, de overheidsinvesteringen en de belastingstructuur in combinatie met een macro-economisch verantwoording.

LOPENDE UITGAVEN

De **exploitatiekosten van het Land moeten worden omgebogen** naar een efficiënter en minder kostbaar niveau. Hierbij maakt de AVP onderscheid tussen de volgende soorten uitgaven:

- Lopende uitgaven die bijdragen aan de economische en sociale structuur van het Land, en aan het vermogen van onze economie om op lange termijn te groeien. Voorbeelden hiervan zijn onderwijs, preventieve gezondheidszorg, sociale zorg en milieubescherming.

Deze lopende uitgaven zijn in feite investeringen, die zichzelf méér dan terugverdienen. Op deze uitgaven kan niet bezuinigd worden; op een aantal punten zullen deze juist moeten stijgen.

- Lopende uitgaven voor dienstverlening aan het publiek. De kern hiervan wordt gevormd door essentiële overheidstaken als brandweer en politie. Andere overheidstaken moeten kritisch worden bekeken. Diensten die even goed of beter door de markt kunnen worden geleverd, worden geprivatiseerd. De overige diensten moeten zo doelmatig mogelijk werken, en kunnen worden getoetst aan internationale efficiëntie-normen ("benchmarking").
- Die uitgaven in het overheidsapparaat die niet bijdragen aan de economische structuur en een efficiënte dienstverlening aan het publiek inhouden, moeten worden geëlimineerd dan wel teruggedraaid worden naar een verantwoord niveau .
- De gezondheidszorg (A.Z.V.) is aan herziening toe. Politieke inmenging in de A.Z.V. moet worden voorkomen. Een uitgebreide cost/benefit analyse is noodzakelijk voor de duurzaamheid op lange termijn van de Algemene Ziektekosten Verzekering, terwijl ad hoc politiek te allen tijde vermeden dient te worden.

Over het geheel genomen zullen de personeelskosten van de overheid omlaag moeten, hetgeen gerealiseerd dient te worden middels meerjaren begrotingen en dwingende (grond) wetgeving en sancties om misbruik (zoals thans gebeurd) in de toekomst te voorkomen.

INVESTERINGEN

De investeringen van het Land, al dan niet in combinatie met de private sector (PPI), moeten worden geïnitieerd naar een wenselijk en door beleid vastgesteld niveau. Beleid houdt in een uitgedachte politiek getoetst aan internationale normen teneinde mede inhoud te geven aan internationaal aanvaarde normeringen en overeenkomsten. De ontwikkeling van Aruba eist een inhaalslag in de investeringen in fysieke infrastructuur en het ten dienste maken van afgestudeerde Arubanen in non-politieke publiekrechtelijke organisaties.

De afgelopen jaren waren de investeringen zelfs onvoldoende voor de vervanging en vernieuwing van wegen, schoolgebouwen en andere vaste activa. Laat staan dat er de nodige fysieke en niveau verbeteringen hebben plaatsgevonden. Evenmin is er geïnvesteerd in kennis en scholing van onze kinderen en van de beroepsbevolking. Een enorme verwaarlozing van de structuur van onze economie is het gevolg. Het grootste deel van de noodzakelijke investeringen die nog wel werden gepleegd, liepen via het FDA, een fonds met Arubaanse en Nederlandse inbreng, dat in het leven werd geroepen door het Kabinet Eman-III.

- In de nieuwe regeerperiode wil de AVP deze investeringsachterstanden inhalen, zowel die in de fysieke infrastructuur als die in de kenniseconomie, onderwijs en ICT. Dit moet Aruba op het spoor zetten van een nieuwe sociaal-economische ontwikkelingsfase met kwaliteit en hoogwaardiger werkgelegenheid als resultaat.

BELASTINGEN

Het huidige belastingstelsel is te ingewikkeld voor de burger, en kent teveel uitzonderingsregels. De toptarieven van inkomsten- en winstbelasting zijn internationaal gezien te hoog en bedreigen het vestigingsklimaat voor investeerders uit binnen- en buitenland. Tegelijkertijd bestaan er teveel regels die het mogelijk maken belasting te ontgaan. De AVP pleit dan ook voor lagere tarieven op termijn, gecombineerd met een vereenvoudiging van de regels en een betere "compliance"/ belastingdiscipline. Dat wil zeggen dat iedereen die belasting zou moeten betalen, dat ook werkelijk doet volgens de bedoeling van de belastingregels.

- Tegenover buitenlandse bedrijven moet een heldere houding worden aangenomen. De

- tarieven van winst- en inkomstenbelasting moeten worden gematigd.
- Tegelijkertijd wordt een definitief einde gemaakt aan de toekenning van algemene vrijstellingen (“tax holidays”).
- Er zal enige ruimte blijven voor fiscale maatregelen die investeringen in belangrijke kwaliteitsverbetering en diversificatie in de toeristensector stimuleren.
- De tariefstructuur van de inkomstenbelasting dient te worden vereenvoudigd.
- Om de concurrentiepositie van Aruba te verbeteren, zal het toptarief van de inkomstenbelasting worden verlaagd van 60% tot een niveau dat aansluit bij wat internationaal gebruikelijk is. Dit gaat gepaard met een vereenvoudiging van de regels. Leidt een en ander niet tot een gelijke of grotere belastingopbrengst, dan zal de tariefsverlaging worden heroverwogen.
- Tekortkomingen in de Landsverordening speelvergunningrecht hazardspelen en de Landsverordening logeerbelasting, met name de grondslagberekening van genoemde belastingen, worden gecorrigeerd.
- De wegebelaasting wordt een bestemmingsheffing. De belastingopbrengst wordt in een wegefonds gestort, waaruit infrastructurele werken worden betaald. Door het verlagen van invoerrechten op milieuvriendelijke auto's en differentiatie van de wegebelaasting naar gewicht zal de keuze voor minder milieu belastend vervoer worden gestimuleerd.
- De laatste resten van de reputatie van Aruba als land met oneerlijke belastingconcurrentie moeten definitief verdwijnen. In de komende regeringsjaren moet Aruba van alle resterende zwarte lijsten worden afgevoerd.
- De opbrengsten van met het toerisme verbonden heffingen, zoals de roomtax, zullen worden bestemd voor een toerismefonds, waartoe de AVP reeds een initiatief-landsverordening heeft ingediend. Dit fonds moet de toerisme-marketing van Aruba beschermen tegen eventuele kasproblemen bij de overheid.

HET FINANCIERINGSSALDO EN DE OVERHEIDSSCHULD

- De maatregelen genoemd onder de vorige drie punten; lopende uitgaven, investeringen en belastingen moeten er gezamenlijk toe leiden dat het financieringstekort tot nul wordt gereduceerd op basis van meerjaren begrotingen en geformuleerd beleid.
- De overheidsschuld zal teruggedrongen worden tot een voor de Arubaanse economie aanvaardbaar niveau en een rentelast van de begroting die beheersbaar is. De staatsschuld staat ten dienste van de Arubaanse economie en is geen instrument van politieke willekeur.

REALISTISCHE BEGROTINGEN, BEGROTINGSDISCIPLINE EN TRANSPARANTIE

De AVP staat voor een begroting die te allen tijde realistisch moet zijn, zowel aan de kant van de uitgaven als aan de kant van de inkomsten. Situaties waarin de uitgaven te laag worden geschat, of de inkomsten te hoog worden voorgesteld, mogen zich niet meer voordoen.

- Elke overschrijding van de kosten, maar ook elke tekortkoming in de inkomsten moet tijdig worden gesignaleerd en behandeld in overeenstemming met in te voeren (grond-) wettelijke regels.
- De Staten en het publiek moeten in elk stadium van de begrotingscyclus volledig worden geïnformeerd. Vóóraf over het beleid, en over de schattingen waarop de begroting is gebaseerd, en achteraf over de realisatie en de verschillen tussen begroting en betrouwbare jaarrekeningen.

3.2 DE STABILITEIT VAN DE MUNT

De koppeling van de waarde van onze florin aan de dollar vormt één van de hoekstenen van onze economie. **Voor de AVP is een solide financieel overheidsbeleid een noodzakelijke voorwaarde voor de handhaving van onze koppeling aan de dollar.** Zonder verantwoord overheidsbeleid kan de Centrale Bank haar taak als hoedster van de florin niet uitvoeren, en vindt = zoals nu het geval is met de huidige regering - teveel intering plaats op de deviezenreserves. De laatste jaren echter is het fundament van de waarde van de munt uitgehold. Er zijn steeds meer dollars geleend, die in de komende jaren met interest moeten worden terugbetaald. Dit zet onze betalingsbalans onder grote druk.

Bovendien hebben de hoge overheidsuitgaven de bestedingen gestimuleerd, waardoor de betalingsbalans op haar lopende rekening een groot tekort vertoont vanwege de nationale overbesteding tegenover een gelimiteerde inkomstenstroom vanuit het buitenland. Ten slotte heeft de regering niet geïnvesteerd in de capaciteit om meer dollars te verdienen, maar juist alle geld gebruikt ter dekking van lopende uitgaven. De huidige regering heeft door haar beleid een situatie gecreëerd die niet gecontinueerd kan worden zonder dat Aruba financieel afhankelijk wordt van Nederland. In de tussentijd zal onder de huidige gang van zaken de koopkracht van de florin verder aftakelen door belastingverhogingen en de steeds toenemende staatsschuld met bijbehorende toenemende rentelasten en afnemende collectieve voorzieningen.

- De AVP staat voor een stringent betalingsbalansbeleid, dat de koopkracht waarde van onze munt op korte en lange termijn garandeert en zorg draagt voor een adequate foreign reserves niveau. Dit begint bij het onder controle brengen van de begrotingstekorten en de staatsschuld.

HOOFDSTUK 4

KWALITEIT IN DE ECONOMIE

Aruba wordt in de regio dikwijls als voorbeeld gezien als het gaat over de economische ontwikkeling die ons land na 1986 heeft doorgemaakt. In het korte bestaan als autonoom land binnen het Koninkrijk is die economische ontwikkeling van Aruba immers zeer opmerkelijk. Al snel na het begin van de Status Aparte herstelde ons land zich van de slag die de sluiting van de Lago-raffinaderij met zich mee bracht. Door actief en slagvaardig beleid van het Kabinet Eman I werd de toeristenindustrie ontwikkeld tot een bedrijfstak die niet alleen de werkgelegenheid van de olie-industrie kon vervangen, maar Aruba ook op het spoor zette van een nieuwe periode van ongekende welvaart. Pas na 11 september 2001 stagneerde de economische groei, maar ook van deze tegenslag heeft onze economie zich in de jaren daarna hersteld. Na 2001 kan er met betrekking tot de economie gesproken worden over een dalende meeropbrengst, de zg. 'Law of Diminishing Return'.

De in de tweede helft van 2008 ontstane **mondiale kredietcrisis** heeft ook voor Aruba nadelige gevolgen. Ook onze economie zal voor een deel getroffen worden door de als gevolg van de financiële crisis in de gehele wereld opgetreden economische recessie. Doch met hetzelfde elan waarmee de afgelopen decennia enkele zware tegenslagen werden verwerkt, zal Aruba met gezamenlijke inspanning ook deze economische barrière weer overwinnen. Om het oorspronkelijke niveau weer te bereiken en zelfs te verhogen, zal het economisch beleid van de AVP gericht zijn op verbetering van de kwaliteit in de economie.

Hierbij dienen wij ons wel bewust te zijn dat het economisch succes van Aruba sinds het ingaan van de Status Aparte enkele ernstige schaduwzijden kent. Aruba heeft de laatste 20 jaar een enorme groei in het bevolkingsaantal meegemaakt. Uit een nadere analyse van de economie blijkt dat de reële groei sinds het midden van de jaren negentig ongeveer gelijk op gaat met de groei van de bevolking. Bekend is dat als de economie even snel groeit als de bevolking, een land er economisch gezien niet werkelijk op vooruit gaat. De toegenomen bevolking drukt echter wel op onze infrastructuur, de beschikbare ruimte en op de voorzieningen zoals het onderwijs en de algemene volksverzekeringen, zoals b.v. de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV). De bevolkingsdichtheid van Aruba is inmiddels één van de hoogste van het westelijk halfrond.

De andere schaduwzijde wordt gevormd door de overheidsfinanciën. De laatste jaren heeft de overheid veel geld uitgegeven, waardoor grote tekorten zijn ontstaan. Dit stimuleerde weliswaar de bestedingen alsmede de economische groei, echter gebeurde dit wel op een kunstmatige manier. De hoge overheidsuitgaven leidden tot hogere importen, hetgeen een verslechtering van de betalingsbalans betekende. De hoge uitgaven hebben ook geleid tot een spectaculaire stijging van de overheidsschuld. De realiteit is dan ook dat de schijnwelvaart van de afgelopen jaren zal moeten worden betaald door de toekomstige generaties.

Een derde schaduwzijde is die van de economische structuur. Werkelijke economische groei ontstaat alleen door stijging van de productiviteit. Dit gebeurt alleen als we meer efficiënt en meer creatief gaan werken en nieuwe technologieën toepassen, waardoor er meer geproduceerd wordt met hetzelfde aantal mensen. De afgelopen jaren hebben echter geen verhoging van de productiviteit laten zien. De motor van de economie, het toerisme, bleef zich in dezelfde richting ontwikkelen, met meer van dezelfde soort hotels, met dezelfde soort banen en dezelfde productiviteit. Onze economische structuur is hierdoor helaas niet versterkt. De kwantiteit is toegenomen terwijl de kwaliteit achter bleef.

De AVP biedt met dit verkiezingsprogramma een aanpak van deze schaduwzijden van onze economie. Kwalitatieve groei biedt ons welvaart zonder de druk van een te snelle bevolkingsgroei. Een gezond financieel beleid zal de druk wegnemen die de

staatsschuld op onze economie legt. Diversificatie van de economie en verhoging van de productiviteit verbetert de economische structuur en geeft ons perspectief op lange termijn. Dit verkiezingsprogramma voorziet in de juiste afstemming van de plannen voor het onderwijs en de creatie van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid door diversificatie van de economie. De onderwijsplannen van de AVP zullen leiden tot een toename van het aantal hoger opgeleide lokale mensen, die deze hoogwaardige banen zullen gaan vervullen. De AVP regering zal een actief beleid gaan voeren om de economische bedrijvigheid op het eiland verder te stimuleren, onder meer met als doel deze hoogwaardige werkgelegenheid te creëren.

4.1 KWALITATIEVE GROEI OP WEG NAAR EEN KENNISECONOMIE

Verhoging van de productiviteit is het hoofddoel van het door de AVP te voeren economische beleid. Alleen door hogere productiviteit kan economische groei bereikt worden zonder snelle groei van de bevolking. Gezien de geringe beschikbare ruimte op Aruba, de beperkte natuurlijke hulpbronnen en de al hoge bevolkingsdichtheid, liggen de mogelijkheden voor Aruba in de richting van kennisintensieve sectoren. Voor kapitaalintensieve productie ontbreekt gewoonweg de daarvoor benodigde ruimte, terwijl arbeidsintensieve productie bovendien tot verdere bevolkingsgroei zou leiden. Activiteiten met een hoge toegevoegde waarde, in de sectoren handel en dienstverlening, passen wel binnen onze mogelijkheden. Het perspectief op lange termijn ligt dus in de richting van een kenniseconomie, waarbij er echter op gewezen moet worden, dat de primaire sector, het toerisme, dient te worden gestabiliseerd.

Op korte en middellange termijn zal de kwaliteit en de productiviteit in de bestaande sectoren moeten stijgen door een gezamenlijke inspanning van overheid, werknemers en werkgevers. Eis is derhalve dat het economisch beleid van de regering dient te worden bepaald in samenspraak met de partners in de maatschappij. Dialoog speelt hierbij een centrale rol. Elk van deze drie partners zal een grote inspanning moeten verrichten om dit doel te bereiken. Uiteraard kan dit alleen als de overheid het goede voorbeeld geeft, enerzijds door financiële discipline te hanteren, een efficiënt overheidsapparaat tot stand te brengen en anderzijds door een heldere visie op de economische ontwikkelingen te laten blijken.

Aan de kant van de investeringen zal nieuwe werkgelegenheid op een hoger niveau van productiviteit en kwaliteit moeten liggen dan de bestaande. Nieuwe bedrijfstakken zullen hoger gekwalificeerde werkgelegenheid met zich mee moeten brengen, zoals b.v. de toekomstige sector alternatieve of duurzame energie. Bestaande bedrijven zullen zich, gesteund door de overheid, moeten moderniseren, het personeel laten bijscholen en hogere kwaliteitsnormen moeten doorvoeren.

Een hogere productiviteit is alleen mogelijk wanneer de factor arbeid zich ook naar een hoger niveau ontwikkelt. Zonder bijscholing en herscholing van onze arbeidskrachten is kwalitatieve economische ontwikkeling niet haalbaar. Centraal in de economische politiek van de AVP staat dan ook de bijscholing van werknemers: om hen met nieuwe technieken te leren werken, met name op het gebied van ICT. Er moet hierbij sprake zijn van permanente educatie om werknemers die bij het uitoefenen van hun beroep al een bepaald opleidingsniveau hebben bereikt, naar een hoger niveau te brengen. Waar nodig dient omscholing naar andere sectoren plaats te vinden van werknemers die in één sector overbodig worden. Vanzelfsprekend moet dit beleid nauwkeurig worden afgestemd op het onderwijsbeleid. Verdere verbetering en modernisering van het onderwijs is bovendien een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling naar een kenniseconomie.

Het goed functionerend overheidsapparaat is een noodzakelijke voorwaarde voor een consistent en actief economisch beleid. Informatievoorziening, analyse en planning van diensten als het

CBS, DEZHI, maar ook van Directie Arbeid moeten worden versterkt. Rondom het Midden en Kleinbedrijf (MKB) en het toerismebeleid zijn nieuwe samenwerkingsvormen tussen overheid en bedrijfsleven nodig. De AVP is voorstander van de introductie van een economisch platform bestaande uit vertegenwoordigers van zowel de publieke als de private sector, die vanuit hun expertise een bijdrage leveren aan de vorming van een integraal economisch beleid. Dit platform kan een essentiële rol vervullen bij het versterken van de samenwerking tussen de overheid en de privé sector.

- Verhoging van de kwaliteit en de productiviteit in alle sectoren door continue samenwerking van overheid, werkgevers en werknemers.
- Stimulering van investeringen in hoogwaardige werkgelegenheid.
- Stimulering van kwaliteitsnormen en de toepassing van nieuwe technologieën in alle economische sectoren.
- Meer en beter gebruik maken van ons internationale netwerk (via Koninkrijksambassades en internationale organisaties) bij het aantrekken van productieve investeringen.
- Optimaal gebruik maken van economische en commerciële verdragen waarbij Aruba partij is.
- Verhoging van het scholingsniveau van de beroepsbevolking, door bijscholing, permanente educatie en waar nodig omscholing, vooral op het gebied van ICT.
- Afstemming tussen economisch beleid en onderwijsbeleid om de ontwikkeling in de richting van een kenniseconomie op gang te brengen.

4.2 STARTENDE ONDERNEMERS EN HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Hoewel het toerisme de kern vormt van onze economie is het Midden- en Kleinbedrijf (MKB), net zoals in vrijwel alle landen ter wereld, de grootste werkgever. Bovendien zijn nieuwe initiatieven en vernieuwingen voor een belangrijk deel afkomstig van startende ondernemers. Vooruitgang op het gebied van ondernemerschap, productiviteit en innovatie moet dan ook voor een belangrijk deel uit deze sector komen.

Het verkiezingsprogramma van de AVP bevat dan ook een actief ondernemerschapbeleid, gericht op het Midden en Kleinbedrijf. Voor nieuwe ondernemers moet het gemakkelijker worden gemaakt om een bedrijf te starten. Zij moeten bij één loket alle benodigde vergunningen en administratieve handelingen kunnen regelen. Innovatie en ondernemerschap mogen niet geremd worden door bureaucratie. Tegelijkertijd moeten nieuwe ondernemers in hun bedrijfsvoering wel voldoen aan kwaliteitseisen die relevant zijn voor de betreffende bedrijfstak. Teveel ondernemingen stranden in de eerste jaren van hun bestaan door onvoldoende voorbereiding, gebrek aan kennis of gebrek aan kwaliteit.

Met advies, scholing - vooral op het gebied van ICT - en kredietverstrekking moet de kans op succes in het MKB worden vergroot. Hierin is een rol weggelegd voor zowel de overheid, met name voor de Directie Economische Zaken, voor de Kamer van Koophandel, de werkgeversorganisaties en financiële instellingen als de AIB.

- Oprichting van een instituut ter ondersteuning van (beginnende) MKB-ers: het 'Instituto pa Desaroyo Empresarial Aruba' (IDEA), dat ondernemers helpt bij het verkrijgen van bedrijfskundig-, marketing- en financieel advies, automatisering en kredieten, alsmede begeleiding bij het doorlopen van de noodzakelijke administratieve zaken en het voldoen aan de wettelijke voorschriften.

4.3 KRITISCHE CONSUMENTEN EN KWALITEIT IN DE ECONOMIE

Kritische consumenten houden het bedrijfsleven scherp. De overheid kan een rol spelen bij de bewustwording van de burger als consument. Meer dan voorheen moet de overheid

ondersteuning verlenen aan en samenwerken met consumentenorganisaties. De burgers zelf zijn zich onvoldoende bewust van hun rechten als consument, zoals dat geregeld is in het Burgerlijk Wetboek. De overheid moet haar inspanningen op het gebied van voorlichting opvoeren. Deze maatregelen verhogen de kwaliteit van de productie en dienstverlening, en daarmee de welvaart.

- Instelling van keurmerken en kwaliteitsnormen in de productie, maar vooral in de handel en de dienstverlening.
- Intensievere voorlichting aan de consumenten over de hen toekomende rechten.
- Stimulering van en samenwerking met consumentenorganisaties.

4.4 ENERGIEVOORZIENING; DUURZAME ENERGIE

De moderne wereld is welvarend dankzij de olie. De industrialisatie is nagenoeg alleen mogelijk geweest dank zij de mogelijkheid om uit olie verkregen energie te kunnen beheersen en daarmee technologie te kunnen ontwikkelen waardoor huidige culturen kunnen bestaan en levensstijlen onderhouden kunnen worden. Gesteld kan worden dat olie de kurk is waarop de wereldeconomie drijft. Het aanvullen van de reserves van de wereldvoorraad olie wordt echter steeds duurder, omdat de goedkope olievelden uitgeput raken. De olie zal derhalve minder makkelijk te verkrijgen zijn. Bovendien lijkt de mondiale piek in de olieproductie te zijn bereikt. De instabiele energieprijzen hebben directe economische gevolgen voor ieder land ter wereld.

Aruba dient een duidelijke toekomstvisie in kaart te brengen om haar afhankelijkheid van fossiele energiebronnen te beperken. 'Nieuwe' energie biedt deze onafhankelijkheid en is dan ook een dwingende reden voor interesse in niet-conventionele energiebronnen. Ook Aruba zal deze richting moeten inslaan. Door middel van kosten/baten analyses dient Aruba een zo optimaal mogelijk voordeel van duurzame energiebronnen te bereiken. De overheid speelt hierbij de belangrijkste rol. Ook heeft de overheid de taak om de bevolking te overtuigen van het belang van andere vormen van energie ofwel hiervoor een draagvlak te creëren, hierbij gesteund door alle bij de Arubaanse economie betrokken bedrijven, instanties en organisaties.

De beschikbaarheid van energie is essentieel voor elke samenleving. De economische ontwikkelingen van de afgelopen decennia zouden zonder energie op Aruba niet hebben plaatsgevonden. De toeristen verblijven in luchtgekoelde hotels, de bevolking maakt meer gebruik van airconditioning, vele auto's rijden rond en veel electriciteit wordt gebruikt voor machines en apparaten. De prijs van energie bepaalt in belangrijke mate de welvaart van Aruba. De energiebehoefte wordt uitsluitend met olie gedekt. Aruba dient net als andere landen te streven naar diversificatie van energie om niet alleen van olie afhankelijk te zijn. Traditioneel moet de energievoorziening **betrouwbaar**, **betalbaar** en **schoon** zijn.

De prijs die de consument voor water, electriciteit en benzine moet betalen, gaat ten koste van de overige componenten in de particuliere bestedingen. Met name is dit voelbaar in de huishoudens met lagere inkomens. Het doorbreken van de afhankelijkheid naar (dure) olie is volgens de AVP een politiek gewin. Daarom moet over de grenzen heen gekeken worden en sterke relaties worden aangeknoopt met olieproducerende landen in de regio. Het waarborgen van energie betekent ook voor Aruba het aanleggen van noodvoorraden. Om een prijsstabilisatie voor elektriciteit en water te bereiken, dient Aruba haar energiedragers te diversifiëren. Het opwekken van elektriciteit door fossiele brandstoffen dient in combinatie met het aanwenden van alternatieve energie. Naast het opwekken van elektriciteit door het openbaar nutsbedrijf kunnen particuliere huishoudens een deel van hun elektriciteitsconsumptie zelf opwekken, waarbij overtollige opgewekte elektriciteit bovendien aan het stroomnet moet kunnen worden 'terug geleverd'.

De overheid wordt genoodzaakt verschillende initiatieven te nemen om duurzame energie te bevorderen. Aan het aanwenden van 'nieuwe' duurzame energie dient de hoogste prioriteit te worden verleend. Een belangrijk neveneffect van duurzame energievoorziening is bovendien dat aan de meest stringente milieu-eisen kan worden voldaan. De geringere afhankelijkheid van olie zal uiteindelijk resulteren in een meer duurzame prijsstabiliteit. Het proces van verwerving van meer 'nieuwe' energie dient continu gepaard te gaan met adequate informatie naar de gemeenschap toe over de voordelen van deze energie en over efficiënt energiegebruik in het algemeen.

DEPARTEMENT ENERGIE ZAKEN

Het overheidsdepartement Energie Zaken moet weer operationeel worden. Dit departement is ondermeer belast met de uitvoering van het energiebeleid, initieert de energiewetgeving, verricht evaluaties en analyses, is verantwoordelijk voor de algehele planning van energie, water en transport, alsmede voor gasoline, brandstofolie en de aanvoer van kookgas. Voorts bevordert dit departement het gebruik van nieuwe energiebronnen en beheert de technologische ontwikkelingsprogramma's voor windenergie, zon-energie, bio-brandstof en andere soorten energie. Een hoofdrol is voor het Departement Energie Zaken weggelegd voor het voeren van een compleet en transparant beleid m.b.t. electriciteits- en transportprijzen, het opzetten en beheren van een archief met economische cijfers en gegevens over de energiesector, het oplossen van geschillen tussen de uitvoerders op de markt inclusief de geschillen over de positie van de consument, alsmede het bewaken van de prijzen en voorwaarden.

AVP-actieprogramma duurzame energie voor het komende decennium

- Het bereiken van een stabiele bijdrage windenergie tot maximaal 40% van de totale behoefte aan electriciteit.
- De introductie van koudwaterkoeling voor de airconditioning van de hotels.
- Het op brede schaal inzetten van zonnepanelen voor zowel bedrijven als woningen zodra de nieuwe betaalbare en meer efficiënte zonnepanelen beschikbaar komen.
- Het ontwerpen van een programma voor electriciteitsbesparing voor alle bedrijven en woningen op Aruba.
- Het op termijn mogelijk maken van terug levering van electriciteit van woningen naar het electriciteitsnet.
- Het steunen van de ontwikkeling en het aanwenden van alternatieve technologieën door ondermeer gunstige invoercondities en gerichte subsidies.
- Het op termijn invoeren van een zogenaamde 'smart-grid', waarbij de consumptie van electriciteit van alle bedrijven en burgers onderling beter op elkaar afgestemd wordt.
- Het op termijn draaien van de electriciteitsgeneratoren op bio-diesel, waardoor Aruba's afhankelijkheid van olie tot '0' wordt gereduceerd en de druk van het productieproces van electriciteit op het milieu te minimaliseren.
- Het op termijn integreren van vuilverwerking en recycling in de opwekking van electriciteit op Aruba.
- Het op termijn streven naar duurzaam energieverbruik door de huishoudens op Aruba, waarbij zowel electriciteitsopwekking als recycling van water en vuil op het niveau van de individuele huishoudens op brede schaal kan plaatsvinden.
- Het oprichten van een Energiefonds om de economisch zwakkeren in de gemeenschap financieel te kunnen bijstaan.

4.5 TOERISME

Voortzetting van het beleid van de laatste acht jaar zou een explosieve groei van onze bevolking inhouden en het proces van de sociale integratie van immigranten bemoeilijken. Bovendien zal het probleem van de goedkope arbeidskrachten toenemen, terwijl er ook een onnodige druk op de publieke financiën uitgeoefend zal worden door de grote investeringen die in de sociale en

economische infrastructuur van ons land zullen moeten plaatsvinden.

Om de negatieve invloed van deze ontwikkelingen op het product 'Aruba' om te buigen in een positieve richting meent de AVP dat de belangrijkste economische pilaar van ons land het meest gediend wordt als alle pijlen gericht zijn op **kwaliteitstoerisme**. Elke vervanging en vernieuwing van bijvoorbeeld hotelcapaciteit moet een verbetering betekenen in het niveau van dienstverlening en productiviteit. Het is dan niet nodig om het aantal hotelkamers uit te breiden. Ook wordt de noodzaak om buitenlandse arbeiders te importeren beperkt en kan de groei van onze gemeenschap beter beheerst worden.

Het **verblijfstoerisme moet worden geïntensiveerd**. De trend van de laatste jaren dat een toerist langer op Aruba verblijft terwijl hij minder besteedt, moet worden omgebogen. Daartoe moet er geïnvesteerd worden, niet alleen in bestaande bezienswaardigheden en attracties, maar ook in aanvullende diensten en nieuwe projecten.

KWALITEITSTOERISME

Kwaliteitstoerisme is ook belangrijk in de zin dat het meer deviezen voor onze economie oplevert (hetgeen van belang is voor de hardheid van onze florin), meer inkomsten voor de hotelsector, het bedrijfsleven en de werknemers biedt, aanleiding geeft tot meer privé investeringen en grotere economische groei. Kwaliteitstoerisme betekent ook dat Aruba minder kwetsbaar wordt voor externe gebeurtenissen omdat dit toerisme minder afhankelijk is van internationale economische ontwikkelingen. Kwaliteitstoerisme leidt tot een stabiele en sterke economie, die zowel een minimaal salarisniveau als een aanvullend pensioen voor alle arbeiders in de privé sector kan dragen. Bovendien produceert kwaliteitstoerisme meer belastinginkomsten voor Aruba, die weer aangewend kunnen worden om te investeren in de verbetering van het totale toeristisch product, in marketing en toeristische promotie, alsmede in armoedebestrijding, het terugdringen van de criminaliteit, verbetering van de kwaliteit van ons onderwijs en de medische zorg, bescherming van het milieu, infrastructuur, etc.

- Het doel van de AVP met betrekking tot het kwaliteitstoerisme is om gedurende de volgende regeringsperiode de "receipts per visitor night" jaarlijks met 5% te verhogen.

Het product 'Aruba' is goed maar moet verbeterd worden als wij onze concurrerende positie willen versterken. Om dit te bereiken, zal aandacht geschonken worden aan alle ingrediënten die tezamen het product "Aruba" vormen en aan alle factoren die de kwaliteit van dit product beïnvloeden. Dit houdt in dat het beleid gevoerd zal worden vanuit een holistische benadering, d.w.z. dat de samenwerking tussen de regering, de privé sector en alle andere partners verstevigd moet worden, terwijl er bovendien sprake moet zijn van een optimale coördinatie tussen de verschillende overheidsdepartementen bij de uitvoering van het regeringsbeleid.

Leidraad bij de verbetering van het product "Aruba" zijn de principes en aanbevelingen van het "Oslo Statement on Ecotourism" (resultaat van de in Oslo, Noorwegen gehouden "Global Ecotourism Conference 2007"). De **aandacht op ecotoerisme** is nodig om onze natuur en ons cultureel erfgoed te beschermen en een ondersteunende ontwikkeling op lange termijn te garanderen.

ECOTOERISME

Ecotoerisme is een vorm van toerisme dat verantwoord reizen inhoudt naar natuurlijke gebieden terwijl het welzijn van de lokale bevolking behouden blijft. Het uitgangspunt is dat een negatieve impact op het milieu geminimaliseerd wordt terwijl tegelijkertijd het potentiële voordeel voor de lokale bevolking wordt gemaximaliseerd. Het door de AVP voorgestane beleid houdt in:

- Investeren in de bescherming van onze stranden, die immers de voornaamste natuurlijke attractie van ons land zijn. Het gebruik van onze stranden voor commerciële doeleinden, die schade opleveren voor de stranden en het onder-water-wereld leven, moet aan stringente regels worden onderworpen en vervolgens voortdurend worden gecontroleerd.
- In Parke Nacional Arikok (PNA) dient blijvend geïnvesteerd te worden. De infrastructuur, faciliteiten en verfraaiing van het PNA zijn steeds in harmonie met de omgeving (milieu).
- Opdat het PNA zich kan ontwikkelen tot een gerichte component van ons ecotoeristisch product worden, in samenwerking met de partners op toeristisch gebied, voorwaarden geschapen voor een optimaal functionerende professionele organisatie van het park.
- Ook de aan de Noordkust liggende grotten zijn plaatsen die beschermd en behouden moeten worden. Er moet geïnvesteerd worden in de infrastructuur en de verfraaiing van de gebieden rond de grotten. Van belang is de grotten zoveel mogelijk in de originele staat terug te brengen en te onderhouden. Een gelukkige bijkomstigheid is dat dan ook het vleermuizenbestand beschermd wordt. Het toezicht en de organisatie kan ondergebracht worden bij de Stichting PNA.
- Invoering van wetgeving ter bescherming en handhaving van de natuurgebieden.
- De Arubaanse cultuur en geschiedenis moeten ook een prominente rol krijgen in het op ecotoerisme gerichte beleid. Daartoe dienen programma's te worden ontwikkeld om de productie, expositie en verkoop van kunst en lokale handenarbeid te stimuleren die aan onze toeristen worden aangeboden. In het Arubaans Archeologisch Museum zullen exposities gehouden worden en faciliteiten gecreëerd worden die voldoen aan internationale kwaliteitsmaatstaven, zodat ook het museum als een toeristische attractie kan functioneren. Het monumentenbeleid van de regering zal derhalve prioriteit moeten geven aan het restaureren en onderhouden van monumenten met een groot toeristisch potentieel. Alle andere historische plaatsen die deel uitmaken van ons cultureel erfgoed, zoals de goudmijnen, fosfaatmijnen en de kapel van Alto Vista, moeten in het ecotoeristisch product worden opgenomen.
- De voornaamste uitgangspunten van een te ontwikkelen en te implementeren integraal programma onder de naam 'Aruba Mas Bunita', gericht op het schoonhouden en het verfraaien van ons hele eiland, zijn:
 - a. het programma omvat alle districten en alle wijken van Aruba;
 - b. met betrokkenheid en directe participatie van de inwoners zelf zullen de projecten voor schoonmaak en verfraaiing geïdentificeerd, geformuleerd en geïmplementeerd worden; speciale aandacht zal geschonken worden aan het schoonmaken en verfraaien van de gebieden rond onze toeristische attracties;
 - c. het gehele proces wordt gecoördineerd en begeleid door een commissie die bestaat uit alle stakeholders uit zowel de publieke als de privé sector, inclusief milieuorganisaties;
 - d. de financiering van het programma zal gebaseerd zijn op 'public-private partnership';
 - e. prioriteit zal geschonken worden aan het enkele jaren geleden door AHATA voorgestelde project "tourism corridor", waarbij de "scope" van dit project echter uitgebreid moet worden met een aanvullende route vliegveld - San Nicolas.

DOWN TOWN PROJECT

De geografische positie van Aruba in combinatie met sterke commerciële banden met landen over de gehele wereld bieden unieke kansen om het winkelen als een belangrijke toeristische attractie te ontwikkelen. Hierdoor dient de regering projecten te stimuleren en te ondersteunen die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de 'shopping experience' van onze bezoekers en van de gemeenschap zelf. Dit geldt bijvoorbeeld voor het project van 'Down Town Development', dat de **hoofdstraat van Oranjestad** weer als **het centrum voor shopping** wil doen herleven. De schepping van een **attractief stadscentrum**, toegankelijk voor toeristen en lokaal publiek, acht de AVP een voor Oranjestad uiterst belangrijke aangelegenheid. Het hierbij algemene door de regering uit te oefenen toezicht betreft met name de publieke gedeelten, alsmede

de kwaliteit en het esthetisch aspect van de gebouwen en winkels van de hoofdstraat. Een noodzakelijk conditie voor het welslagen van het project is het overbrengen van het centrum voor drugsverslaafden naar een meer geschikt gebied.

ANDERE KWALITEITSTOERISME BEVORDERENDE ASPECTEN

De kwaliteit van de dienstverlening, en daardoor het succes van Aruba als toeristische bestemming, is grotendeels te danken aan de **vriendelijkheid en gastvrijheid** van de Arubanen. Echter, onze concurrenten zitten niet stil. De AVP zal in de komende regeerperiode programma's organiseren om de gemeenschap nog bewuster te maken van het belang van het toerisme, en trachten manieren te vinden waarbij een ieder bijdraagt aan nog behaaglijker en nog aangenamer ervaringen van de toeristen.

Ook in het **onderwijs** zal meer aandacht besteed dienen te worden aan de toeristische bewustwording van onze jongeren. Hiertoe zal het bestaande curriculum worden aangevuld.

De AVP is bovendien voor het introduceren van **trainings- en bekwaamheidsprogramma's** voor allen werkzaam in de toeristische- en daaraan verwante sectoren. De medewerkers van de luchthaven, de taxichauffeurs, de medewerkers van het hotel en het casino en het personeel van restaurants en autoverhuurbedrijven moeten hun kennis en bekwaamheid kunnen verbeteren om onze toeristen een nog betere behandeling te geven en een nog betere service te bieden, om zo te voldoen aan de eisen van een 'premier destination'.

De AVP zal het gedurende de laatste jaren steeds veelvuldiger optredend verschijnsel van 'on call'-werknemers en uitzendkrachten in de toeristische sector trachten terug te dringen. Dit verschijnsel bevordert 'cheap labour' en vormt tevens een bedreiging voor het serviceniveau omdat betrokken werknemers niet verzekerd zijn van een vast inkomen. Net als alle andere werknemers hebben werknemers in de toeristische sector recht op een solide rechtspositie om van daaruit continu de vereiste service te kunnen verlenen.

ORGANISATIE EN FINANCIERING VAN HET TOERISTISCH BELEID

De voor het toerisme verantwoordelijke minister stelt in nauw overleg met ATA en AHATA het strategisch beleid vast. Om hiertoe het voorwerk te verrichten en het strategisch beleid te formuleren moet de **ATA-organisatie verzelfstandigd en verder geprofessionaliseerd** worden. De rol van de overheid bij de marketing moet zich beperken tot algemeen ondersteunend beleid en tot het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling van de toeristische sector. De financiering van de marketing moet zo onafhankelijk mogelijk van de overheid worden.

Om die reden zal de AVP, naast de middelen beschikbaar vanuit de landsbegroting, een wettelijk geregeld **Toerismefonds** in het leven roepen, waardoor de financiële middelen voor het toerisme continu gegarandeerd zijn. Als inkomstenbronnen voor het Toerismefonds gelden de 'roomtax', de 'casinodroptax' en de 'tourism infrastructure fee'. De eerstgenoemde geldbronnen zijn bestemd voor promotie en marketing, terwijl de laatste geldbron bedoeld is voor het verbeteren van het 'product Aruba'. Uitgangspunt hierbij is dat de investeringen via de "tourism infrastructure fee" de in de landsbegroting beschikbare investeringen aanvult.

- Zowel nieuwe- als vervangingsinvesteringen moeten de kwaliteit en de productiviteit verhogen; de overheid moet deze trend in samenwerking met het bedrijfsleven stimuleren; scholing speelt hierbij een voorname rol;

In dezelfde wet worden regels opgenomen over een '**tourism board**', die als taak krijgt het Toerismefonds te beheren en het strategisch regeringsbeleid te implementeren. De "tourism board" zal ondersteuning krijgen van een kleine staf van professionelen. De bestuursleden

worden aangewezen door de regering en door AHATA.

De financiering van het toerismebeleid geschiedt door de landsbegroting en het Toerismefonds. Om het Arubaanse natuurlijke en culturele erfgoed te behouden, zal verkend worden in hoeverre financiering hiervan mogelijk is door fondsen van de Europese Unie

TOERISTISCHE MARKETING

Voor wat de toeristische marketing betreft, staat het rendement van de 'marketing dollars' centraal. Dit houdt logischerwijs in, dat Aruba zich zal concentreren op toeristen met een hoge koopkracht. De AVP zal hierbij trachten om de bestaande markten uit te breiden en de mogelijkheden onderzoeken om nieuwe markten te openen. Een potentiële markt is en blijft Europa. Om de Europese markt succesvol te kunnen binnendringen, zullen de luchtverbindingen met Europa uitgebreid en verbeterd moeten worden. Ook zal er op een meer intensieve wijze sterke banden gecreëerd moeten worden met gerenommeerde Europese hoteloperators. Speciale aandacht dient hierbij gegeven te worden aan de ontwikkeling van verschillende 'niche markets', zoals ecotoerisme, conventietoerisme, wetenschapstoerisme, zakentoeisme, educatietoerisme en medisch toerisme.

DE NOORD-AMERIKAANSE MARKT

Op dit moment is 67% van onze bezoekers afkomstig uit de USA. Hiervan komt 54% uit het 'North East'- gebied. De komende jaren zal dit de grootste markt blijven, omdat een grote hoeveelheid 'repeat visitors' uit genoemd gebied komt. De AVP zal **nieuwe markten in de USA aanboren**, die bovendien in overeenstemming zijn met de in hiervoor vermelde marketingcriteria.

DE LATIJNSAMERIKAANSE MARKT

Aruba zal zich op een strategische wijze ook weer meer op de Zuid-Amerikaanse markt moeten richten. In het verleden was Latijnsamerika een solide markt voor onze toeristenindustrie. Uit Venezuela, Colombia, Brazilië en Argentinië komen over het algemeen kapitaalkrachtige toeristen die gedurende hun verblijf op Aruba gewoonlijk meer spenderen dan anderen. Herstel van de Zuid-Amerikaanse markt zal ons minder vatbaar maken voor ongunstiger economische of politieke ontwikkelingen elders. Overleg binnen het Koninkrijk over flexibilisering van het visumbeleid kan hieraan bijdragen.

De AVP zal in de komende regeerperiode trachten om bestaande markten uit te breiden en nieuwe markten te verwerven. Landen als Chile, Peru, Uruguay, Mexico en Panama komen hiervoor in aanmerking. Primaire markten als Brazilië en Argentinië kunnen voordeel behalen uit reeds bestaande of op te zetten 'hubs'. De AVP zal zich de komende regeerperiode inspannen om luchtvaartmaatschappijen hiervoor te interesseren.

DE EUROPESE MARKT

Ook de Europese markt, die 9% van onze bezoekers vertegenwoordigt, dient versterkt te worden. Er dienen nieuwe charterprogramma's vanuit Europa gerealiseerd te worden. De AVP acht hierbij Nederland, Duitsland en Engeland als voornaamste markten, terwijl daarnaast Italië en de Scandinavische landen eveneens uitstekende mogelijkheden bieden. Noodzakelijk is om aan al deze landen uitgebreide informatie over Aruba als vakantiebestemming te verstrekken.

NIET MEER HOTELKAMERS

De **visie van de AVP is dat niet doorgestaan kan worden met de bouw van hotelkamers**. Elke nieuwe hotelkamer heeft effect op de werkgelegenheid in die zin, dat er weer werknemers

uit het buitenland moeten worden aangetrokken. Dit betekent opnieuw verhoging van de druk op onze infrastructuur, woningmarkt, onderwijs, gezondheidszorg, sociale omstandigheden, etc., terwijl de grenzen lijken te zijn bereikt. De gedurende de laatste jaren gedane toezeggingen, die inhouden dat er de komende 2 tot 4 jaar 8 tot 10.000 werknemers extra nodig zijn, kunnen nauwelijks of niet nagekomen worden.

De AVP ziet als opties om dit probleem aan te pakken:

- de investeerders/hotelhouders de mogelijkheid bieden om in plaats van meer hotelkamers in het westerse gedeelte van Aruba te bouwen, dit te laten plaatsvinden in de omgeving van San Nicolas;
- met betrokkenen de mogelijkheid te onderzoeken om bestaande minder goed lopende hotels over te nemen en die vervolgens te upgraden;
- met betrokkenen overeen te komen om de uitbreiding van de hotelkamers uit te stellen, met dien verstande dat de bouw in fasen over een langere periode (b.v. 4 tot 10 jaar) wordt uitgevoerd;
- de mogelijkheden te laten nagaan om gemaakte afspraken te laten vervallen en de eventuele hieruit voortkomende financiële consequenties tot een minimum te beperken.

Voor welke optie ook gekozen wordt, absolute noodzaak is het bij wet (her)instellen van een moratorium met betrekking tot de bouw van hotelkamers. De enige uitzondering die gemaakt kan worden betreft hotelprojecten in de omgeving van San Nicolas.

TOERISTISCHE ONTWIKKELING IN EN ROND SAN NICOLAS

De AVP zal de komende regeerperiode prioriteit geven aan de volgende acties en projecten:

- uitbreiding van de "scope" van het enkele jaren geleden door de AHATA voorgestelde project 'tourism corridor' met dien verstande, dat de route vanaf de luchthaven tot San Nicolas daarvan integraal deel uitmaakt;
- investeren in de verfraaiing van de toeristische attracties van San Nicolas en het verbeteren van de infrastructuur in de directe omgeving daarvan;
- in het kader van de toeristische marketing van ons land speciale aandacht geven aan San Nicolas en zijn attracties, met nadruk op het unieke Caribische aspect;
- investeren in de uitbreiding en verbetering van de economische en sociale infrastructuur van San Nicolas, opdat die overeenkomt met de toeristische ontwikkeling;
- creëren van nieuwe voor toeristen aantrekkelijke projecten, die bovendien extra werkgelegenheid scheppen voor San Nicolas;
- in overleg met de raffinaderij een wetenschappelijk onderzoek laten verrichten naar het milieu in en rond San Nicolas om daarna een strategie te ontwikkelen die streeft naar een zo schoon mogelijk milieu;
- de mogelijkheid onderzoeken om een kleine luchthaven in San Nicolaas te bouwen, (zie ook paragraaf 3.10), bedoeld voor commerciële en particuliere vluchten van kleinere vliegtuigen uit de omringende (ei)landen. Het vestigen van hotels en aan het toerisme aanverwante bedrijven in deze regio zal hierdoor aantrekkelijker worden, terwijl een nieuwe stroom toeristen direct kennis zal kunnen maken met San Nicolas en omgeving.

CRUISE-TOERISME

Uitgangspunt voor het **AVP toerismebeleid** is dat het cruisetoerisme en het verblijftoerisme elkaar moeten aanvullen. Dit betekent dat ook het cruisetoerisme-beleid gericht is op kwaliteitstoerisme. De voornaamste doelen hierbij zijn:

- cruisemaatschappijen overtuigen Aruba in het reisschema op te nemen van de meest luxueuze en exclusieve schepen, waardoor cruisetoeristen met een zo hoog mogelijk

- inkomen worden aangetrokken;
- het uitgavenpatroon van de toeristen zoveel mogelijk bevorderen;
- stimuleren dat cruisetoeristen voortaan verblijfstoeristen worden.

Om deze doelen te realiseren, dienen de **infrastructuur en havenfaciliteiten in Oranjestad verbeterd en uitgebreid** te worden. Om een moderne cruisehaven te scheppen, die geschikt is om de grootste mega-cruiseschepen te ontvangen, heeft de AVP van oudsher de **verhuizing van de huidige containerhaven naar Barcadera** voor ogen. Bij de totstandkoming van de nieuwe cruisehaven zullen cruisetoeristen gedurende het korte bezoek optimaal in staat zijn om kennis te maken met het 'product Aruba' in zijn totaliteit. Cruiselijnen kunnen nadrukkelijk in overweging gegeven worden schepen langer (1½ of 2 dagen) aangemeerd te laten verblijven of **Aruba als thuishaven** te laten fungeren. Hoe langer een cruisetoerist op Aruba verblijft of verblijfstoerist wordt, hoe belangrijker de '**words of mouth advertising**' zijn na terugkeer in zijn thuisland.

4.6 DIVERSIFICATIE IN DE ECONOMIE

Naast kwalitatieve ontwikkeling in de bestaande sectoren moet Aruba actief blijven zoeken naar nieuwe vormen van economische bedrijvigheid. Volgens de AVP moeten nieuwe activiteiten voldoen aan de volgende criteria: weinig beslag op ruimte en natuur, relatief hoogwaardige werkgelegenheid en aansluiting bij bestaande sectoren. Een voorbeeld van het laatste is het medisch toerisme, waarbij gestimuleerd wordt Aruba als conferentielocatie en als bestemming voor incentive-reizen van werkgevers te beschouwen. Aansluiting is ook te vinden bij het vliegveld als locatie voor internationaal gerichte handels- en dienstverlenende bedrijven. In een breder perspectief moet Aruba ook worden ontwikkeld als locatie voor Europese bedrijven om vervolgens als bruggehoofd naar Latijns Amerika te fungeren.

De afgelopen jaren is de rol van de vrije zone in onze economie sterk afgenomen. Desalniettemin moet de overheid de mogelijkheden van de vrije zone blijven onderzoeken en aanmoedigen in het licht van de gewenste diversificatie van de economie. Tot de mogelijkheden behoort de verhuizing van de vrije zone naar Barcadera met daarbij aansluitend de realisering van een "free zone corridor" in combinatie met de luchthaven. De vrije zone zal zich moeten concentreren op het aantrekken van kapitaalintensieve projecten die gebruik kunnen maken van de comparatieve voordelen van Aruba. De gunstige geografische ligging biedt mogelijkheden om Aruba te ontwikkelen tot een belangrijke "hub" voor goederenvervoer binnen het Caribisch gebied, alsmede tussen Zuid- en Noord-Amerika en tussen Zuid-Amerika en Europa. De staatkundige relatie van Aruba met Nederland dient te worden benut om Nederlandse bedrijven hiervoor te interesseren.

- Van belang is een diversificatiepolitiek te voeren waarbij aansluiting wordt gerealiseerd aan ons toerisme, onze lucht- en zeehavens en gebruik gemaakt wordt van onze geografische locatie, nl. als drempel naar Latijns Amerika. De vrije zone kan hierbij een belangrijke rol spelen.

4.7 ONDERWIJS

Onderwijs is een van de speerpunten in het verkiezingsprogramma van de AVP, omdat het de basis vormt voor het beleid op vele andere terreinen. Verbetering van de kwaliteit van de economie en de gezondheidszorg, alsmede het terugdringen van de gedurende de afgelopen jaren toegenomen criminaliteit en de versterking van ieders positie op de arbeidsmarkt is alleen mogelijk als er sprake is van een hoge scholingsgraad van de bevolking. Onderwijs is het instrument bij uitstek waarmee een samenleving kan veranderen en zich kan ontwikkelen. Kwalitatief goed onderwijs kan iedere burger gelijke kansen bieden op een beroep, arbeid en een kwalitatief goed leven in onze samenleving. Het onderwijs kan deze belangrijke rol

slechts vervullen als het een hoge mate van relevantie bezit voor het individu, de economie, de arbeidsmarkt en de culturele en sociale ontwikkeling van de samenleving. Verbetering van het niveau, kwaliteit, relevantie, efficiency en doelmatigheid zijn dan ook de belangrijke doelstellingen van het onderwijsbeleid van de AVP.

Bij het realiseren van deze doelstellingen wordt gebruik gemaakt van de door het **Onderwijsplatform van de AVP** opgedane ervaringen. Het in 2005 opgerichte Onderwijsplatform heeft de afgelopen jaren door in het onderwijsveld gehouden hearings, alsmede door onderzoek en studie goed inzicht gekregen van de problematieken zoals die zich over het gehele onderwijsspectrum voordoen. De gedurende de laatste acht jaar in het onderwijsveld opgekomen apathie - ontstaan door gebrek aan initiatief, sturing en aandacht door de regering - is funest en dient zo spoedig mogelijk geëlimineerd te worden. In het onderwijsveld bestaat het gevoel door regeerders in de steek gelaten te zijn. De AVP staat de komende regeerperiode garant voor een continue en constructieve dialoog met het onderwijsveld: leerlingen, ouders, leerkrachten, schoolbesturen en vakbond. De autoriteit van schoolbesturen en schoolleiding, zoals vastgelegd binnen wettelijke kaders, en het door hen gevoerde beleid zal gerespecteerd worden. Om de consequenties van het gedurende de afgelopen acht jaren gevoerde beleid te corrigeren, zal de AVP samen met alle betrokkenen een beleid moeten voeren, dat eerst zal leiden tot normalisatie van processen en resultaten in het onderwijs, om vervolgens het beleid tot structurele kwaliteitsverbetering in te zetten. **Alle instanties en personen** - overheid en haar diensten, schoolbesturen, scholen en leerkrachten, ouders en leerlingen, vakbond en externe belanghebbenden - **zullen voor hun aandeel in het verloop van het onderwijsproces van elk kind in de komende jaren, verantwoording moeten afleggen.**

Aruba kan het zich niet permitteren dat de scholingsgraad ver onder de maat is; zo is onaanvaardbaar dat meer dan 60% van de basisschoolverlaters onvoldoende kennis en bekwaamheden bezit om het vervolgonderwijs met succes te volgen en dat allerlei kunstgrepen moeten worden gehanteerd om deze leerlingen alsnog op het vereiste niveau te brengen. Functioneel analfabetisme bij zesdeklassers van ons basisonderwijs is een zeer ernstige indicatie van de achteruitgang van het onderwijs. De totale inactiviteit van het Kabinet Oduber in het licht van deze achteruitgang, duidt op onwetendheid door gebrek aan betrokkenheid, onkunde door uitsluiting van het veld en deskundigen, en onverschilligheid door het niet onderkennen van het belang van het onderwijs en de consequenties van de huidige situatie binnen het onderwijs.

Het nieuwe door de AVP te voeren onderwijsbeleid zal gekenmerkt worden door een systematische en rationele aanpak, waarbij duidelijke nationale doelstellingen en prioriteiten, en concrete doelstellingen per school en per schooltype, gesteld worden. Bij de opstelling en uitvoering van het beleid zullen alle betrokkenen vanuit hun verantwoordelijkheden participeren en op hun verantwoordelijkheden aangesproken worden. Dit beleid zal gebaseerd worden op rationele inzichten en gericht zijn op meetbare resultaten. Beleidsondersteunend onderzoek, monitoring van processen en verantwoording door alle betrokkenen aan het onderwijsveld en de samenleving, zullen voortdurend belangrijke beleidsinstrumenten zijn.

Bij de aanvang van de nieuwe regeerperiode zal een werkgroep gevormd worden, bestaande uit instanties en personen die medeverantwoordelijk zijn voor de gang van zaken in het onderwijs, die binnen een korte periode een '**noodplan**' opstelt om in het onderwijs orde op zaken te stellen. Als medeverantwoordelijken voor het onderwijs worden in ieder geval beschouwd de ouders, docenten, schoolbesturen, vakbond en Directie Onderwijs, die allen in deze werkgroep vertegenwoordigd zullen zijn om vervolgens gezamenlijk aan het noodplan uitvoering te geven.

De in dit verkiezingsprogramma opgenomen beleidselementen betreffen het gehele onderwijs. Specifieke onderwerpen hebben soms betrekking op een bepaalde sector van het onderwijs, waarbij de volgende indeling wordt gebruikt: Kleuter- en Basisonderwijs (KO, BO) en de speciale

vormen daarvan; Algemeen Vormend Onderwijs (AVO); Lager- (LBO), Middelbaar- (MBO) en Hoger Beroeps Onderwijs (HBO); hoger onderwijs aan de Universiteit van Aruba (UA) zowel op HBO-niveau als op het niveau van wetenschappelijk onderwijs (WO).

ONDERZOEK

De AVP ziet gedegen onderzoek en monitoring van de uitvoering van beleid als belangrijke instrumenten voor een rationeel en proactief onderwijsbeleid. Bestaande Arubaanse onderzoeksinstituten en -afdelingen zullen ingeschakeld worden om in het kader van het regeerprogramma, in samenwerking met internationale organisaties, zoals UNESCO, UNICEF, WHO/PAHO en OECD, onderzoek te doen naar onder meer:

- de leef-, studie- en werkomstandigheden van de Arubaanse jeugd tot 21 jaar;
- de kwaliteit en het rendement van het onderwijs, voor wat betreft de kwalificaties waarmee men de school verlaat; de aansluiting van de verschillende onderwijssectoren onderling en op het hoger onderwijs in het buitenland; het rendement van onze studenten in het hoger onderwijs op Aruba en in het buitenland; de bijdrage van het onderwijs aan de verbetering van de volksgezondheid; de zorg voor het milieu; de democratie en het openbaar bestuur; de economische, sociale en culturele ontwikkeling van Aruba;
- het te voeren nationaal taalbeleid, in het bijzonder met betrekking tot het onderwijs (instructietaal in KO/BO en AVO);
- de opleiding en continue professionalisering van leerkrachten, schoolleiders en anderen die functies in het onderwijs vervullen;
- integratie van het sportbeleid in het onderwijs;
- de modernisering van de onderwijsfinanciering;
- de modernisering van onderwijsgebouwen en -faciliteiten.

ORGANISATIE EN FINANCIERING

- In een realistisch integraal onderwijsbeleidsplan zal de AVP de functies en doelen van het onderwijs in relatie tot de andere sectoren van de samenleving - economie, arbeidsmarkt, sociale ontwikkelingen - voor een periode van 10 tot 15 jaar vastleggen. Naast nationale onderwijsdoelstellingen zullen er per school en niveau van het onderwijs, in overleg met het onderwijsveld, specifieke kwaliteitsdoelstellingen en outputnormen gesteld worden. De uitvoering hiervan zal continu gemonitord worden.
- Voor een effectief onderwijsbeleid moet voldoende geld beschikbaar zijn, zeker nu er aanzienlijke structurele achterstanden weggewerkt moeten worden. De AVP zal het onderwijsbudget de komende regeerperiode opschroeven, gekoppeld aan concrete doelstellingen in en van het onderwijs. Deze doelstellingen behoren er voor te zorgen dat de jaarlijkse begrotingen van de scholen voor alle reguliere kosten dekkend zijn, waardoor scholen normaal alle kernfuncties kunnen uitvoeren. De verdere verhoging van het onderwijsbudget zal gekoppeld worden aan het economisch en maatschappelijk rendement, alsmede aan specifieke doelstellingen van elke school.
- De AVP zal er in de komende regeerperiode voor zorg dragen dat het reeds onder de Kabinetten Eman tot stand gekomen ontwerp landsverordening Leerplicht ook daadwerkelijk wordt ingevoerd.
- Nagegaan zal worden in hoeverre de gesubsidieerde onderwijsinstellingen door een "lumpsum"-subsidieregeling meer ruimte kunnen krijgen voor eigen beleid, binnen de kaders van het nationaal onderwijsbeleid.
- De herstructurering van salarissen en functie-inhoud van het onderwijspersoneel, ingezet door het kabinet Eman III en acht jaar lang in de la gehouden, zal door de AVP de komende regeerperiode in samenspraak met de betrokkenen worden hervat.
- Om de administratieve werkzaamheden voor leerkrachten zoveel mogelijk te beperken en te vergemakkelijken wordt de introductie van een modern en adequaat leerlingvolgsysteem

voor elke school gestimuleerd. Dit systeem zal eveneens relevante informatie opleveren voor het uit te voeren rationele onderwijsbeleid.

- Op korte termijn zal een inventarisatie van de fysieke onderwijsfaciliteiten gehouden worden. Ook zal het gecombineerd gebruik van overheidsgebouwen voor onderwijs en andere doeleinden worden onderzocht. Mede op basis hiervan zal noodzakelijke nieuwbouw en verbetering van de bestaande faciliteiten worden gepland.
- Er wordt een 'onderwijsraad' ingesteld met als hoofdtaak het monitoren van het gehele onderwijs aan de hand van beleidsdoelstellingen en kwaliteitsnormen, alsmede het adviseren inzake alle relevante onderwerpen op het gebied van onderwijs.
- Onderwijsbeleid maken en uitvoeren is niet een aangelegenheid van de overheid alleen. De actieve participatie en medeverantwoordelijkheid van alle betrokkenen is hierbij noodzakelijk. De participatie van alle bij het onderwijs betrokkenen - schoolbesturen, directies en docenten, ouders, leerlingen en de vakbond - in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid, zal daarom op de verschillende niveau's (nationaal en per onderwijssector) georganiseerd worden. De leden worden gekozen uit het onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, ouders en leerlingen.
- Om de kosten te drukken, zal de AVP nagaan in hoeverre er in de nabije toekomst sprake kan zijn van een nationaal boekenfonds voor het gehele onderwijs. De ouders behoeven dan niet het gehele kostbare boekenpakket zelf aan te schaffen, maar betalen aan het fonds een bedrag per jaar voor het gebruik ervan.

ONDERWIJSVERNIEUWING EN KWALITEIT

- De vernieuwing van het primair onderwijs zal de hoogste prioriteit krijgen. Middels nieuwe wettelijke kaders zal het proces van onderwijsvernieuwing geormerkte financiering, alsmede voldoende deskundigheid en faciliteiten krijgen om de continuïteit van het vernieuwings- en verbeteringsproces te garanderen.
- Het onvoltooide innovatieproces van het secundair onderwijs zal geëvalueerd worden. Daarbij zullen alle aspecten van de voorgestelde vernieuwing van het AVO en van het gevoerde implementatiebeleid worden gezien. Op basis hiervan zal besloten worden over de inhoud en de doelstellingen van het te voeren beleid, daarin begrepen het implementatiebeleid.
- De kwaliteit van de voorschoolse educatie en de naschoolse opvang (Traimerdia) van leerlingen in de leerplichtige leeftijd zal verbeterd en uitgebreid worden. In dit voornemen ligt een belangrijke connectie met het sociale en economische beleid besloten.
- De mogelijkheid van een andere organisatie van het dagonderwijs, waaronder de indeling in trimesters en een langere schooldag, zal in al zijn aspecten en consequenties onderzocht worden alvorens hierover een beslissing te nemen.
- Verhoging van de kwaliteit en het rendement op alle niveaus van het onderwijs zullen de belangrijkste doelstellingen van het nieuwe onderwijsbeleid zijn. Daarbij zal gebruik gemaakt worden van middelen zoals het stellen van duidelijke eisen aan het onderwijsproces en aan normen voor de output, het continu analyseren van problemen en monitoren van de verbeteringsprocessen, de verbetering van het curriculum, de flexibilisering van de organisatie van de school, verbetering van de didactiek van leerkrachten, de vroegtijdige signalering van leer- en gedragsproblemen en de factoren die deze in stand houden of bevorderen, de voortdurende betrokkenheid van ouders en de continue begeleiding van leerlingen met 'remedial teachers' en andere specialisten teneinde hun problemen op te lossen.
- De taalproblematiek binnen de Arubaanse samenleving in het algemeen en in het onderwijs in het bijzonder vergt structurele aandacht. De discussie hierover, die al veel te lang gevoerd wordt, dient nu te leiden tot beslissingen die het onderwijs voor een lange periode de nodige rust geven om het gekozen beleid te kunnen uitvoeren. Bij de besluitvorming zal expliciet gebruik gemaakt worden van de wetenschappelijke kennis en feitelijke ervaring met onderwijs in een multilinguale context als de Arubaanse. Erkenning

van het Papiamentu als de moedertaal van een meerderheid van de Arubaanse bevolking, van de noodzaak om uit te gaan van de eigen taal van de leerling en de noodzaak van het goed beheersen van talen die toegang geven tot het wetenschappelijk onderwijs en internationale communicatie mogelijk maken, zullen hierbij meegenomen moeten worden.

- Bij het te voeren beleid voor het onderwijs van de diverse moderne talen, inclusief het Papiamentu, zal uitgegaan worden van het Europese Referentie Kader voor taalbeheersing in het onderwijs en op basis daarvan normen stellen voor de beheersing van alle taalvaardigheden van de diverse talen op elk niveau van het reguliere onderwijs.
- Vanwege het belang en de voordelen van het gebruik van de computer en het internet in het onderwijs zal dit wederom op systematische wijze gestimuleerd worden.
- Het sportbeleid voor jongeren tot 21 jaar wordt geïntegreerd in het onderwijsbeleid. Het onderwijs is immers de enige sector die bijna deze gehele leeftijdscategorie al jarenlang op georganiseerde wijze onder haar hoede heeft. Onder het huidige sportbeleid participeert nog geen 15% van de jeugd op regelmatige wijze aan sport. De consequenties hiervan zijn in de gezondheidszorg, het sociaal leven van de jeugd en in het onderwijs te zien. Het allereerste doel van het nieuwe sportbeleid moet de verhoging van de participatie van jongeren aan de georganiseerde sport zijn.
- In het nieuwe onderwijsbeleid van de AVP zal de organisatiestructuur en de bemensing van Directie Onderwijs geoptimaliseerd worden, terwijl dit departement omgevormd wordt tot een slagvaardige, creatieve, deskundige en relevante onderwijspartner, waarin zowel de overheid als het onderwijsveld en de samenleving vertrouwen zullen hebben.
- Voor alle sectoren van het onderwijs zullen kwaliteitseisen gesteld worden, die mede vastgesteld worden op basis van internationale standaarden (benchmarking) en nationale kwaliteitseisen. De onderwijsinspectie zal in het kader van de kwaliteitszorg omgebouwd worden tot een modern en deskundig instituut voor kwaliteitszorg.
- Internationale erkenning van Arubaanse onderwijsdiploma's zal steeds een belangrijk criterium zijn bij het streven naar hogere kwaliteit van het onderwijs.

ONDERWIJS, ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ

- Permanente educatie ('life long learning') moet de beroepskwalificatie van de Arubaanse bevolking versterken en beter uitrusten om economische veranderingen in de toekomst aan te kunnen. De AVP wil in samenwerking met het bedrijfsleven de beste voorwaarden voor succesvolle professionaliseringsprogramma's creëren. De door de AVP voorgestane gang van zaken dient te zijn dat de werkgever het scholingsverlof betaalt en de overheid de kosten van het onderwijs voor haar rekening neemt.
- De economische relevantie van het onderwijs moet worden versterkt. Dit houdt ondermeer in dat het onderwijs een belangrijke bijdrage levert aan de economische ontwikkeling. De noodzakelijke diversificatie van de Arubaanse economie bijvoorbeeld zal alleen mogelijk zijn als toegewerkt wordt naar een 'kenniseconomie' in Arubaanse context. In een kenniseconomie gaat het om gebruikmaking van bestaande kennis, het ontwikkelen van nieuwe kennis en het combineren van deze vormen van kennis, ten behoeve van een gebalanceerde ontwikkeling van de economie en de samenleving. Innovatie is hierbij het sleutelwoord.
- Onderwijs moet voor de culturele en sociale ontwikkeling, alsmede voor de integratie van immigranten een stimulerende en emancipatorische rol vervullen. Daartoe zullen de curricula van de scholen en de activiteitenagenda van de scholen worden aangepast. Op deze wijze zal het onderwijs aan relevantie voor het leven van elk individu toenemen.
- Het volwassenenonderwijs zal een grotere rol krijgen in de economische, sociale en culturele ontwikkeling van de bevolking. Speciale aandacht zal geschonken worden aan drop-outs en zowel jonge als alleenstaande moeders, opdat het mogelijk wordt om hen in staat te stellen tweede kans onderwijs te volgen. 'Enseñansa pa Empleo' zal opnieuw - net als in 1987 - een belangrijke functie vervullen bij de vergroting van de participatie op de arbeidsmarkt en in het sociale leven van degenen die in het reguliere onderwijs hun

kansen hebben gemist, alsmede bij de integratie van de grote groepen immigranten in de Arubaanse samenleving c.q. op de arbeidsmarkt. AVP is voorstander van een public-private-partnership op dit terrein.

ONDERWIJSWETGEVING

- Gedurende de afgelopen acht jaar is nauwelijks sprake geweest van onderwijswetgeving. De hierdoor opgelopen achterstand zal zo spoedig mogelijk moeten worden ingelopen. Diverse opleidingen bestaan terwijl de onderliggende wetgeving ontbreekt. Aan de situatie dat diplomabezitters bij opkomende kwesties niet kunnen terugvallen op bestaande wetgeving moet snel een einde komen. Ontbrekende of obsoleet geworden wetgeving betreft: samensmelting KO/BO regeling 4-8jaar; 6-12 jaar (8 groepen); Ciclo Basico en Ciclo Avansa van het AVO; Iv EPB; Iv EPI; Iv IPA (ontwerp gereed sinds de Kabinetten Eman II en III); aan de Universiteit van Aruba de afdeling Commerciële Economie van de FEF, de juridische opleiding aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in verband met de omzetting naar de Bachelor-Masterstructuur en de eenmalige masteropleiding Social Work & Development.
- Ook aan de ontbrekende of nog niet gewijzigde aan het onderwijs verwante wetgeving, zoals de landsverordening (Iv) Leerplicht (ontwerp gereed sinds Kabinetten Eman II en III), Iv studiefinanciering (idem), Iv naschoolse opvang en Iham collegegelden Universiteit van Aruba dient met spoed gewerkt te worden.

KLEUTER EN BASISONDERWIJS (KO, BO) ALSMEDE HET SPECIAAL ONDERWIJS

- De AVP zal zo snel mogelijk starten met de werkzaamheden voor de totstandkoming van een nationaal leerplan voor het basisonderwijs. Dit leerplan omschrijft hoe de leerling van de beginsituatie naar de eindsituatie van het basisonderwijs geleid zal worden. Dit nationaal leerplan zal ook de volledige leerstof en de te beheersen vaardigheden voor elk afzonderlijk leerjaar bevatten. In het nationaal leerplan zal ruimte worden open gelaten voor invulling door elke school om het mogelijk te maken een eigen identiteit te scheppen.
- Het bestaan van een leerplan, waaraan elke school zich strikt dient houden, maakt voor elke leerkracht duidelijk welke leerstof verwerkt moet worden en geeft de inspectie het instrument toezicht uit te oefenen en waar nodig te corrigeren. Pas dan heeft het zin eindtoetsen te houden om zowel het niveau per school vast te kunnen stellen als het niveau van scholen onderling te kunnen vergelijken.
- In het verlengde van de doelstellingen de kwaliteit en het rendement te verhogen, zullen de volgende instrumenten worden aangewend: introduceren van vernieuwingen in de structuur van het onderwijs en de organisatie van de school, gebruik maken van nieuwe didactieken en de inzet van 'remedial teachers', vroegtijdig signaleren van problemen en continue begeleiding van leerlingen.
- De AVP streeft ernaar de integratie van kinderen uit het speciaal onderwijs in het regulier onderwijs te bevorderen. De voorzieningen voor het tijdig onderkennen van ontwikkelings- en gedragsproblemen, alsmede voor de herintegratie in het reguliere onderwijs zullen worden verbeterd. Nagegaan zal worden in hoeverre er meer specifieke voorzieningen getroffen kunnen worden, onder meer voor autistische kinderen en leerlingen met dyslexie.
- De definitieve invoering van het Papiamento als instructietaal bij het primair onderwijs dient met grote voortvarendheid en zorg aangepakt te worden. De AVP is ervan overtuigd dat onderwijs in de eigen moedertaal, zeker in de beginjaren van het formeel onderwijs, van essentieel belang is voor zowel de intellectuele als de emotionele ontwikkeling van elk kind. De praktische wijze waarop dit exact zal moeten gebeuren, zal nader bepaald moeten worden. De invoering van het Papiamento als instructietaal zal definitief ingevoerd worden, maar de invoering zal op systematische en goed onderbouwde wijze geschieden.

ALGEMEEN VORMEND ONDERWIJS (AVO: MAVO, HAVO, VWO)

- Om het totale aantal leerlingen per school beter te kunnen beheersen wordt naast Colegio Arubano Playa en Colegio Arubano San Nicolas een nieuwe HAVO/VWO-school opgericht in Noord.
- Na de verwaarlozing van de laatste acht jaar zal opnieuw aandacht geschonken worden aan de ingevoerde nieuwe structuur van het AVO. Na een grondige evaluatie van de tweejarige Ciclo Basico en de Ciclo Avansa zullen aan het licht gekomen gebreken met betrekking tot inhoud, aansluiting, organisatie en selectie worden hersteld.
- Het vraagstuk van de instructietaal zal worden bestudeerd tegen de achtergrond van de aansluiting met het academisch onderwijs waarvan de Arubaanse studenten gebruik maken.

LAGER- (LBO: EDUCACION PROFESIONAL BASICO EPB), MIDDELBAAR- (MBO: EDUCACION PROFESIONAL INTERMEDIO EPI) EN HOGER BEROEPS ONDERWIJS (HBO: INSTITUTO PEDAGOGICO ARUBANO IPA)

- Voor zowel het EPB als het EPI zal vanuit Directie Onderwijs een begeleidingsteam worden geformeerd dat zich continu buigt over de inhoud van het onderwijs, het curriculum, niveau- en kwaliteitseisen, organisatiestructuur en de aansluiting van de opleidingen op de arbeidsmarkt.
- Met name het lager beroepsonderwijs (EPB) moet meer het karakter krijgen van een school die opleidt tot een beroep (ambacht). Pas dan kan rechtstreeks aan de vraag van de arbeidsmarkt worden voldaan. Het accent dient derhalve gelegd te worden op het praktisch gedeelte van de opleiding.
- Nu de laatste visitatie ruim tien jaar geleden heeft plaatsgevonden, zal het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) op een zo kort mogelijke termijn gevisiteerd c.q geaccrediteerd worden. Uitgangspunt hierbij zal zijn de gelijkwaardigheid aan vergelijkbare opleidingen (PABO) in het Koninkrijk en de relevantie van de opleiding voor het Arubaanse onderwijs.
- De AVP wil het in de onderwijswereld bestaande minder goede imago van het IPA verbeteren. Het IPA zal de aandacht in eerste instantie moeten richten op de initiële opleiding, waarbij het instituut de nodige begeleiding en ondersteuning dient te krijgen. Daarna kunnen de andere functies van het IPA - nascholing, onderzoek en ontwikkeling - verder worden vernieuwd en versterkt. De integratie van de onderwijsinhoudelijke functies van Directie Onderwijs (begeleiding, onderzoek, innovatie, examens) met het IPA zal in dit kader tot de mogelijkheden behoren. Tegelijkertijd impliceert dit voor het IPA het voldoen aan internationale standaarden voor al haar functies. Visitaties, accrediteringseisen en structurele samenwerking met regionale en internationale instituten zijn middelen om dit doel te realiseren.

UNIVERSITEIT VAN ARUBA (HBO: FINANCIËEL ECONOMISCHE FACULTEIT FEF, FACULTY OF HOSPITALITY & TOURISM MANAGEMENT STUDIES FHTMS; WO: FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID FDR)

- Nu de laatste visitaties ruim tien jaar geleden hebben plaatsgevonden, zullen de bestaande drie faculteiten op een zo kort mogelijke termijn gevisiteerd c.q geaccrediteerd worden. Uitgangspunt hierbij zal zijn de gelijkwaardigheid aan vergelijkbare opleidingen in het Koninkrijk.
- De Universiteit van Aruba zal zich in de komende jaren moeten concentreren op de verdere verhoging van de kwaliteit van de bestaande drie faculteiten en - conform de doelstellingen van de UA - op het verrichten van voor Aruba maatschappelijk relevant wetenschappelijk onderzoek. Onderzoek zal steeds van directe relevantie voor de economie en de maatschappelijke ontwikkeling (sociaal, juridisch, cultureel) moeten zijn. Internationale samenwerking en accreditatie moeten bijdragen aan blijvende hoge

kwaliteit en erkenning van het hoger onderwijs en onderzoek op Aruba.

- Om meer gekwalificeerde Arubaanse docenten te kunnen aantrekken, dient het oorspronkelijke promovendiproject wederom, maar dan continu uitgevoerd te worden.

HOGER ONDERWIJS IN HET BUITENLAND

- Ter verhoging van het studierendement van Arubaanse studenten in het buitenland zal de begeleiding van studenten tijdens hun studie en in de beginperiode van hun carrière, geïntensiveerd worden. Hiertoe zal met lokale mentoren worden gewerkt, zijnde professionals in dezelfde beroepsgroep als de student. Deze mentor kan de student ondersteunen bij zijn studie, het vinden van een stageplaats en een werkring.
- De mogelijkheid om aan meerdere universiteiten in verschillende staten van de Verenigde Staten gereduceerde tarieven te krijgen voor Arubaanse studenten ("inner state tuition") zal onderdeel uitmaken van het nieuwe hogeronderwijs- en studiefinancieringsbeleid van de AVP.

DATABASE DESKUNDIGEN

Er moet een database komen van onze deskundigen in Aruba en in het buitenland. Onze human resources kunnen dan optimaal ingezet worden bij de ontwikkeling van ons land. De moderne ICT biedt nieuwe mogelijkheden om ons potentieel aan kennis en know how optimaal in te zetten. Dit kan de kwaliteit van alles wat wij in ons land doen verhogen. Fysieke aanwezigheid is dan dikwijls niet meer nodig.

4.8 ARBEID

In het kader van de economische politiek van de AVP zal ook het **arbeidsmarktbeleid** gericht zijn op het **bevorderen van kwaliteit**. Werknemers hebben recht op moderne arbeidsomstandigheden waarin zij zich zeker voelen en zich kunnen ontplooien. Meer dan ooit zal aan de koppeling tussen onderwijs, scholing en arbeidsmarkt prioriteit gegeven worden. Verhoging van de arbeidsparticipatie heeft eveneens expliciete aandacht van de AVP. Groepen die niet deelnemen aan de arbeidsmarkt - zoals gekwalificeerde Arubanen die in het buitenland verblijven, schoolverlaters en 'drop-outs' alsmede ouderen en minder validen - zullen worden benaderd. Een adequaat informatiesysteem moet de actuele situatie in beeld brengen en de relevante ontwikkelingen bijhouden.

Ook zal de AVP specifieke aandacht schenken aan de **gelijkberechtiging van vrouwen** en het elimineren van drempels voor de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt. Deeltijdbanen en toegang tot goede en betaalbare kinderopvang moeten vanzelfsprekend worden in onze gemeenschap.

ARBEIDSPARTICIPATIE EN ARBEIDSBEMIDDELING

- Zoals reeds vermeld in de onderwijsparagraaf zullen werkloze jongeren zonder diploma ("drop-outs") door middel van tweedekansonderwijs in aanmerking kunnen komen voor een baan. Naar behoeften van de arbeidsmarkt zal door 'Enseñansa pa Empleo' gericht bijscholing worden verzorgd, gecombineerd met stages en een leerwerkstelsel.
- Personen boven de 50 jaar zullen, gelet op hun gewaardeerde ervaring, met 'incentives' aangemoedigd worden om actief te blijven op de arbeidsmarkt.
- Op korte termijn zal er een onderzoek plaatsvinden naar vrouwen die niet behoren tot de beroepsbevolking. Op basis van de resultaten van dit onderzoek worden de drempels geëlimineerd teneinde meer vrouwen aan het arbeidsproces te kunnen laten deelnemen.
- Vooruitlopend op dit onderzoek zal het "parttime" werken worden geïntroduceerd. Dit zal worden gestimuleerd, onder meer door het geven van ondersteuning bij de opvang van kinderen na schooltijd. In de onderwijsparagraaf is reeds aangegeven dat de naschoolse

opvang wordt verbeterd en uitgebreid.

- Opstap-arbeidsplaatsen en passende arbeid wordt mogelijk gemaakt voor langdurig werklozen, onderstandgerechtigden en minder-validen. Door middel van een contract worden de plaatsingskosten verdeeld tussen werkgever en overheid.
- Er zal een consistent beleid gevoerd worden om de remigratie van Arubaanse professionals uit het buitenland te bevorderen. Drempels, die terugkeer verhinderen, worden geïventariseerd en aangepakt. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan het beschikbaar stellen van informatie, zoals een betrouwbare elektronische vacaturebank.

RECHTSPOSITIE EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

- Het werken met 'oproepkrachten', zoals on-call dealers of -waiters, wordt grondig geëvalueerd en aan strenge voorwaarden onderworpen, waarbij het belang van de werknemer voorop staat.
- De rechtspositie van uitzendkrachten wordt wettelijk geregeld. Bepalingen met betrekking tot het in vaste dienst nemen van de uitzendkracht na een bepaalde periode zullen worden opgenomen.
- De secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een algemene pensioenregeling, flexibele werktijden en kinderopvang, zullen wettelijk worden geregeld.
- De veiligheid en de kwaliteit van de werkplek dient eveneens wettelijk geregeld te worden. De in de andere landen van het Koninkrijk reeds bestaande Arbeidsomstandighedenwet (ARBO-wet) kan hierbij als basis dienen, terwijl bovendien met de voorschriften en eisen van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) rekening zal worden gehouden.
- Omdat gelijke beloning voor gelijke arbeid en gelijke regelingen voor pensioen- en andere secundaire voorzieningen vanzelfsprekend zijn, zal de op de arbeidsmarkt nog voorkomende ongelijke berechtiging van vrouwen onverwijld worden opgeheven.
- Omtekomsttoeendoelmatigersamenwerking, meerarbeidsvreugde, verhoogde motivatie, betere kwaliteit en grotere productiviteit zullen informatie- en voorlichtingsprogramma's voor werknemers en werkgevers georganiseerd worden om hen meer kennis te laten verkrijgen over de in een arbeidsovereenkomst voorkomende regelingen, zoals de rechten en plichten van de werknemer en werkgever, de bevordering van een goede sfeer en arbeidsomstandigheden op de werkplek, ontplooiingsmogelijkheden voor werknemers, etc.
- Met name in het belang van de werknemer zal het fenomeen 'koppelbazen' en 'stromannen' eveneens diepgaand bestudeerd worden. De verplichting om lonen, loonbelasting en sociale premies uit te betalen behoort bij de directe werkgever te blijven.
- Om te kunnen voldoen aan de Arbeidsverordening zal in overleg met de sociale partners een beleid worden geformuleerd met betrekking tot het verrichten van overwerk.

KWALITEIT EN OPLEIDING

- Door het reactiveren van de 'Comision Enseñanza y Labor' (CELA), zal een betere samenwerking en afstemming tot stand kunnen komen tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Een meerjaren-manpowerplanning moet weer worden ingevoerd.
- De integratie van onderwijs en arbeidspraktijk wordt versterkt door de invoering van een leerlingstelsel ('apprenticeship').
- Het imago van en de waardering voor het beroepsonderwijs - vooral dat van de EPB - in de maatschappij moet worden verbeterd. Het ook al in de onderwijsparagraaf vermelde vakmanschap en het leveren van kwaliteit in een praktisch beroep ('skilled labour') verdient nieuwe waardering.
- Met name de kwaliteit van de factor arbeid in het bedrijfsleven moet worden gestimuleerd. Opnieuw is de instelling van een organisatie die zich bezig houdt met de bevordering van 'quality management' noodzakelijk.
- In overleg met de sociale partners moet de nascholing en bijscholing van werknemers

worden geïnstitutionaliseerd via 'Enseñansa pa Empleo'. Uiteindelijk dient permanente educatie een integraal onderdeel te worden van iedere onderneming en derhalve opgenomen zijn in iedere arbeidsovereenkomst.

- Directie Arbeid dient onderzoek te verrichten naar de situatie op de arbeidsmarkt. De resultaten hiervan dienen vervolgens als basis voor nieuw en innoverend beleid op het gebied van arbeid.

4.9 PENSIOENEN

Alle Arubaanse burgers hebben recht op een waardige oude dag. Veel te veel mensen missen op dit moment echter een goede pensioenregeling. De huidige AOV is een sterk fundament voor de oudedagsvoorziening in Aruba, maar dit fundament verdient een even sterk pensioengebouw. De AVP wil daarom de komende regeerperiode een verplichte pensioenverzekering voor elke werknemer in de particuliere sector invoeren.

Van de beroepsbevolking heeft op dit moment slechts een vierde deel een pensioenregeling boven de AOV. De grote meerderheid van deze groep is ambtenaar. In de particuliere sector heeft dus slechts een zéér klein aantal werknemers een pensioen. Op dit gebied moet vastgesteld worden dat de sociale ontwikkeling is achtergebleven bij het economisch succes. Deze situatie ziet de AVP als onaanvaardbaar; Aruba moet hier een inhaalslag maken. De AVP ziet het als de plicht van de overheid om werkgevers en werknemers in deze zo snel mogelijk bij elkaar te brengen en te komen tot een verplichte in elke arbeidsovereenkomst op te nemen pensioenvoorziening.

PENSIOEN VOOR IEDEREEN

De AVP streeft naar een pensioenregeling voor iedereen die in loondienst is, waarbij partijen vrij zijn in wijze van verzekeren. Wel zijn de standaard-polisvoorwaarden gelijk voor iedere werknemer, evenals de verdeling van de premie over werknemer en werkgever (b.v. in de verhouding 2 : 1) Bovendien moeten bij het wisselen van baan de pensioenrechten door de werknemer probleemloos van de ene naar de andere werkgever kunnen worden meegenomen.

Voor de vrije beroepen en anderen die niet in loondienst zijn, moet de fiscale aftrekbaarheid van lijfrentepremies adequaat worden geregeld.

De AVP zal zich concentreren op het handhaven van de AVO leeftijd op 60 jaar. Het aantal ouderen neemt toe, maar het arbeidspotentieel blijft in stand door immigratie en geboortecijfer. Op Aruba is er dan ook niet echt sprake van vergrijzing. Aruba krijgt wel meer grijze hoofden, maar houdt voorlopig evenveel arbeidskrachten. Toch moet er veel gebeuren, immers bestaat er in het Arubaanse systeem nog lang geen sociale gelijkheid. Het **bevorderen van de sociale gelijkheid** is prioriteit van de AVP. Daartoe stelt de AVP voor:

- een gelijke pensioenleeftijd van 60 jaar voor iedereen (inclusief bewindslieden en parlementariërs);
- alle werknemers genieten naast de AOV een aanvullend pensioen.

Op deze manier geeft de AVP invulling aan een rechtvaardiger verdeling van de welvaart tussen werkenden en gepensioneerden. De AVP wijst het eenzijdig afwentelen van de kosten van het AOV-fonds op de gepensioneerden af (de zg. '4% solidariteitsheffing').

Eén pensioenleeftijd van 60 jaar, ook voor politieke ambtsdragers

De pensioenleeftijd in Aruba kent veel varianten. Ambtenaren gaan met pensioen op 60-jarige leeftijd (onder bepaalde voorwaarden bij 55 jaar) en statenleden resp. ministers op 50 jarige

resp. 45-jarige leeftijd. Bovendien bouwen veel mensen uit het bedrijfsleven helemaal geen pensioen op. Er bestaat derhalve een grote ongelijkheid in de pensioenregelingen en leeftijden. Daarnaast is er nog een tweede ongelijkheid: sommige pensioenen worden gestapeld, dat wil zeggen dat het mogelijk is dat ambtelijk of politiek gepensioneerden netto méér ontvangen dan toen zij nog actief waren. Harmonisering van de AOV-leeftijd op 60 jaar geeft de mogelijkheid het AOV-basispensioen ook in deze pensioenregelingen in te bouwen, net zoals dat in het bedrijfsleven het geval is.

Deze harmonisering gaat vele jaren kosten. Goede en solide regelingen voor de oude dag zijn altijd een zaak van lange adem. Bovendien zal de AVP nooit aan bestaande en opgebouwde rechten tornen. De scheve situaties in het systeem zullen geleidelijk geëlimineerd moeten worden.

In de komende jaren zal voortdurend aandacht geschonken moeten worden aan de houdbaarheid van de pensioenleeftijd op 60 jaar. Er zal in de toekomst sprake kunnen zijn van een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden waarmee de premie-inkomsten misschien geen gelijke tred zullen houden. De AVP denkt daarbij aan verschillende alternatieven die uiteindelijk aan de bevolking dienen te worden voorgelegd.

Voor alle werknemers een aanvullende pensioenregeling

Na een lange arbeidzame periode moeten Arubanen over een eigen pensioen kunnen beschikken. Driekwart van de werknemers heeft geen eigen pensioen buiten de AOV, en dat moet veranderen. Een snelle en efficiënte methode is de opbouw van een pensioen op basis van een verplichte pensioenregeling in arbeidsovereenkomsten welke aan de hand van keuze van partijen wordt gesloten bij de marktpartij met het meest gunstige aanbod. Verzekeraars staan, net als pensioenfondsen, onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba. Voorwaarden aan zo'n verplichte pensioenregeling zijn, dat de werknemer voldoende keuzevrijheid heeft, dat de regeling het veranderen van baan niet bemoeilijkt en dat er streng wordt toegezien op de verplichtingen van de werkgever.

Eind 2008 werd bekend dat het APFA door de financiële crisis geleden heeft onder sterk gedaalde beleggingsresultaten en een gedaalde rente, waardoor de dekkingsgraad ver onder het vereiste percentage terecht is gekomen. Op dat moment bleek ook dat het APFA niet onder toezicht stond van de Centrale Bank van Aruba. In de komende regeerperiode dient de dekkingsgraad door adequaat beleid successievelijk weer op peil te worden gebracht, terwijl ook het toezicht op het APFA door de Centrale Bank moet worden ingesteld.

Hogere AOV-uitkering bij vrijwillig uitstel

Een pensioengerechtigde leeftijd van zestig jaar wil niet zeggen dat iemand die ouder is, niet meer welkom is op de arbeidsmarkt. Veel mensen willen graag langer aan de slag blijven. Van dwang is hierbij geen sprake. Bij een goed draaiende economie zijn er sowieso veel arbeidskrachten nodig, en zestigplussers zijn, met hun ervaring en inzicht, welkom in veel bedrijven en organisaties. Bij een moderne en flexibele samenleving horen dan ook mogelijkheden van flexibele pensionering. Op dit moment al werken één op de drie werknemers door na hun zestigste verjaardag. In het nieuwe stelsel wil de AVP ruimte bieden om later met flex-pensioen te gaan. Dat betekent ook dat het pensioen duidelijk hoger kan worden voor deze gepensioneerden. Maar het blijft een vrijwillige keuze.

4.10 REGIONALE ONTWIKKELING

De economische ontwikkeling op Aruba is niet alleen ongelijk verdeeld over de diverse sectoren en bedrijfstakken, maar ook over de verschillende districten. Zo is er sprake van een grote concentratie van economische activiteiten in Oranjestad en Noord. Deze ongelijkmatige regionale spreiding scheidt grote sociaal-economische problemen in districten als San Nicolas

en Santa Cruz. De AVP streeft een **gebalanceerde ontwikkeling van alle regio's** van Aruba na, waarin bovendien de bijzondere karakteristieken van deze regio's tot ontwikkeling komen.

Hierna wordt aangegeven dat niet alleen de infrastructuur en de voorzieningen in San Nicolas worden verbeterd, maar dat ook de vestiging van bedrijven zal worden gestimuleerd. Werkgelegenheid zal ook moeten voortkomen uit sport- en entertainment evenementen, alsmede uit meer overheidsdiensten 'pariba di brug'. Het effect hiervan zal zijn dat de regionale inkomensverdeling van San Nicolas meer in de pas zal gaan lopen met die van Aruba in haar totaliteit.

Santa Cruz, Savaneta en Paradera zullen zoveel mogelijk hun residentiële karakter behouden. Daartoe zal meer aandacht worden besteed aan het verhogen van het woongenot in deze districten. Recreatie en sport zullen zoveel mogelijk worden gestimuleerd door het scheppen van de daartoe benodigde faciliteiten. Ook zullen de **oorspronkelijke ideeën van het plan di Bario** van de AVP zo veel mogelijk in deze districten worden **geïmplementeerd**. Wel zal de ontwikkeling van economische activiteiten steeds in overeenstemming moeten zijn met het specifieke karakter van deze districten.

ONTWIKKELING VAN DE REGIO 'PARIBA DI BRUG'

De regio 'pariba di brug' heeft onvoldoende gedeeld in de vooruitgang van Aruba sinds de aanvang van de Status Aparte. Aan de regio is de afgelopen acht jaar nauwelijks aandacht besteed. De welvaarts- en welzijnskloof tussen 'pariba' en 'pabao' is voor de AVP onaanvaardbaar.

De kabinetten Eman II en III waren rond 2000 reeds ver gevorderd met de uitvoering van het plan Sasaki-I. Echter is al hetgeen opgebouwd werd de laatste acht jaar helaas niet onderhouden, waardoor alle tot stand gekomen projecten zich nu in een zeer slechte staat bevinden. De belangrijkste aanwinsten van plan Sasaki-I zijn de 'approach road' (die de hoofdingang van San Nicolas verfraait), de community pool (die weer bestemd is voor het publiek) en het Joe Laveist ballpark (dat zich nu in zeer slechte staat bevindt vanwege nalatigheid van de kabinetten Oduber III en IV) en het Olymisch Zwembad in Savaneta. De infrastructuur en de woningbouw in en rond San Nicolas is in de tweede helft van de jaren negentig breed aangepakt vanaf Kustbatterij en de Vuyst tot weg Seroe Preto en Mabon. Met name voor Kustbatterij werd de nodige infrastructuur aangebracht, waarbij er nog vele grondpercelen zijn die al gereedgemaakt zijn maar toch niet zijn uitgegeven.

De AVP zal de draad weer oppakken in de nieuwe regeerperiode en alle oorspronkelijke plannen alsnog uitvoeren. Het 'Civic spine project' zal worden gerealiseerd. Scholen, overheidsgebouwen en andere voorzieningen zullen worden verbeterd. Ook zullen 'pariba di brug' plaatsen (parken) voor gezinsrecreatie worden gecreëerd. San Nicolas zal een totale facelift ondergaan, niet alleen met betrekking tot de fysieke infrastructuur, maar ook voor wat betreft de sociale omstandigheden.

De AVP zal naast nieuwe economische activiteiten ook meer sociale en culturele inspiratie naar San Nicolas brengen. Dit houdt in dat er nieuwe voorzieningen, bedrijven en werkgelegenheid moeten komen, maar ook dat te organiseren sportevenementen en culturele activiteiten San Nicolas nieuwe impulsen zullen geven.

- De lijn van plan Sasaki-I wordt doorgetrokken met verdere verbetering van de infrastructuur in en rond San Nicolas, inclusief plan Sasaki-II voor Seroe Colorado en omgeving.
- De decentralisatie van overheidsdiensten en het vestigen van afdelingen in San Nicolas moet weer worden opgepakt om ook aldaar serviceverlening door de overheid op een adequaat niveau te hebben. De vestiging van het vroegere DOOV en het filiaal van de Biblioteca Nacional zijn goede voorbeelden hiervan uit vorige AVP-regeerperiodes.
- San Nicolas krijgt een carnavalmuseum, waarmee belangrijke plaats die dit evenement

in onze cultuur inneemt. tot uitdrukking wordt gebracht en de rol die San Nicolas daarbij speelt.

- De organisatie van grote (internationale) sportevenementen en 'entertainment activiteiten' in San Nicolas zal op actieve wijze worden gestimuleerd.
- Faciliteiten ten behoeve van de visserij zullen conform het Hadicurari-model worden aangelegd.
- San Nicolas krijgt een city inspector.
- De AVP, die de olieraffinaderij (Valero) als een waardevol bedrijf beschouwt voor de ontwikkeling van San Nicolas en Aruba, zal trachten tot duidelijke fiscale- en milieuafspraken te komen.
- "Good neighbourhood practices" wordt gestimuleerd, waardoor nog meer geïnvesteerd kan worden in doelmatige projecten voor San Nicolas en omgeving.
- In het kader van een ontwikkelingsplan voor de regio 'pariba di brug' zal de mogelijkheid van een 'cruise-ship terminal' worden onderzocht; tevens zal worden nagegaan of er particuliere ondernemers te vinden zijn om een project 'commuter airport terminal' te realiseren.

HOOFDSTUK 5

ZEKERHEID IN ZORG EN WELZIJN

De kwaliteit van het leven wordt bepaald door een groot aantal factoren in onze omgeving en de samenleving. Het milieu, de economie en de kwaliteit van onze leefomstandigheden en onze voeding beïnvloeden onze gezondheid. De kwaliteit van onze gezondheid en ons onderwijsniveau bepalen onze productiviteit en maatschappelijke creativiteit. De aard en hoeveelheid recreatie die wij hebben, de mogelijkheden deel te nemen aan onderwijs, culturele activiteiten, de mogelijkheid om zich creatief te uiten, om te bewegen en te sporten, de beschikbaarheid van goede gezondheidszorg, bepalen mede de kwaliteit van het leven van een ieder in onze samenleving. Om de kwaliteit van het leven in onze Arubaanse samenleving te bevorderen, moeten volgens de AVP alle factoren die bijdragen aan de kwaliteit van ons bestaan sterk gestimuleerd worden. Daar gaat het uiteindelijk allemaal om!

5.1 GEZONDHEIDSZORG

ALGEMEEN

De gezondheid van iedere burger is essentieel om van het leven te kunnen genieten, en om actief en productief binnen de samenleving te kunnen functioneren. Het primaire doel is dan ook om het leefmilieu zo te behouden en het wonen en werken zo te organiseren, dat onze gezondheid er niet onder lijdt. Wanneer men onverhoopt toch ziek wordt, moet iedere burger de zekerheid hebben van goede en toegankelijke gezondheidszorg en de daarbij behorende voorzieningen. De rol van de overheid als organisator van deze voorzieningen, als katalysator van kwaliteitsverbetering en als bewaker van de kwaliteit, is hierbij onmisbaar. Of het nu gaat om de primaire gezondheidszorg of de zorg voor ouderen en gehandicapten, voor de AVP bestaat er geen twijfel over, dat de beschikbaarheid van goede medische voorzieningen en zorginstellingen voor iedereen kwalitatief goed én toegankelijk moet zijn. Speerpunten voor de AVP hierbij zijn: gezond leven, preventie tegen ziekte, toegankelijkheid van de zorg voor iedereen, hoge kwaliteit en een klantgerichte dienstverlening.

Tijdens de laatste volkstelling is geconstateerd dat in Aruba de levensverwachting met 1 jaar is afgenomen, terwijl dat in West-Europa en Latijns Amerika met respectievelijk 2 jaar en 3 jaar is gestegen. Deskundigen zijn geneigd dit toe te schrijven aan het minder goede eetgedrag van de burgers en het daardoor bij velen veroorzaakte overgewicht.

De preventieve zorg voor de gezondheid is in de afgelopen jaren nagenoeg verwaarloosd. De preventieve zorg moet niet beperkt blijven tot voorlichting- en informatiecampagnes. De actieve bevordering van alle aspecten van een gezond leven moet de kern worden van het nieuwe beleid voor de gezondheidszorg. Het stimuleren van lichaamsbeweging en sportactiviteiten, het bevorderen van gezond eten, het deelnemen aan gezonde recreatie en het optimaliseren van gezonde leef- en woonomgeving moeten voortdurend bevorderd worden. Het onderwijs, de jeugdbeweging, de massacommunicatie media en de inrichtingsmogelijkheden van werk en wonen moeten in dit verband opnieuw worden bekeken en daarmee in overeenstemming worden gebracht. Van belang is ook het aanmoedigen van samenwerkingsprojecten ter voorkoming van chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten.

- Het uiteindelijke doel is: het bevorderen van een gezonde levensstijl. Het propageren van gezonde eetgewoonten en ontmoediging van tabak-, alcohol- en drugsgebruik staan hierbij centraal. Bevordering van lichaamsbeweging en sportbeoefening bij jong en oud is eveneens essentieel.

Mensen worden ondanks alles toch wel eens ziek of krijgen mankementen. Voor dergelijke situaties dient een goede gezondheidszorg beschikbaar te zijn. Met de invoering van de AZV destijds heeft de AVP toegankelijke zorg voor alle burgers van Aruba gerealiseerd. Een ieder heeft toen gelijke rechten gekregen op noodzakelijke zorg, ongeacht leeftijd, inkomen of ziekterisico. In de afgelopen twee regeerperioden zijn zowel de kwaliteit van de zorg als de toegankelijkheid onder druk komen te staan, doordat op willekeurige wijze is gekort op de aanspraken van verzekerden. Daarbij blijken er zeer grote tekorten te zijn opgetreden, die onverwacht ten laste komen van de landsbegroting.

De AVP is de mening toegedaan dat de AZV moet worden gemoderniseerd, waarbij als ijkpunten worden gehanteerd het behoud van de kwaliteit van de zorg in al zijn aspecten, alsmede een voor een ieder praktisch drempelloze toegankelijkheid. Enerzijds moet er voor de burger zekerheid bestaan over het zorgpakket inclusief medicijnen. Anderzijds moeten de uitgaven worden beperkt om het systeem ook in de toekomst te kunnen behouden. De AVP wil in de eerste plaats een zuinig en zinnig gebruik van de zorgvoorzieningen bevorderen en de effectiviteit en doelmatigheid in de zorg vergroten, om daarmee de kosten en de eigenbijdrage van de burger zoveel mogelijk te beperken. Dit vereist een degelijk management informatiesysteem ten behoeve van de preventieve en curatieve gezondheidszorg. Het veelvuldig gebruik van medicatie en medische zorg vereist een hoge mate van doelmatigheid bij het geheel van medische voorzieningen. Daarnaast zal het gebruik van de informatietechnologie in de zorg verder moeten toenemen, onder meer door het invoeren van het elektronisch patiëntendossier.

In de tweede plaats krijgt de **verbetering van de kwaliteit van de zorg** weer meer aandacht. Uitgangspunt in de zorg moet zijn dat mensen snel en adequaat geholpen worden als zij ziek zijn of verzorging nodig hebben. Daartoe is medewerking nodig van de zorgverleners en zorginstellingen. Een constructieve dialoog met zorgverleners en zorginstellingen zal dan ook worden hersteld. Ter ondersteuning van de kwaliteitsverbetering zal ook de verwaarloosde samenwerking met de Nederlandse Inspectie voor de Volksgezondheid nieuw leven worden ingeblazen.

- Het uitgangspunt van de AZV moet zijn: een volledig en houdbaar voorzieningenpakket dat zekerheid aan de burger geeft. De burger dient te weten waarvoor hij is verzekerd en op deze zorg kunnen vertrouwen. Het uitvoeringsorgaan AZV moet onafhankelijk de wet kunnen uitvoeren en daarover periodiek verantwoording afleggen aan regering en samenleving. Het tekort van de AZV moet worden weggewerkt door kostenbeheersing en herziening van het premiestelsel, echter niet door aantasting van het voorzieningenpakket.
- De ouderen-, gehandicapten- en psychiatrische zorg worden overgeheveld naar de AZV.
- Meer voorlichting over het juiste gebruik van de medische zorg. Het doel is de verzekerde bewuster te maken van de eigen verantwoordelijkheid voor zijn gezondheid, de kosten van zijn ziektekostenverzekering en de beperking van de kosten die daarmee gemoeid zijn.
- De noodzakelijke behoefte aan zorg van de patiënt wordt centraal gesteld. Omdat de zorg altijd meerdere aspecten kent, zal de (multidisciplinaire) samenwerking en afstemming tussen de verschillende zorgverleners rondom de patiënt, ervoor moeten zorgen dat de zorg tijdig en in de juiste vorm plaatsvindt.
- Integrale kwaliteitsbevordering en -bewaking in de zorgsector wordt bevorderd.
- De discussie rond de renovatie, dan wel nieuwbouw van de ziekenhuisinfrastructuur wordt afgerond en vervolgens uitgevoerd.
- Een nauwere samenwerking tussen het Horacio Oduber Ziekenhuis en het Centro Medico San Nicolas zal worden gerealiseerd.
- De samenwerking en deskundigheidsuitwisseling met kwalitatief goede ziekenhuizen in het buitenland wordt bevorderd. Dit kan de noodzaak van medische uitzendingen verminderen door meer behandelingen in Aruba zelf mogelijk te maken en de lokale zorgverleners in staat te stellen zich verder te bekwamen.
- De bereikbaarheid en beschikbaarheid van de huisartsenzorg en andere eerstelijns zorgverleners wordt verbeterd.
- Medische behandeling in het buitenland in gevallen waarin de voorzieningen in de Arubaanse zorg ontbreken, blijft gegarandeerd. De procedures hiervoor moeten transparant zijn, terwijl verzoeken snel moeten worden afgehandeld.

GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG (GGZ)

De geestelijke gezondheidszorg moet de patiënt een menswaardig bestaan garanderen. Hoewel de zorg in Aruba van goede kwaliteit is, zijn de voorzieningen decentraal ontwikkeld, hetgeen dikwijls problemen oplevert voor de doelgroep. Zo valt een aantal patiënten tussen wal en schip en is er niet altijd sprake van een efficiënte inzet van menskracht en middelen. De investeringen in de GGZ zijn achtergebleven bij die van de algemene gezondheidszorg. Hierdoor zijn diverse lacunes in de zorg ontstaan, die de komende jaren de nodige aandacht zullen moeten krijgen.

- Het ontwikkelen van behandelingsmogelijkheden voor jeugdige psychiatrische patiënten en forensisch psychiatrische patiënten.
- Uitbreiding van de behandelmogelijkheden voor meervoudig gehandicapten.
- De coördinatie en samenwerking (inclusief ketenzorg) tussen zorgverleners in de GGZ verbeteren.

VERSLAVINGSZORG

De laatste jaren is er een enorme toename van drugsverslaafden te constateren binnen onze samenleving. De zorgverlening is thans gesegmenteerd opgezet. Een opzet waarbij een vergaande integratie met de psychiatrische hulpverlening tot stand komt, is noodzakelijk om tot een efficiënte en effectieve inzet van menskracht en middelen te komen. De wettelijke mogelijkheden en faciliteiten voor dwangbehandeling moeten worden uitgebreid. Er zullen noodfaciliteiten voor onder curatele gestelden moeten komen. De nazorg zal sterk moeten worden verbeterd om de kans op regressie te beperken. De zorg voor verslaafden zal vooral gericht moeten zijn op resocialisatie. Hiervoor zijn 'halfway houses' en andere voorzieningen die het proces van re-integratie in de maatschappij bevorderen, hard nodig. De beste remedie tegen verslaving blijft preventie. De investeringen in preventie zullen jaarlijks worden verhoogd. Preventie zal tevens meer moeten inhouden dan voorlichting alleen, terwijl de vorm en inhoud van de op preventie gerichte voorlichting, met name naar de jeugd toe, aangepast moet worden om de jeugd beter aan te spreken en te bereiken.

- Integratie met psychiatrische hulpverlening.
- Investeringen in preventie en faciliteiten voor dwangbehandeling.
- Sterk uitbreiden van de preventie via voorlichting, onderwijs, sociale activiteiten en maatschappelijke betrokkenheid van met name jongeren.

PATIËNTENRECHT EN ETHIEK

Met de invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek van Aruba zijn de bepalingen ter bescherming van de rechten van patiënten in werking getreden. De overheid moet ervoor zorg dragen dat deze bepalingen bekend worden bij beroepsbeoefenaren en patiënten. De patiëntenverenigingen dienen hierbij betrokken te worden. Zorgethische vragen moeten meer aandacht krijgen binnen de diverse zorginstellingen. De overheid dient hierbij een voortrekkersrol te vervullen.

EXTRAMURALE ZORG

De extramurale gezondheidszorg wordt door het Wit Gele Kruis aangeboden. Onderzocht moet worden welk deel van de intramurale (ziekenhuis) zorg ook thuis geboden kan worden. Te denken valt aan bepaalde soorten behandeling voor diabetespatiënten. Centraal hierbij staat de zorg voor de patiënt, de efficiëntie en kwaliteit van de geboden zorg.

- Waar mogelijk routinematige intramurale zorg thuis aanbieden via het Wit-Gele Kruis.
- Vanuit de gedachte van de overheidszorg voor de volksgezondheid de preventieve niet-verzekerbare zorg (inenting etc.) volledig door de overheid te financieren. De verantwoordelijkheid van elk individu voor de eigen gezondheid en de medeverantwoordelijkheid voor het verlichten van de druk op de middelen en voorzieningen van de gemeenschap, dienen hierbij continu aandacht te krijgen.

OPVOEDING: EEN MAATSCHAPPELIJKE TAAK

De rol van elke individuele burger bij het inrichten en functioneren van de samenleving is van belang. Een enkel individu kan zowel een positieve als een negatieve invloed hebben op het leefklimaat in de samenleving. De wijze waarop een burger zich gedraagt, is afhankelijk van een groot aantal factoren. Duidelijk is dat de opvoeding thuis, de eerste levensjaren in de huiselijke sfeer en buurt, alsmede de opgedane ervaringen in het onderwijs, van groot belang zijn voor het verdere leven van het individu. Hoe belangrijk de opvoeding thuis, op straat en in het onderwijs is, blijkt uit de ervaringen van burgers zelf en hun uitspraken over gezinsleven, jeugd en opvoeding. Ook de inzichten van ouders, opvoeders, jeugdleiders en leerkrachten over hun ervaringen met jongeren wijzen op de noodzaak van een vernieuwde aandacht voor en steun aan de ouders en opvoeders bij de opvoeding van de kinderen.

Om de opvoeding zowel moreel als praktisch te vernieuwen en te versterken, dient de mogelijkheid voor scholing en ondersteuning aangeboden te worden. Ouders, middelbare jeugd en jongere kinderen moeten met alle mogelijke vragen over opvoeden en opgroeien, alsmede met verzoeken om hulp terecht kunnen bij een laagdrempelige en herkenbare instantie. Autonome centra voor algemeen welzijnswerk kunnen antwoord geven op een veelheid aan vragen over ouderschap, opvoeding en opvang. De hulp- en dienstverlening in deze centra kan specifieke informatie verstrekken en advies geven. Hulp moet op maat gegeven worden. Vanuit deze centra kan bovendien verder gewerkt worden aan de maatschappelijke vernieuwing, vormingsactiviteiten, aanmoedigen van de dialoog tussen de verschillende organisaties en de wijkbewoners stimuleren en begeleiden.

Om de opvoedingspraktijk te vernieuwen zal als instrument en medium structureel gebruik gemaakt worden van voorlichting. Dit zal onder meer cursussen, individuele hulpverlening, radioprogramma's, t.v.-programma's, folders, boekjes, posters en krantenartikelen omvatten. Opvoeders blijven primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Deze verantwoordelijkheid wordt echter in toenemende mate gedeeld met maatschappelijke instellingen als kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, verenigingen en jongerenorganisaties. De overheid heeft hierin een ondersteunende rol.

5.2 JEUGDBELEID

Te veel jongeren komen terecht in situaties die een directe bedreiging vormen voor een harmonieuze ontwikkeling. Hierbij te denken aan huiselijk geweld, verslaving in het leefmilieu, verwaarlozing, asociaal gedrag en criminaliteit. Het gezin, de school en de maatschappelijke organisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij de opvoeding en vorming van jongeren en daarmee het proces van ontsporing voorkomen. De oorzaken van het terecht komen in dergelijke omstandigheden en 'ontsporen' kunnen variëren, het proces is steeds hetzelfde. De toename van de jeugdcriminaliteit, de verlaging van het onderwijsrendement en andere vormen van asociaal gedrag van jongeren zijn signalen van een groeiende isolatie van de jeugd in de samenleving. Andere maatschappelijke knelpunten zoals het gebrek aan integratie van de diverse leeftijds- en sociale groepen in de samenleving, waaronder de immigranten, vragen om een bredere en grondiger vernieuwing van de Arubaanse samenleving, gericht op grotere saamhorigheid, actieve en bewuste solidariteit, en participatie aan opbouw van de samenleving.

Wat de oorzaken ook zijn, vaststaat dat de overheid hierin een voorwaardenscheppende en preventieve rol speelt. Hiertoe moet een integraal jeugdbeleid worden opgezet, dat de gehele leefomgeving van jongeren omvat. Dit beleid dient in samenspraak met de ATHA, jeugdorganisaties en maatschappelijke groeperingen tot stand te komen. De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van netwerken ter bevordering van een goede jeugdzorg. Het netwerk voor tienermoeders is hiervan een succesvol voorbeeld.

Stimuleren van jeugdparticipatie - deelname aan georganiseerde jeugdactiviteiten en betrokkenheid van de jeugd bij de maatschappelijke vernieuwing - is een belangrijk onderdeel van het jeugdbeleid. Buurthuiswerk dient nieuwe maatschappelijk relevante impulsen te krijgen. De bestaande buurtcentra zullen dan ook een belangrijke rol spelen bij het betrekken van jongeren bij culturele en maatschappelijke activiteiten, deelname aan vormingsactiviteiten, naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, recreatie en sport en spel voor 12-plussers.

- Het jeugdbeleid van de AVP richt zich op het continu betrekken van jongeren bij het vernieuwen van hun eigen leefomgeving in het bijzonder en de Arubaanse samenleving in het algemeen.
- Het jeugdbeleid onderdeel maken van de maatschappelijke vernieuwing.
- De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van een integraal jeugdbeleid.
- De huidige bureaucratische subsidieregeling vernieuwen en flexibiliseren. Het invoeren van een nieuwe regeling die een flexibele inzet van middelen, creativiteit en ondernemerschap bevordert, geniet bij de AVP hoge prioriteit. Toezicht van overheidswege zal geschieden aan de hand van vooraf vastgestelde transparante doelstellingen en criteria.
- De Commissie 'Rechten van het kind' krijgt een belangrijke rol ter bewaking van de naleving van de rechten van het kind. De nationale wetgeving wordt afgestemd op de eisen van het internationale verdrag ter bescherming van de rechten van het kind.

5.3 SOCIAAL BELEID: ZORG VOOR GEZIN EN KIND

Met dit verkiezingsprogramma zet de AVP zich in voor de strijd tegen sociale armoede en uitsluiting. Ondanks onze welvaart en onze sociale voorzieningen zijn er te veel gezinnen die tussen wal en schip geraken. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving, het vormt de omgeving voor de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen en het vormt de basis voor het functioneren van het individu in de samenleving.

Sociale armoede betekent niet alleen dat een gezin een te laag inkomen heeft, maar ook dat men - daardoor - te weinig participeert aan het sociale leven. Veel gezinnen hebben te maken met 'sociale uitsluiting'. Hierdoor gaan ouders en kinderen zich gemarginaliseerd en geïsoleerd voelen en zich hiernaar gedragen. Zij zien zich niet meer als deel van de samenleving. Gezinnen met weinig sociale contacten, met weinig deelname aan verenigingen en sportclubs, gezinnen in een buurt die weinig activiteiten voor kinderen biedt, lopen het risico dat de kinderen te weinig sociale stimulansen krijgen en een te geringe sociale betrokkenheid ervaren, waardoor zij zich onvoldoende ontwikkelen en zelfs kunnen ontsporen.

Sociale armoede komt niet alleen voort uit gebrek aan werk maar ook uit het verschijnsel dat beide ouders juist heel hard moeten werken om in het levensonderhoud te voorzien. Het meest kwetsbaar zijn natuurlijk de eenoudergezinnen, in meerderheid alleenstaande moeders, die voor de bijna onmogelijke taak staan het kostwinnerschap en het ouderschap op verantwoorde wijze te combineren. Door het ontbreken van de oude 'extended family' van grootouders, ooms en tantes die tezamen de kinderen opvoeden en verzorgen, lopen kinderen van alleenstaande minvermogende ouders een groter gevaar voor isolatie en ontsporing. De bewondering voor de vele gezinnen waar het proces van opvoeding en opgroeien tot verantwoorde en maatschappelijk constructieve leden van de samenleving desondanks goed verloopt, is daarom des te groter. Deze gezinnen moeten gesteund worden.

In dit verkiezingsprogramma is het de taak voor de overheid om te zorgen voor een bestaansminimum voor ieder gezin, dat een normaal gezond en maatschappelijk betrokken leven mogelijk maakt. Met dit doel voor ogen zal een algemeen inkomensbeleid voor de gehele samenleving worden aangevuld met gerichte toeslagen voor de minvermogende groepen, in de vorm van een woonkostentoeslag en een kindertoeslag.

Het beschikken over een goede woning is altijd een speerpunt van de AVP geweest en dat zal in de toekomst ook zo blijven. Het huisvestingsbeleid dient met name vanuit het belang voor de kwaliteit van de fysieke en geestelijke gezondheid, alsmede de kwaliteit van de sociale leefomgeving extra aandacht te krijgen. Een belangrijke overheidstaak is erop toe te zien dat eenieder in een sociaal en economisch stabiele situatie leeft, zodat elk kind in een verantwoorde en veilige omgeving kan opgroeien.

Ondersteunen van kansarmen stopt echter niet bij een uitkering of het verzekeren van hun opvang, maar vereist juist een emancipatorisch beleid gericht op zelfredzaamheid. Dit is essentieel voor het gevoel van eigenwaarde van ieder mens en een voorwaarde voor een werkelijk brede maatschappelijke groei naar kwalitatief beter leven. Verhoging van de kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, het tegengaan van functioneel analfabetisme waardoor het verhogen van de participatie aan en toegang tot sociaal-culturele activiteiten vergroot wordt, de aanpak van de schuldenlast waar veel gezinnen onder gebukt gaan, zijn alle onderdeel van een meer integrale aanpak van de sociale armoede en de gevolgen daarvan voor het maatschappelijk klimaat. Deze brede aanpak is noodzakelijk voor de maatschappelijke vernieuwing.

- De sociale zorg zal zich richten op het tegengaan van sociale armoede en uitsluiting. Kwetsbare gezinnen, en vooral de kinderen, zullen worden gesteund en gestimuleerd om meer aan het sociale leven deel te nemen.
- Participatie betekent in de eerste plaats scholing en werk. De brede sociale zorg is dan ook in de eerste plaats gericht op het verhogen van de zelfredzaamheid van kwetsbare gezinnen in de samenleving.
- Gezinnen met jonge kinderen, en vooral de éénooudergezinnen, vormen de kern van het sociale beleid. De sociale hulp aan gezinnen kan niet los worden gezien van hun financiële situatie. De toegang tot schuldsanering zal worden verbeterd.
- Ingevoerd wordt een woonkostentoeslag en kindertoeslag voor gezinnen in de laagste inkomenscategorieën.
- Voor werkende ouders worden de mogelijkheden voor ouderschapsverlof uitgebreid. Dit punt zal met voorrang aan de orde komen in het overleg tussen regering en de sociale partners.
- Er wordt adequate kinderdagopvang gerealiseerd voor kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. De landsverordening regelende de voorschoolse educatie dient zo snel mogelijk ingevoerd te worden.
- De naschoolse opvang zal - bijvoorbeeld middels Tra'i Merdia - worden uitgebreid.

5.4 OUDERENBELEID

Aruba heeft de laatste jaren een toename gekend van vitale ouderen, die op een actieve manier willen blijven participeren aan het maatschappelijke leven. De AVP zal dit stimuleren. Te denken valt aan deeltijd arbeid en vrijwilligerswerk in de sociale sector, het onderwijs en de economische sector. Om deze rol te kunnen vervullen moet elke vorm van discriminatie ten aanzien van ouderen worden tegengegaan en moeten zij in staat gesteld worden om op zichzelf te kunnen leven. Slechts als hulp gewenst of noodzakelijk is, zal dit gegeven moeten worden. De AVP zal ernaar streven om alle wettelijke en praktische hindernissen te elimineren om de gepensioneerden deze waardevolle positie in onze samenleving te kunnen laten innemen. Van belang voor een goede participatie van ouderen in de samenleving is behoud van koopkracht. Een goed pensioen voor allen staat daarom centraal in het beleid van de AVP (zie ook 3.9).

OUDERENZORG

De intramurale ouderenzorg wordt door de SABA aangeboden. De zorg was oorspronkelijk

gericht op de opvang van ouderen. In de loop der jaren is een toename te constateren van verpleegbehoefte patiënten, terwijl de bejaardenzorg hierop niet is ingesteld. Onder moeilijke omstandigheden is deze intramurale verpleeghuiszorg van ouden van dagen in de afgelopen decennia goed vervuld. Onderzocht moet worden welke aanvullende middelen de SABA nodig heeft om hoogkwalitatieve verpleeghuiszorg aan te bieden. Ook dient er meer aandacht besteed te worden aan de psychogeriatrische patiënten. Netwerken ter ondersteuning van de mantelzorg (zorg binnen het gezin) van de psychogeriatrische patiënten zijn dringend noodzakelijk. Actieve steun van de overheid aan particuliere initiatieven op dit terrein is vereist, bijvoorbeeld voor de zorg van alzheimer patiënten.

- De faciliteiten van de bejaardenzorg dient uitgebreid te worden met hoogwaardige verpleeghuiszorg.
- Speciale aandacht moet besteed worden aan psychogeriatrische patiënten, waaronder de zorg voor dementerende ouderen.
- Overheidssteun voor particuliere initiatieven op dit terrein en voor de thuiszorg van ouderen.

INTEGRATIE NIEUWKOMER

Aruba heeft een samenleving die al eeuwenlang immigratie kent. De twee grote immigratiegolven vonden plaats aan het begin van de 20ste eeuw met de vestiging van de olieraffinaderij op het eiland en bij de economische opleving na de ingang van de Status Aparte in 1986. De invloed van de laatste immigratiegolf op de Arubaanse samenleving is nog niet voltooid. De ontmoeting tussen Arubanen en met name immigranten uit de Latijns-Amerikaanse landen heeft geleid tot zekere spanningen. Om een meer harmonieuze maatschappelijke ontwikkeling te creëren, zal een actief integratiebeleid gevoerd moeten worden, zeker nu vast staat dat een groot deel van de immigranten voor Aruba als nieuwe permanente woonplaats hebben gekozen.

Deelname aan het maatschappelijk leven is een conditio sine qua non voor een gebalanceerde en saamhorige samenleving. Dit geldt zowel voor de autochtone bevolking als voor de nieuwkomers met andere culturele achtergronden. Op de verschillende beleidsdomeinen en -niveaus moeten doelgerichte acties ondernomen worden vanuit een partnerschap tussen alle betrokken actoren om de integratie te bewerkstelligen. De regering heeft daarin een initiërende en toonaangevende rol om burgers tot morele dialoog te bewegen en een perspectief te bieden.

Het wetenschappelijk onderzoeksbureau van de AVP, FESCA, heeft een studie verricht naar het gewenste immigratiebeleid voor Aruba en aanbevelingen gedaan die door de AVP zijn overgenomen.

5.5 SPORT

De AVP zal in de komende regeringsperiode het maatschappelijke belang van sport erkenning en inhoud geven en de sport voor het eerst aanmerken als een beleidsprioriteit van de regering. Sport bevordert de gezondheid, verhoogt de levenskwaliteit, heeft een opvoedende en sociale waarde en draagt op bijzondere wijze bij aan "nationbuilding". De AVP wil daarom komen tot een nationaal sportbeleid met als hoofddoelstellingen: vergroting van de participatie van alle leeftijdsgroepen aan georganiseerde sport, integratie van het sportbeleid voor jongeren tussen 4 en 18 jaar in het onderwijs, bijdragen aan de verbetering van de volksgezondheid en vergroten van de sociale participatie van alle sociaal-economische sectoren van de samenleving.

Het nieuwe AVP sportbeleid zal ook tegemoet komen aan de werkelijke behoeften van de sportorganisaties, zowel in organisatorisch als technisch en financieel opzicht. Met name op financieel gebied is een grondige herziening van het huidige beleid noodzakelijk om het vertrouwen in het bestedingsbeleid van de belangrijkste geldschieter, de 'Fundacion Lotto

pa Deporte', te herstellen. De sportverenigingen dienen zich te kunnen ontplooiën zonder ongeoorloofde inmenging van de politiek.

Om dit beleid vorm te geven en uitvoerbaar te maken zal een structurele samenwerking van de overheidsinstanties (Ministerie van Sport, IDEFRE, Sportsubsidiecommissie en Fundacion Lotto pa Deporte) en niet-gouvernementele organisaties (Aruba Sport Unie en het Comité Olimpico Arubano, schoolbesturen) vereist zijn.

- Het tot stand brengen van een nationaal sportbeleid, waaraan alle relevante instanties actief en op structurele wijze bijdragen en medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan.
- Introduceren van een "Sportwet" (Ley di Deporte), waarmee de structuur van het sportgebeuren wordt geformaliseerd en waarin de taken, verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de diverse instanties en organisaties worden vastgelegd.
- Transparantie brengen in het beleid van de "Fundacion Lotto pa Deporte". De besteding van de gelden van de "Fundacion Lotto pa Deporte" zullen gebaseerd zijn op duidelijk beleidsdoelstellingen en criteria, alsmede voldoen aan gezamenlijk vastgestelde normen van financieel beheer en verantwoording, en volledig controleerbaar zijn voor het publiek.
- Het gebruik, beheer en onderhoud van sportfaciliteiten dient efficiënter te gebeuren. Deze taak die nu verspreid is over diverse bestuursstructuren, moet worden ondergebracht bij één enkele, deskundige en gespecialiseerde instantie, die verantwoording schuldig is aan subsidiegevers en gebruikers. Waar nodig dient het tekort aan adequate sportinfrastructuur weggewerkt te worden. Verouderde sportfaciliteiten dienen te worden gerenoveerd en onderhouden te worden op basis van systematische onderhoudsplannen.
- Het integreren van het sportbeleid voor jongeren tussen 4 en 18 jaar in het onderwijs, om daarmee de participatie aan de sport te vergroten.
- Verruimen van sport- en bewegingsactiviteiten binnen de buurten, door het gebruik van multifunctionele sport- en speelvoorzieningen.
- Het ondersteunen van de sportvereniging (club, bond, overkoepelende organen) als belangrijke schakel in het sportbeleid, mede voor de sociale cohesie.
- Gelet op de verontrustende ontwikkelingen op het gebied van overgewicht en daaruit voortvloeiende gezondheidsrisico's, dient de sport en het belang van een actieve levensstijl onder de bevolking bevorderd te worden, in het bijzonder bij de jeugd. Hiertoe zullen campagnes en projecten geïnitieerd worden, welke een verhoogde participatie van de Arubaanse bevolking aan bewegingsactiviteiten tot doel hebben.

5.6 CULTUUR

Cultuur is de manier waarop mensen vorm geven aan hun leven, hun gemeenschap en de groepen waartoe zij behoren. Cultuur is een dynamisch en breed fenomeen, dat zichtbaar is in alle aspecten van de samenleving. Een bloeiende cultuur draagt bij aan het creatieve en innovatieve vermogen van elke deelnemer. De cultuur bepaalt het beeld van onze natie, het versterkt ons saamhorigheidsgevoel en heeft zijn weerslag op de ondernemingszin van ons volk. Met dit verkiezingsprogramma zal de AVP haar visie op het cultuurbeleid, eerder geformuleerd in het rapport 'Politica di Bentana habri' actualiseren en verder uitwerken. Het nieuwe cultuurbeleid vormt een essentieel onderdeel van de maatschappelijke vernieuwing van de Arubaanse samenleving. Deze visie wordt geïllustreerd door deze uitspraak van Mahatma Gandhi:

"I do not want my house to be walled in on all sides and my windows to be stuffed. I want the culture of all the lands to be blown about my house as freely as possible. But I refuse to be blown off my feet by any."

Binnen de filosofie van het universele platform met betrekking tot integratie 'Diversity within

unity' zal gewerkt worden aan een meer harmonieuze, solidaire en tolerante samenleving, die een ieder optimale mogelijkheden biedt.

Een uitgangspunt van het cultuurbeleid is, dat de burger culturele activiteiten niet slechts als toeschouwer moet ervaren, maar ook dat de drempel om deel te nemen aan culturele activiteiten moet worden weggenomen. Om dit doel te bereiken zullen ondermeer het onderwijs, de buurtcentra, de communicatie- media een centrale rol spelen bij het inhoud geven van het nieuwe beleid en de betekenis van cultuur, en de burger continu betrekken bij de culturele ontwikkeling van de samenleving. Van vitaal belang is dat de burger voortdurend in contact komt met de cultuur in al zijn vormen, en ook bijdraagt aan de vormgeving van de diverse culturele waarden van Aruba.

Duidelijk moet zijn dat cultuur veel meer inhoudt dan wat in het verleden is gedaan en gecreëerd. Het gaat bij een creatief cultuurbeleid niet alleen om behoud van het oude, maar ook een gericht zijn op de creatieve en artistieke vormgeving van de samenleving van nu en van die in de toekomst. Cultuur en cultuurbeleid gaat om meer dan alleen de kunsten. Juist de integratie van de kunsten bij het werken aan de maatschappelijke vernieuwing zal leiden tot een bredere betrokkenheid bij de nieuwe vormgeving van de Arubaanse samenleving. Daarom is de rol van cultuur in het onderwijs van groot belang. Door integratie van expressievakken in alle schooltypen komen kinderen al op vroege leeftijd in contact met cultuur en leren zij hun talenten te ontwikkelen en de cultuur en kunst niet te zien als iets buitengewoons voor excentrieke mensen, maar als een deel van het leven van elk mens en elke samenleving.

De Arubaanse cultuur moet ook meer in de toeristenindustrie worden geïntegreerd. Het moet hierbij niet beperkt worden tot culturele voorstellingen voor toeristen. Juist de op de Arubaanse cultuur gebaseerde vormgeving van de toeristenindustrie, van de fysieke inrichting tot aan de toeristische producten en de sfeer die de toeristen daarbij ervaren, moet Arubaans zijn. Ook zaken als de oude Arubaanse gastvrijheid en dienstverlenende instelling van de Arubanen moeten weer nadrukkelijk herkenbaar worden. Een dergelijk cultureel en toeristisch beleid zal enerzijds leiden tot versterking van ons culturele erfgoed, en anderzijds het toerisme herkenbaar maken en dus versterken. Folkloristische expressies en vieringen zoals Carnaval, Dia di San Juan en 'Dande' moeten als zodanig ruimte krijgen binnen de toeristische marketing.

Het Papiamentu is bij uitstek drager van onze cultuur. Het gebruik van Papiamentu moet in al zijn aspecten verder worden gestimuleerd. Formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur, het correcte gebruik van de taal in alle sectoren van de samenleving, waaronder met name het gebruik in de media, zal in het nieuwe cultuurbeleid van de AVP worden gestimuleerd. Uitgeverijen die zich tot doel stellen publicaties in het Papiamentu uit te brengen, krijgen gerichte steun. De media vervullen ook een onmiskenbare rol bij het uitdragen van onze culturele waarden en zullen daarom ook actief en voortdurend daarbij betrokken worden.

Het subsidiebeleid voor culturele instellingen zal transparant en toegankelijk worden gemaakt, voor zowel individuen als groepen. Er dient een zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt te worden van de beschikbare financiële middelen. Daarnaast moet op creatieve wijze gezocht worden naar additionele fondsen.

- Cultuur en culturele vorming vormen een essentieel onderdeel van de door de AVP voorgestane maatschappelijke vernieuwing. Daartoe zal het cultuurbeleid gericht zijn op het vergroten van de participatie van de burger aan culturele activiteiten. Er zullen daarom meer culturele activiteiten in de barrio's worden georganiseerd, waarbij de burger niet alleen toeschouwer maar ook medevormgever is.
- De rol van culturele en kunstzinnige vorming in het onderwijs moet worden uitgebreid, ondermeer door samenwerking met culturele instellingen.
- De Arubaanse cultuur moet meer worden geïntegreerd in alle aspecten van ons toeristisch

product. Folkloristische activiteiten als Carnaval, Dande en Dera Gai moeten niet een uitzondering maar meer een karakteristiek gegeven van het toeristisch product zijn.

- De rol van onze taal het Papiamentu als cultuurdrager is van eminent belang. De taalkundige ontwikkeling en taalbeheersing moet worden gestimuleerd door formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur en aandacht voor de rol en correct gebruik van Papiamentu in de media.
- Het subsidiebeleid voor cultuur zal transparant zijn en toegankelijk worden voor individuen en groepen. Ook de overheid moet additionele financiële bronnen voor cultuurbeleid helpen genereren.

HOOFDSTUK 6

VEILIGHEID IN DE LEEFOMGEVING

Als politieke partij die aspiratie heeft om regeringsverantwoordelijkheid te gaan dragen, moet de AVP speciale aandacht hebben voor de leefomgeving van de burger. De leefomgeving bestaat uit elementen die de kwaliteit van het dagelijkse bestaan bepalen. Veiligheid in de leefomgeving is niet alleen van direct belang voor de Arubaanse burgers, maar onze stabiele omgeving is ook bij uitstek onderdeel van ons toeristisch product.

Aspecten van de leefomgeving zijn milieu, ruimtelijke ordening, infrastructuur, woonmilieu en veiligheid. Sommige van deze elementen zijn duidelijk zichtbaar, zoals wegen en natuurgebieden, andere elementen zijn duidelijk voelbaar, zoals veiligheid en een schoon milieu. Aruba kent groeiende problemen die de kwaliteit van de leefomgeving bedreigen. Het grote economische succes gecombineerd met de sterke bevolkingsgroei hebben van de eens zo vanzelfsprekende ruimte op ons eiland een schaars artikel gemaakt. Aruba raakt vol, dus meer inrichting en planning is nodig. Met het milieu, dat nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend schoon was, leven wij nu in een wankel evenwicht. **Wij zullen een veel bewuster milieubeleid moeten voeren.** De veiligheid waarvan wij nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend genoten, heeft nu actieve handhaving nodig.

6.1 MILIEU

De AVP erkent het belang van het wonen in een schoon, gezond en veilig milieu. De bescherming van het milieu zal daardoor en mede met het oog op toekomstige generaties in het beleid van de regering waaraan AVP deelneemt, een zekere prioriteit genieten. Milieubeheer is een van de belangrijke verantwoordelijkheden die wij hebben tegenover de toekomstige generaties. Om deze reden pleit AVP voor een adequaat milieubeleid dat aansluit op een duurzame en houdbare ontwikkeling terwille van de instandhouding van de leefbaarheid van onze wijken en buurten. Maar een goed milieu is ook in ons directe belang. Het verhoogt de kwaliteit van de publieke ruimte en zorgt voor een goede volkshygiëne. **Schone stranden, straten en natuurgebieden zijn bovendien voor het toerisme van onschatbare waarde.** Economische groei moet, meer dan nu het geval is, rekening houden met het milieu. De AVP pleit voor een balans tussen expansie van de economie, groei van de bevolking en het milieu. Een aantal belangrijke ondernemingen toont nu al een actieve inzet voor ons milieu, en profileren zich duidelijk als 'groen'. De AVP is van mening dat deze houding de standaard moet worden onder alle commerciële bedrijven. Onder alle lagen van de bevolking moet gewerkt worden aan bewustwording op dit terrein.

- Onmiddellijk na het aantreden van de nieuwe regering dient er een inventarisatie plaats te vinden van de stand van zaken voor wat betreft het milieubeheer in het kader van de Landsverordening ruimtelijke ontwikkeling (AB 2006 no. 38). Wijzigingen die na de inventarisatie noodzakelijk blijken dienen meteen via de formele weg ingevoerd te worden.
- Het tot heden gevoerde beleid op het gebied van de afhandeling van afvalstoffen dient ten spoedigste omgebogen te worden. Alle facetten van het dumpproject van Parkietenbos worden geëvalueerd en noodzakelijke aanpassingen die hieruit volgen worden geïmplementeerd. Op basis van deze evaluatie worden ook algemene richtlijnen opgesteld over het afvalbeleid op Aruba. In deze past eveneens het invoeren van een gedegen handavingsbeleid van de milieu- en afvalwetgeving. De aanpak van zwerfafval dient eveneens volgens een gestructureerde procedure aangepakt te worden.
- Het heeft tot heden ontbroken aan een goed gestructureerd plan voor wat betreft milieu-educatie en milieu voorlichtingsprogramma's. Ten spoedigste dient hieraan gewerkt te

worden.

- Het oorspronkelijke Arikok-plan uit de kabinetsperiode Eman-II is thans met de nodige wijzigingen in uitvoering. Op korte termijn moet nagegaan worden op welke wijze de oorspronkelijke opzet van Parke Arikok gerealiseerd kan worden. Immers Parke Arikok dat ongeveer 17% van het landoppervlak van Aruba beslaat, moet aan de ene kant een toeristische attractie vormen en aan de andere kant de Arubaanse burger de mogelijkheid bieden te kunnen genieten van de Arubaanse natuur in zijn meest pure vorm.

6.2 RUIMTELIJKE ORDENING

Elk ontwikkeld land dat zijn grondgebied efficiënt wil gebruiken heeft regels nodig voor de inrichting van het beschikbare oppervlak. Om verschillende redenen is echter de regelgeving op dit gebied in Aruba veel te lang uitgebleven. Onherstelbare schade is inmiddels opgetreden. De grenzen tussen stad en platteland zijn verregaand vervaagd. Woningen, voorzieningen en werkgelegenheid zijn verspreid over het gehele eiland. Verkeersstromen lopen daardoor kris-kras over het eiland en hoogwaardig openbaar vervoer wordt buitengewoon moeilijk. Tekenend voor het ontbreken van ruimtelijke coördinatie zijn de grote afgravingen die her en der in het landschap zijn te zien. Er is behoefte aan een ruimtelijke structuurvisie waarin aan bepaalde gebieden specifieke functies worden toegeschreven. Op deze manier ontstaat er enerzijds voldoende grip op de ruimtelijke ontwikkelingen terwijl anderzijds voldoende ruimte blijft voor particulier initiatief.

- Er komt een overzichtelijke ruimtelijke structuurvisie voor Aruba gebaseerd op de realiteit van vandaag. In deze structuurvisie worden functies als ruimte, werk, wonen, voorzieningen en recreatie beschreven.
- In plaats van uitbreiding van bestaande locaties moet intensiever gebruik van de ruimte (inbreiding) en stedelijke herontwikkeling de komende periode prioriteit krijgen.
- De kwetsbaarheid van het eiland voor overmatige regenval zal worden geminimaliseerd door onder meer het verbeteren en uitbreiden van het afwateringssysteem van de probleemgebieden.
- Het gebied rond de Mainstreet in Oranjestad moet aantrekkelijker worden gemaakt voor het winkelend publiek. De ontwikkeling van de Mainstreet zal in overleg met betrokkenen worden bekeken om de richting die in deze opgegaan moet worden vast te stellen.

6.3 INFRASTRUCTUUR, VERKEER EN VERVOER

AVP zal de achterstand in de ontwikkeling van het wegennet direct gaan aanpakken. Momenteel staan er files op de belangrijke vervoersaders in de ochtend- middag- en avondspits. Naast irritatie en tijdverlies leidt dit tot ongevallen, schade aan het milieu en geluidshinder.

Een aantal infrastructurele maatregelen die al jaren geleden als noodzakelijk zijn aangemerkt, zijn tot nu toe niet gerealiseerd. Ringweg 3 rondom Oranjestad, van het vliegveld naar Eagle, is hier een goed voorbeeld van. Daarnaast is er sprake van veel achterstallig onderhoud van wegen. Meer geld voor wegen is de komende jaren noodzakelijk. **De AVP pleit voor een integraal infrastructuurplan** dat de capaciteit van het wegennet vergroot en het achterstallig onderhoud wegwerkt.

Voor het centrum van Oranjestad is een **degelijk opgezet parkeerbeleid** noodzakelijk. Momenteel is er gedurende grote delen van de dag nauwelijks parkeerruimte te vinden. Naast betere wegen is goed openbaar vervoer belangrijk voor het oplossen van de vervoersproblemen in Aruba. Er moet gewerkt worden aan de verhoging van de betrouwbaarheid en de frequentie van de bussen van Arubus. Aruba kent nauwelijks aparte fiets- en looppaden. Dit is vanuit toeristisch oogpunt en vanuit de gedachte aan een gezonde levensstijl een tekortkoming waar direct verandering in moet komen.

- Spoedige realisatie van ringweg 3 vanaf het vliegveld naar Divi Village. Op deze manier wordt het centrum ontlast van doorgaand verkeer naar de hotelzone.
- De autoweg vanaf Pos Chiquito richting Oranjestad (1A/1B) moet worden verbreed van 2x1 naar 2x2 rijstroken. Er worden twee rijbanen gecreëerd van ieder twee rijstroken met een middenberm.
- In Oranjestad wordt de lokale infrastructuur verbeterd en betaald parkeren ingevoerd. In combinatie hiermee wordt de parkeer capaciteit uitgebreid. Er komt een gratis alternatief in de vorm van een parkeerterrein aan de rand van het stadscentrum met een shuttle (zoals de trolley) naar het centrum.
- De betrouwbaarheid, de frequentie en de klantgerichtheid van Arubus moeten worden verbeterd. Via prestatiecontracten zal gewerkt worden in de richting van meer doelmatigheid.
- De taximarkt moet beter gereguleerd worden. Het verkrijgen van een vergunning wordt gebonden aan een aantal minimumvereisten, zoals talenkennis, die via een taxi-examen kunnen worden getoetst. Het effect van het gebruik van taximeters in het kader van de bevordering van de dienstverlening zal worden onderzocht.
- De vervoersmarkten van taxi's, minibussen en Arubus moeten duidelijk van elkaar gescheiden blijven. Deze verschillende vervoersvormen moeten niet met elkaar concurreren, maar elkaar aanvullen.
- Er worden meer aparte loop/fietspaden aangelegd, te beginnen bij het traject van de hotelzone naar Oranjestad.
- De verkeersveiligheid moet worden verbeterd, het aantal verkeersdoden per inwoner ligt ver boven het internationale gemiddelde. We mogen niet langer voorbijgaan aan het feit dat alcohol een belangrijke oorzaak is van deze trieste balans. Een anti-alcoholcampagne in het verkeer is noodzakelijk. Dit moet gepaard gaan met heldere normen en handhaving van alcohol- en drugstesten. Gebruik maken van het medium televisie voor voorlichtingsprogramma's moet tot de mogelijkheden kunnen behoren.

6.4 LUCHTVAART

Luchtvaart is van groot belang voor de economie van Aruba, gegeven de rol welke toerisme hierin speelt. De behoefte aan grote en constante stromen bezoekers naar Aruba noopt tot een **weloverwogen luchtvaartbeleid**, om deze stromen toeristen te kunnen blijven garanderen. Een 'open sky' beleid gekoppeld aan eisen van hoge kwaliteit, betrouwbaarheid en continuïteit, vormen de belangrijkste kenmerken van dit beleid.

Luchthaven Reina Beatrix

Voor het vervoer van mensen van hun woonomgeving naar hun vakantiebestemming hier op Aruba en terug, neemt de luchthaven Reina Beatrix een centrale plaats in. De luchthaven dient zich verder te oriënteren over haar rol binnen het personen- en goederenvervoer van de regio.

De capaciteit van onze internationale luchthaven Reina Beatrix kan beter worden benut dan nu het geval is. De luchthaven zou zich moeten ontwikkelen tot een "hub" voor goederen- en passagiersvervoer. Met zeer grote spoed zal er naar gestreefd moeten worden om de verbroken relatie met KLM/Air France te herstellen.

De luchthaven zal in de toekomst, naast goederenvervoer, meer aandacht moeten besteden aan het bevorderen van zakelijk toerisme ("business tourism"). Modernisering en uitbreiding van de bestaande faciliteiten dienen daarbij te worden overwogen. Dit moet gepaard gaan met verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening, upgradering van het personeel en doelmatige bedrijfsvoering. In dit kader wordt de mogelijkheid onderzocht tot het creëren van een Airport Business and Financial Center in de directe nabijheid van de luchthaven, met alle

bijbehorende faciliteiten (zoals vergaderzalen, restaurants, expositieruimtes, kantoorruimtes, appartementen en shopping).

Ook zal de behoefte aan vrije zone-activiteiten rondom de luchthaven actief worden onderzocht.

- Stimulering van de ontwikkeling van de luchthaven Reina Beatrix tot een regionale "hub" in het passagiers- en goederenvervoer.
- Uitbouw van de functie van de luchthaven met faciliteiten, gericht op zakelijk toerisme.
- Onderzoek naar de behoefte aan vrije zone-faciliteiten, die aansluiten bij de functie van de luchthaven.

6.5 WONEN

De eerder genoemde ruimtelijke structuurvisie moet ervoor zorgen dat voor iedereen bekend is welke plaatsen bestemd zijn voor woningbouw. Dit schept duidelijkheid en zorgt voor een concentratie van de woonfunctie. Controle op het illegale gebruik van de ruimte zal verscherpt worden en waar nodig zullen nieuwe richtlijnen worden ingevoerd.

Gezien het gebrek aan woonruimte op Aruba moet er snel een complete inventarisatie worden gemaakt van de woningbehoefte. Afgestemd op die behoefte moeten er nieuwe koop- en huurwoningen worden gebouwd onder verantwoordelijkheid van de FCCA.

Hoewel er al regels bestaan ten aanzien van de bouwconcentratie moeten deze regels in samenwerking met de betrokken instanties verder verbeterd worden. Dit geldt voor de vier bouwvormen die wij op dit moment kennen: eigen huis op erfpachtgrond, eigen huis via FCCA, sociale woningbouw FCCA en huizen in particuliere projecten.

De AVP wil het eigen woningbezit stimuleren. Eigendom creëert een directe verantwoordelijkheid voor bijvoorbeeld het onderhoud van de woning. Dit komt de kwaliteit van woonwijken ten goede. De verkoop van volkswoningen is voor de AVP daarom altijd een prioriteit geweest. In overleg met de relevante maatschappelijke groeperingen worden verkoopprogramma's herstart.

- De wachtlijsten bij de FCCA moeten worden teruggedrongen. De FCCA zelf moet een transparante organisatie worden die toegankelijk is voor iedereen.
- Het eigen woningbezit wordt verder bevorderd.
- Bij nieuwe woonwijken is het van belang te letten op een gevarieerde samenstelling van de wijkbewoners. Wijken met alleen sociale woningbouw zijn niet wenselijk. Meer differentiatie en sturing in woonvormen, verschillende kavelgroottes en bouwvormen, zijn nodig. Ook moet de ontsluiting voor autoverkeer en openbaar vervoer tijdig geregeld zijn.

Plan comunitario

De AVP heeft gedurende de regering 1998 - 2001 het 'plan di bario' geïntroduceerd. In het kader van dit plan is een aantal wijkprojecten gerealiseerd, zoals recreatieparken in Esso Heights en Mabon. De AVP is tot de conclusie gekomen dat het wijkenplan moet worden voortgezet maar dat de gemeenschap zelf meer centraal moet komen te staan. Het nieuwe plan is daarom 'plan comunitario' gedoopt.

In feite is het **een integraal plan om het sociale leven in al zijn aspecten meer inhoud te geven in onze wijken**. Het plan integreert alle overheidsinstrumenten en diensten die er zijn ten behoeve van een gezonde gemeenschap. Hoofdzakelijk is particuliere initiatieven te stimuleren en te ondersteunen die de wijkkwaliteit naar een hoger plan brengen. De AVP zal op korte termijn een inventarisatie maken van de maatregelen die het 'plan comunitario' moet bevatten.

Aandachtspunten zijn onder meer:

- Meer en betere faciliteiten voor onderwijs en sport

- Recreatieparken
- Milieubescherming
- Betere ruimtelijke structuur
- Verbetering van de wegeninfrastructuur
- Straatverlichting, trottoirs, aparte loop- en fietspaden
- Efficiënte infrastructuur voor overheidsdiensten (medische hulp, sociale hulp, posterijen, bejaardentehuizen, jeugdwerkleider, wijkinspecteur, politie)

Ook is het de bedoeling dat bestaande wijkcentra een nieuwe impuls krijgen. De AVP zal programma's op cultureel, sociaal, sportief en recreatief gebied ondersteunen. Activiteiten voor jong en oud worden ontplooid in de wijk.

6.6 JUSTITIE

De AVP heeft altijd de rechten en vrijheden van elke burger van Aruba hoog in het vaandel gehad. Tegelijkertijd is de AVP van mening dat er respect dient te zijn voor instituties die direct betrokken zijn bij justitie, zoals rechterlijke macht, openbaar ministerie en politie. Het feit dat de fundamentele rechten formeel goed gewaarborgd zijn in internationale verdragen en in de Staatsregeling is niet voldoende. De overheid moet door middel van speciale programma's ervoor zorgen dat burgers zich bewust worden van deze rechten. Een grondige evaluatie moet plaatsvinden van het bestaande wettelijk kader en indien noodzakelijk moeten wetten worden ingevoerd, vervangen of aangepast. Specifiek denkt de AVP hierbij aan de Landsverordening toelating, uitzetting en verwijdering (LTUV) en aan de wetgeving ter bestrijding van de criminaliteit.

Het justitieel apparaat en het openbaar ministerie

De scheiding der machten in Aruba moet worden hersteld. Aruba heeft in de afgelopen periode moeten ervaren dat bij momenten onacceptabele uitoefening van druk en inmenging is geweest van de uitvoerende macht op de rechterlijke macht en het openbaar ministerie. Totale onafhankelijkheid in het functioneren, professionalisme en totale onpartijdigheid van de functionarissen moeten gegarandeerd zijn en blijven.

- Het tekort aan lokale rechters en Officieren van Justitie bij het openbare ministerie moet worden bestreden. Er zal een actief beleid worden gevoerd om Arubaanse jongeren voor een carrière in deze richting te interesseren.

Politie en rechtshandhaving

Hoewel het politiekorps goed presteert streeft de AVP verdere verbetering na. Dit is mogelijk als de samenwerking tussen burgers en de politie toeneemt bij de bestrijding van de criminaliteit. Veel nadruk wordt gelegd op preventie. De AVP is van mening dat er meer gebruik moet worden gemaakt van **wijkagenten**. De wijkagent moet geen geïsoleerd instituut zijn maar in nauwe samenwerking met andere wijkdeskundigen, maatschappelijk- of jeugdwerkers opereren. De overheid moet meer aandacht schenken aan de jeugd in het licht van preventie, onderwijs en opleiding. Ter voorkoming van illegale praktijken, moet er een effectievere controle komen op risicovolle activiteiten. In het algemeen zal de AVP bij het bestrijden van de criminaliteit uitgaan van de gedachten neergelegd in het rapport "**De omslag**" van mei 2001, zoals aangepast naar de omstandigheden van heden.

Om ervoor te zorgen dat de politie haar taken optimaal kan uitvoeren moet de regering voorzien in voldoende materieel en faciliteiten. Leden van het politiekorps moeten de gelegenheid krijgen om deel te nemen aan relevante cursussen, bijscholing en andere initiatieven, om op die manier hun kennis en vaardigheden steeds te kunnen verbeteren.

- De aanpak van illegaal vuurwapenbezit en het effectief bestrijden van de drugshandel krijgen de hoogste prioriteit.
- Meer aandacht voor psychologie en menswetenschappen in het curriculum van de politieschool.
- De reorganisatie van het politiekorps, gestart tijdens de kabinetten Eman-II en III, die zich momenteel in de fase van concrete uitvoering bevindt, zal zo snel mogelijk met alle betrokkenen worden geëvalueerd. Aanpassingen die noodzakelijk zijn ter verbetering van het functioneren van het korps zullen worden doorgevoerd. Ook het rangenstelsel dient aan een grondige evaluatie onderworpen te worden.
- Het grote tekort aan politie-agenten dient effectief aangepakt te worden. Naast de normale werving die jaarlijks dient plaats te vinden, moeten er ook naar andere mogelijkheden uitgekeken worden om het politiekorps op ideale sterkte te brengen. Er dient een herindeling plaats te vinden van de politiedistricten, overeenkomstig de opgedane ervaring met de huidige indeling.

Korrektie Instituut Aruba (KIA)

De AVP is van mening dat er pogingen moeten worden gedaan om de naam van dit instituut waarde te geven. Nu de infrastructuur belangrijk is verbeterd, is het tijd voor een inhoudelijke aanpassing van het gevangeniswezen. Integriteit en veiligheid staan hierbij voorop. Het personeel moet in de gelegenheid worden gesteld cursussen te volgen.

Het correctieprogramma moet meer op resocialisatie worden gericht, in samenwerking met de reclassering.

Regels die in verdragen waar Aruba aan onderworpen is, voorkomen, moeten door KIA onder alle omstandigheden in acht genomen worden. Trainingen voor het personeel om dit te bereiken, dienen terstond georganiseerd te worden.

6.7 IMMIGRATIE EN INTEGRATIE

Immigratie

Eennieuwimmigratie-enintegratiebeleidiseenessentieelelementvanhetverkiezingsprogramma van de AVP. Dit beleid past binnen de culturele en sociaal-economische langetermijnvisie voor Aruba en respecteert tegelijkertijd de fundamentele rechten van de immigranten zelf, die een belangrijke rol hebben gespeeld in onze ontwikkeling van de afgelopen eeuw.

Sinds de vestiging van de Lago in de jaren twintig van de vorige eeuw heeft Aruba te maken gekregen met aanzienlijke stromen immigranten. Globaal gezien is er sprake van twee grote immigratiegolven. De eerste is die van na de opening van de Lago, de tweede na de sluiting van de Lago in 1985 en de opkomst van de toeristische sector. Deze laatste golf was zo groot dat anno 2008 van de circa 105.000 inwoners maar liefst een derde in het buitenland is geboren. Deze immigranten hebben de Arubaanse welvaart helpen opbouwen, maar zorgen ook voor grote druk op sociale voorzieningen en de woningmarkt. Toch zal Aruba ook in de nabije toekomst nog een gecontroleerde toestroom van arbeidsimmigranten nodig hebben. Het is daarbij van groot belang dat de Arubaanse overheid in samenspraak met werkgevers en werknemers deze toestroom in goede banen leidt door vraag en aanbod op de arbeidsmarkt goed af te stemmen. Het immigratie- en integratiebeleid van de AVP voor de komende periode is voor een belangrijk deel geïnspireerd op studies en adviezen van de FESCA, het wetenschappelijk bureau van de AVP. Het beleid dat met komst van de wijzigingen van 29 juni 2006 (AB 2006 no. 30) is ingevoerd, heeft heel veel verwarring gebracht.

- Het Arubaanse toelatingsbeleid moet gebaseerd zijn op een afweging van het belang van de Arubaanse samenleving en het particuliere belang van de immigrant. Elk immigratiebeleid moet worden uitgevoerd op een manier die voor de immigrant human

en duidelijk is. Iedere aanvraag voor een werk- en verblijfsvergunning moet binnen redelijke termijn en op grond van transparante criteria worden afgewerkt. De leges voor werk- en verblijfsvergunningen worden teruggebracht tot een redelijk niveau. Het is dan ook noodzakelijk om in overleg met de sociale partners vast te leggen of AB 2006 no. 30 aangepast dient te worden.

- De situatie op onze arbeidsmarkt moet bepalend zijn voor het toelatingsbeleid. Daarom dient de overheid jaarlijks in samenspraak met de sociale partners een planning te maken van de behoefte op de arbeidsmarkt. Op basis hiervan wordt per beroepsgroep of sector het aantal af te geven werk- en verblijfsvergunningen bepaald.
- Een werknemer mag binnen de termijn van zijn vergunning, van werkgever en van beroep veranderen voor zover de gestelde arbeidsmarktcriteria dat toelaten. Dit vermindert de afhankelijkheid van de werknemer ten opzichte van de werkgever.
- Mogelijkheden tot gezinshereniging moeten open blijven. Ook met de belangen van ondernemers, investeerders en financieel onafhankelijke personen (renteniers) moet rekening worden gehouden.

Integratie

Het grote aantal immigranten in Aruba heeft geleid tot een zeer veelkleurige samenleving die bijna 100 verschillende nationaliteiten herbergt. De uitdaging is, om temidden van deze diverse culturele en etnische achtergronden in harmonie met elkaar samen te leven. Hoewel vele aspecten van integratie spontaan verlopen, wil de AVP toch een bewuste rol van de overheid op een aantal punten.

Het is essentieel dat nieuwkomers op alle punten gelijke rechten hebben, zodat zij niet in hun integratie en ontplooiing worden geblokkeerd. Daarnaast moet de overheid ontwikkelingen die integratie bevorderen actief stimuleren. Het is verder van belang dat de verschillende bevolkingsgroepen een aantal essentiële zaken met elkaar delen. Daarbij kan gedacht worden aan de Arubaanse rechtscultuur maar ook kennis van het Papiamentu. Nieuwkomers zullen zich op die punten moeten aanpassen, maar wel met behoud van eigen identiteit. Integratie is geen assimilatie.

- Het Arubaanse integratiebeleid moet gebaseerd zijn op respect voor elkaars culturele bagage. Eenheid in verscheidenheid is het devies. Aan de ene kant wijzen wij de eis van complete assimilatie af, waarbij immigranten zich volledig moeten aanpassen aan de meerderheid, omdat ook hun cultureel erfgoed tot de mensenrechten behoort. Aan de andere kant verwerpen wij onbegrensd multiculturalisme, waarbij groepen te weinig culturele waarden met elkaar delen en zodoende langs elkaar heen leven.
- De overheid en de verschillende maatschappelijke groepen moeten immigranten de kans geven in alle opzichten in onze samenleving te integreren en actief deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Immigrantengroepen moeten toegang hebben tot alle voorzieningen op gelijke voet met burgers van het Koninkrijk. Participatie is het sleutelwoord. Ook van werkgevers wordt verwacht dat zij hun werknemers in staat stellen actief te integreren, bijvoorbeeld door het volgen van cursussen Papiamentu.

HOOFDSTUK 7

PERSPECTIEF IN HET KONINKRIJK

De status van Land binnen het Koninkrijk, waar de AVP sinds de jaren dertig/veertig van de vorige eeuw voor had geijverd, werd werkelijkheid in 1986 en gaf Aruba autonomie op een nieuw niveau. De Status Aparte blijft voor onze partij het uitgangspunt voor onze positie binnen het Koninkrijk. Het Koninkrijk biedt ons land de verankering van ons burgerschap, onze democratie en rechtsstaat en onze territoriale integriteit.

Voor de AVP is het Koninkrijk echter méér dan een stelsel van randvoorwaarden en garanties. De AVP streeft naar een positieve invulling van het samenwerkingsverband met Nederland, de Nederlandse Antillen en de landen die in de toekomst daaruit zullen ontstaan. Het Koninkrijk moet een strategische alliantie worden waarin de landen als partners samenwerken, niet alleen staatkundig en bestuurlijk, maar ook op andere terreinen. Het Koninkrijk heeft volgens de AVP nog onvoldoende beleidsmatige inhoud. Het Koninkrijk stelt zich bijvoorbeeld niet tot doel de welvaart- en welzijnsverschillen tussen de landen te verkleinen. Het gebrek aan een dergelijk cohesiebeginsel leidde tot migratiestromen binnen het Koninkrijk, vooral van kansarme jongeren van Curaçao naar Nederland. De Nederlandse reactie op deze problematische migratie heeft de verhoudingen in het Koninkrijk vervolgens ernstig onder druk gezet.

De houding van de huidige Arubaanse regering in het Koninkrijk was volstrekt defensief en uitsluitend gericht tegen - al dan niet reële - bedreigingen van onze autonomie. De AVP wil deze houding onmiddellijk ombuigen tot een positieve dialoog. Aruba moet een proactieve houding aannemen tegenover de nieuwe ontwikkelingen die in het Koninkrijk plaatsvinden, nu de Nederlandse Antillen zich ontwikkelen naar een nieuwe staatkundige structuur.

7.1 BETERE SAMENWERKING

De AVP heeft gedurende de afgelopen jaren een zeer actieve en constructieve dialoog gevoerd met alle Koninkrijkspartners. De beleidsnota's in de serie ***Koninkrijks- en Europese verhoudingen: een appèl voor een nieuwe benadering*** getuigen daarvan. Daarmee heeft de AVP de basis gelegd voor een nieuwe inhoud van de samenwerking in de volgende regeerperiode. Het Koninkrijk moet volgens de AVP een eigen gezicht krijgen, met een eigen dienst, los van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken. Er moet worden gewerkt aan de oplossing van het democratisch deficit, ofwel het gebrek aan parlementaire controle op de Koninkrijksregering.

Het Koninkrijk moet een grotere rol krijgen in het versterken van de bestuurscapaciteit in de Caribische landen, zodat de kwaliteit van het bestuur vanzelfsprekend wordt, in plaats van een permanente reden tot zorg.

Op economisch terrein moeten wij zoeken naar meer samenwerking met het Nederlandse en Europese bedrijfsleven. De unieke geografische en culturele positie van Aruba tussen Europa enerzijds en Latijns Amerika anderzijds moet worden benut om een 'gateway' te creëren voor Europese bedrijven die handel drijven, diensten verlenen en investeren op het westelijk halfmond. Het Arubahuis moet naast zijn bestaande taken gaan functioneren als economische ambassade van Aruba in Nederland en Europa.

De AVP heeft zich in de afgelopen jaren verdiept in de relatie tussen ons eiland en de Europese Unie. Dank zij de inspanningen van de AVP heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in Luxemburg vastgesteld dat onze burgers ook burgers zijn van

de Europese Unie en derhalve ook de burgerschapsrechten (waaronder het kiesrecht) van de Europese Unie bezitten. Daarnaast heeft de AVP met succes gestreden voor het openen van de verschillende mogelijkheden die de Europese Unie ons biedt. Cruciaal hierbij was de fact-finding missie naar Madeira en de Canarische eilanden. De bevindingen van deze missie zijn door de FESCA, het wetenschappelijk bureau van de AVP, vastgelegd in een uitgebreid rapport met duidelijke conclusies. De eventuele relatie van Aruba met de Europese Unie zal de komende jaren verder worden bestudeerd, vooral wat betreft het Europese economisch- en sociaal cohesiebeginsel en de kwaliteitsnormen die Europa ons kan bieden op sociaal, economisch, onderwijs- en milieuterrein. Van belang is dat wij ons proactief opstellen teneinde zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van de nieuwe mogelijkheden die de Europese Unie ons eiland biedt.

Ook in de discussie over mogelijke relaties met de Europese Unie is het uitgangspunt van de AVP dat de koppeling van de Arubaanse florin aan de US-dollar gehandhaafd dient te blijven.

De andere kant van de brugfunctie die de AVP voor Aruba ziet, is de samenwerking in onze eigen regio. De contacten en de samenwerking met het Caribisch gebied en met Noord- en Zuid-Amerika moeten verder worden uitgebouwd. Binnen onze eigen Caribische regio liggen vele samenwerkings- en uitwisselingsmogelijkheden op gebieden als onderwijs, sport, milieubescherming en de ontwikkeling van het toerisme, die nog maar ten dele zijn benut.

- de autonomie die Aruba heeft als Land binnen het Koninkrijk blijft het uitgangspunt van de AVP bij nieuwe ontwikkelingen binnen het Koninkrijk en de Europese Unie.
- het Koninkrijk moet meer invulling krijgen, met eigen instituties en meer beleidsinhoud. de AVP zet zich in voor versterking van de bestuurscapaciteit en de ontwikkeling van een sociaal-economisch cohesiebeginsel.
- Aruba moet zijn 'gateway' functie tussen Europa en het Westelijk Halfrond gaan ontwikkelen. Bedrijven uit Nederland en de rest van Europa moeten bewust worden gemaakt van Aruba als gunstige vestigingsplaats voor handel, dienstverlening en management-activiteiten. Het Arubahuis moet hierin een actieve rol spelen.
- De nieuwe mogelijkheden die de relatie met de Europese unie ons biedt, en de invloed moeten verder worden onderzocht.
- Er komt een platform dat de bevolking informeert over de EU en de discussie over dit thema in alle geledingen van de maatschappij bevordert.
- De regionale samenwerking op het gebied van toerisme en andere economische activiteiten, en op gebieden als milieu en onderwijs, worden verder uitgebouwd.

